

ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Матеріали
VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції

м. Миколаїв, 21-22 листопада 2024 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут бізнесу, інноваційного розвитку та міжнародної
діяльності

ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ

**ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
РОЗВИТКУ**

Матеріали
VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції

м. Миколаїв, 21-22 листопада 2024 р.

УДК 336:001.895

Конференцію зареєстровано в УкрІНТЕІ (посвідчення №620 від 25 січня 2024 р).
Рекомендовано до друку рішенням вченої ради обліково-фінансового факультету Миколаївського національного аграрного університету (протокол № 3 від 28.11.2024 р.).

Редакційна колегія:

Шарата Н. Г. – д-р пед. наук, професорка;
Біліченко О. С. – канд. екон. наук, доцент;
Сіренко Н. М. – д-р екон. наук, професорка;
Дубініна М. В. – д-р екон. наук, професорка;
Бурковська А. В. – канд. екон. наук, доцент;
Мельник О. І. – канд. екон. наук, доцент;
Боднар О. А. – канд. екон. наук, доцент;
Лугова О. І. – канд. екон. наук, доцент;
Сирцева С. В. – канд. екон. наук, доцент;
Чебан Ю. Ю. – канд. екон. наук, доцент.

Трансформація фінансової системи України: тенденції та перспективи розвитку : матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Миколаїв; 21-22 листопада 2024 р. Миколаїв : МНАУ, 2024. 113 с.

У збірнику опубліковано тези доповідей на VIII Всеукраїнській науково-практичній конференції «Трансформація фінансової системи України: тенденції та перспективи розвитку», на якій обговорювались питання модернізації складових фінансової системи України: закономірностей та ризиків; реформування системи інформаційно-облікового забезпечення трансформації фінансової системи України; закордонної практики формування фінансової та соціальної інфраструктури; інноваційного розвитку суб'єктів господарювання в умовах реформування фінансової системи України; застосування математичних методів та інформаційних технологій у забезпеченні розвитку фінансової системи України.

Відповідальність за достовірність наведених у матеріалах даних та тверджень несуть їх автори. Стиль і оформлення авторів збережені.

УДК 336:001.895

© Миколаївський національний аграрний університет, 2024

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ «МОДЕРНІЗАЦІЯ СКЛАДОВИХ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: ЗАКОНОМІРНОСТІ ТА РИЗИКИ»

Бурковська А.В., Калашников І.С. ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	8
Божнюк Н.В. МЕХАНІЗМИ ФІНАНСУВАННЯ РОЗПОРЯДНИКІВ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ ТРЕТЬОГО РІВНЯ МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ УКРАЇНИ	11
Вишневський П.П. РОЛЬ СВІТОВОГО БАНКУ У ПІДТРИМЦІ РЕФОРМ В УКРАЇНІ	13
Ворошилова Л.С. СТРУКТУРА ТА РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО РИНКУ	15
Галатюк А.М. ФІНАНСОВО-КРЕДИТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ В УКРАЇНІ	18
Жуков В.О. ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ СТРАХОВИМИ РЕЗЕРВАМИ	20
Замкова І.В. ІНСТРУМЕНТИ ФІНАНСУВАННЯ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ	22
Зінченко О.М., Студзинський О.О. АКТИВНІСТЬ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ	24
Конопляник Д.О. ПЕРСПЕКТИВИ ФІНАНСУВАННЯ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ З ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ У 2025 РОЦІ	26
Максименко В.А., Шейко Я.В. ІНФЛЯЦІЯ В УКРАЇНІ 2022-2024 РОКІВ	28
Манжелей С.О. МОДЕРНІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ: ЗАКОНОМІРНОСТІ ТА СПОСОБИ	30
Москаленко Я.О., Мікуляк К.А. ДИНАМІКА ЗАЛУЧЕННЯ КОШТІВ ДО ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ ЧЕРЕЗ ОВДП	32
Недбайло І.І. ОСОБЛИВОСТІ САНАЦІЇ ТА БАНКРУТСТВА НА ПІДПРИЄМСТВАХ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА	35
Немодрок О. М. СТРУКТУРА ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	37
Нестерчук Т.В. ІНТЕГРАЦІЯ INSURTECH У ТРАДИЦІЙНЕ СТРАХУВАННЯ: ШЛЯХ ДО ПІДВИЩЕННЯ	

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТА ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ	39
Польовий А.М. КРИПТОВАЛЮТА У ФІНАНСОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ	41
Політікіна І.В. СТРАХОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ	43
Сайтгарєєва В.С. РОЛЬ ФІНАНСОВОЇ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ З МФО В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	46
Студзинський О.О., Зінченко О.М. ЕТАПИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ	48
Тіхонова В.О. ВПЛИВ КРИПТОВАЛЮТ НА ТРАДИЦІЙНУ БАНКІВСЬКУ СИСТЕМУ	50
Цапик Д.М. РОЛЬ ЦЕНТРАЛЬНОГО БАНКУ В ЕКОНОМІЦІ КРАЇНИ	52
Цуркан О.С., Заяць О. Р. ФІНАНСУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙ ТА ІННОВАЦІЙ В УКРАЇНІ: РОЛЬ БАНКІВСЬКОГО ТА ФОНДОВОГО РИНКУ	54
Чижевська Л.С. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОНЛАЙН-БАНКІНГУ	56
Шевчук Я.В. ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	58

**СЕКЦІЯ «РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ІНФОРМАЦІЙНО-
ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТРАНСФОРМАЦІЇ
ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ»**

Волкодаєва С.А. ВИКЛИКИ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ФІНАНСІВ В УКРАЇНІ	60
Добровольська П. А. ВПЛИВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА РОЗВИТОК БАНКІВСЬКОЇ СФЕРИ: МОЖЛИВОСТІ ТА ВИКЛИКИ	62
Мельник О.І., Саганович С.Л. ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ У СИСТЕМІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ	64
Чебан Ю.Ю., Блага О.С. РОЗРАХУНКИ ЧЕРЕЗ БАНКІВСЬКУ УСТАНОВУ: ЗАХОДИ КОНТРОЛЮ В КОНТЕСТІ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ	67
Чигина О.І. ПУБЛІЧНІ ФІНАНСИ СІЛЬСЬКОЇ РАДИ	69

СЕКЦІЯ «ЗАКОРДОННА ПРАКТИКА ФОРМУВАННЯ

ФІНАНСОВОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ»

Висоцька К.В. ПІДХОДИ ТА ІНСТРУМЕНТИ АНАЛІЗУ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ: ЗАКОРДОННА ПРАКТИКА	71
Ченцов В. В., Григораш О. В. ЗАКОРДОННА ТА НАЦІОНАЛЬНА ПРАКТИКА ЦІНОУТВОРЕННЯ НА РИНКУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ	73

СЕКЦІЯ «ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ»

Берзлапіна Н.С. ОСОБЛИВОСТІ САНАЦІЇ ТА БАНКРУТСТВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	75
Блага О.С. ОСОБЛИВОСТІ САНАЦІЇ ТА БАНКРУТСТВА ДІЯЛЬНОСТІ ФЕРМЕРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА	77
Заяць О. Р., Цуркан О. С. НУМІЗМАТИЧНА ПРОДУКЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ ЯК ЗАСІБ ДОВГОСТРОКОВОЇ ІНВЕСТИЦІЇ	79
Козак А.О. ФІНАНСОВА САНКЦІЯ ЯК СПОСІБ ПОПЕРЕДЖЕННЯ БАНКРУТСТВА БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ	81
Левицька А.О. ОСОБЛИВОСТІ САНАЦІЇ ТА БАНКРУТСТВА СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ	83
Литвиненко С.В. ФІНАНСОВА ПІДТРИМКА ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ В УКРАЇНІ	85
Семенюк А.І. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	87
Таранова В.Ю., Боднар О.А. РЕЗЕРВИ ОПТИМІЗАЦІЇ ВИТРАТ ОСНОВНОГО ВИДУ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА	89
Терянік Д.О. РОЛЬ КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ У РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	91
Хозяшев О.О. ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОКРАЩЕННЯ	93

СЕКЦІЯ «ЗАСТОСУВАННЯ МАТЕМАТИЧНИХ МЕТОДІВ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ»

Бардовська Д. ІНФОРМАЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНАЛІЗУ ДОХОДІВ БАНКУ	96
--	-----------

Вишневський П.П. РИЗИКИ КІБЕРСТРАХУВАННЯ: АКТУАЛЬНІСТЬ У СУЧАСНОМУ БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩІ	99
Гросу А.І. Кухтін А.С. МЕТОДИ АНАЛІЗУ В ФІНАНСОВІЙ СФЕРІ	102
Зерницька К.О. Боднар О.А. ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ПЛАТФОРМ ДЛЯ АВТОМАТИЗАЦІЇ ОБЛІКУ БАНКІВСЬКИХ ОПЕРАЦІЙ	104
Морозова А.Р., Хилько І.І. ФІНАНСОВЕ ПРОГНОЗУВАННЯ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	106
Нестерчук Т.В. ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ У РОЗРІЗІ РИНКУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ ТА СТРАХОВОГО БІЗНЕСУ	108
Чистякова Д.Д. ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ: НОВІ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ СТРАХОВОГО БІЗНЕСУ	110

СЕКЦІЯ «МОДЕРНІЗАЦІЯ СКЛАДОВИХ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: ЗАКОНОМІРНОСТІ ТА РИЗИКИ

Бурковська А. В.,

канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Калашников І. С.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Через значні збитки, що завдала війна, Україна опинилася перед серйозним викликом – відновленням своєї економіки. У цьому контексті фінансові інструменти стають ключовими механізмами, здатними забезпечити необхідні ресурси для відбудови країни.

Міжнародна спільнота активізувала підтримку України, пропонуючи гранти, кредити та інвестиції, які є важливими для відновлення і покращення соціально-економічних умов життя. Ефективне використання фінансових інструментів допомагає створити нові робочі місця, знизити соціальну напругу та підвищити життєвий рівень.

Фінансові інструменти, такі як деривативи, цінні папери та кредити, створюють активи для одного учасника і зобов'язання - для іншого; вони допомагають управляти ризиками, залучати капітал і забезпечувати ліквідність [1].

Класифікація фінансових інструментів здійснюється за різними критеріями, включаючи тип активу, ступінь ліквідності та термін дії [1]. Акції та облігації дозволяють підприємствам залучати ресурси для інвестицій, деривативи - допомагають управляти ризиками, а ліквідність - забезпечує швидке перетворення активів на готівку [1]. Різноманітність фінансових інструментів стимулює інвестиції та активність на ринку капіталів, що сприяє економічному зростанню.

У кризових ситуаціях фінансові інструменти стають особливо важливими для подолання економічних труднощів, забезпечення стабільності економіки та відновлення бізнесу. Підприємства, стикаючись з ринковою нестабільністю, змушені адаптувати до нових умов свої фінансові стратегії і застосовувати нові інструменти для управління ризиками. Держава може здійснювати підтримку через нові фінансові інструменти, такі як соціальні облігації; кризи стимулюють розвиток нових фінансових продуктів, таких як краудфандинг [2, 3].

В умовах післявоєнного відновлення України важливу роль відіграють державні програми, спрямовані на підтримку відновлення інфраструктури,

соціальних об'єктів та економіки в цілому. Ці програми передбачають фінансування реконструкції зруйнованих об'єктів, таких як школи, лікарні та дороги, а також запровадження субсидій для підприємств, які постраждали від війни, з метою збереження робочих місць і стимулювання виробництва. Крім того, створюються спеціальні фонди для фінансування проєктів відновлення, що можуть залучати як державні, так і приватні інвестиції. Гранти, які надаються міжнародними організаціями, такими як ЄС і ООН, сприяють реалізації соціальних проєктів і гуманітарної допомоги. Міжнародні фінансові установи (Світовий банк і МВФ) пропонують кредити на пільгових умовах для фінансування великих інфраструктурних проєктів. Прямі іноземні інвестиції також відіграють важливу роль у реалізації проєктів у різних секторах економіки, забезпечуючи не лише фінансування, а й технологічний розвиток [1].

Ефективним інструментом для залучення фінансування проєктів відновлення є публічно-приватне партнерство, що дозволяє державі та приватному сектору спільно інвестувати та розподіляти ризики. В Україні успішно реалізуються проєкти модернізації шкіл і відновлювальної енергетики за підтримки державних програм і міжнародних грантів. Проте існують проблеми, такі як корупція, непрозорість та брак кваліфікованих кадрів.

Інноваційні фінансові інструменти відкривають нові можливості для фінансування соціально важливих проєктів [2, 3]. Краудфандинг залучає кошти від громади, а соціальні облигації дозволяють приватним інвесторам отримувати прибуток при успішній реалізації проєктів у сферах освіти та охорони здоров'я [2, 3]. Впровадження цифрових технологій (блокчейн і FinTech) може покращити прозорість фінансових транзакцій і спростити доступ до капіталу для малих і середніх підприємств.

Для підвищення ефективності фінансових інструментів необхідно створити системи моніторингу витрат, розвивати краудфандингову інфраструктуру та навчати кадри в управлінні проєктами, що сприятиме більш ефективному використанню ресурсів і сталому розвитку економіки України [2].

Отже, потужними інструментами для подолання руйнівних наслідків війни в Україні є залучення міжнародної допомоги, розвиток фінансового і фондового ринків, впровадження інноваційних рішень. Вважаємо, що для відновлення економіки, створення робочих місць та підвищення добробуту населення відкриваються нові можливості. Однак, для успішної реалізації цих планів необхідна координація зусиль держави, бізнесу та громадянського суспільства, а також ефективне управління фінансовими ресурсами.

Список використаних джерел:

1. Фінансовий інжиніринг. URL: http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/bitstream/123456789/3416/1/%D0%92%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D1%87%D0%BA%D0%B8%D0%BD_%20%D0%A4

[%D1%96%D0%BD%D1%96%D0%BD%D0%B6%D0%B8%D0%BD%D1%96%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%B3%20%281%29.pdf](#) .

2. Інноваційні інструменти фінансового ринку. URL: https://kneu.edu.ua/userfiles/d-26.006.04/Dis_kucher.pdf .
3. Краудфандинг як інструмент фінансування громадських організацій. URL : <https://www.prostir.ua/?news=kraudfandyh-yak-instrument-finansuvannya-hromadskyh-orhanizatsij> .

Божнюк Н.В.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,

Науковий керівник – **Сирцева С.В.,** к.е.н., доцент,

доцент кафедри обліку і оподаткування,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

МЕХАНІЗМИ ФІНАНСУВАННЯ РОЗПОРЯДНИКІВ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ ТРЕТЬОГО РІВНЯ МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Військова частина є основною бойовою одиницею Збройних Сил України, тому потребує максимального задоволення усіх своїх потреб у фінансуванні. Саме від якісного фінансового забезпечення даного військового формування залежить його боєздатність та ефективність у виконанні завдань по захисту держави та національної безпеки.

Військові частини, з точки зору підпорядкованості та фінансового забезпечення, є розпорядниками бюджетних коштів третього рівня Міністерства оборони України, які фінансуються за рахунок коштів державного бюджету, а також за рахунок власних доходів (платні послуги, доходи від господарської та іншої діяльності, допомога).

Відповідно до статті 87 Бюджетного кодексу, забезпечення функціонування установ та закладів Збройних сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, правоохоронних органів, Служби безпеки України, органів цивільного захисту, які перебувають у державній власності, проводиться за рахунок коштів державного бюджету України [1].

Основним джерелом фінансових ресурсів військових частин є бюджетні асигнування, які складають 100%. Починаючи з 1 жовтня 2023 року і до 31 грудня року, в якому закінчиться воєнний стан, додатковим джерелом доходів військових частин стала частка податку з доходів фізичних, що утримується із доходу військовослужбовців. Разом з тим, в умовах високої інтенсивності бойових дій та загострення ситуації на фронті усі військові формування потребують додаткового фінансування.

Потужним джерелом фінансування потреб армії в умовах певної обмеженості її ресурсів через значні темпи їх витрачання, є місцеві бюджети територіальних громад. Діюче законодавство містить три способи допомоги Збройним Силам України за рахунок коштів місцевих бюджетів:

- перший спосіб передбачає забезпечення добровольчих формувань територіальних громад (ДФТГ) харчуванням, медикаментами, обмундируванням, але не технікою і не зброєю.
- другий спосіб реалізується через перерахунок коштів до державного бюджету або ж конкретній військовій частині у вигляді субвенції

(загалом у 2023 році місцеві громади добровільно перерахували на потреби ЗСУ понад 16 млрд гривень).

- третій спосіб підтримки армії місцевими бюджетами передбачає купівлю військових облігацій.

Разом з тим, існуючи способи надання допомоги до останнього часу не давали можливості швидко реагувати на запити військових частин. Також оборонні закупівлі з місцевих бюджетів розцінювались контролюючими органами як нецільове використання бюджетних коштів, що тягнуло за собою адміністративне або кримінальне покарання для посадових осіб органів місцевого самоврядування [2].

З метою усунення вищевказаних проблем, Верховна Рада 24.04.2024 року ухвалила законопроект № 9559-д «Про внесення змін до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування у період дії воєнного стану» [3]. Він дозволяє органам місцевого самоврядування акумулювати додаткові ресурси на потреби фронту; надавати фінансову та матеріальну підтримку сектору безпеки і оборони, яка передбачає: фінансування закупівлі пікапів, дронів, аптечок та іншого оснащення на запит військових частин. Зараз цей документ очікує підпису Президента України [4].

Також у відповідності до цього Закону, а також Закону України «Про основи національного спротиву» [5], об'єднаним територіальним громадам необхідно й затверджувати місцеві цільові програми, у яких має передбачатися спрямування коштів на реалізацію заходів та робіт з територіальної оборони, облаштування та утримання інженерно-технічних і фортифікаційних споруд, мобілізаційної підготовки місцевого значення, а також на заходи з підтримки інших підрозділів сил безпеки і оборони [6].

Список використаних джерел:

1. Бюджетний Кодекс України : Кодекс України від 08.07.2010 року № 2456-VI (зі змінами і доповненнями). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>.
2. Березюк К. Фінансування ЗСУ з місцевих бюджетів: допомога фронту чи нецільове використання коштів? URL : <https://www.chesno.org/post/5959/>
3. Про внесення змін до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування у період дії воєнного стану» : Закон України № 9559-д від 24.06.2024 року.
4. Парламент розширив повноваження місцевої влади у сфері фінансування оборонних потреб. Офіційний сайт політичної партії «Слуга народу».
URL : <https://sluga-narodu.com/parlament-rozshyryv-povnovazhennia-mistsevoi-vlady-u-sferi-finansuvannia-oboronnykh-potreb/>.
5. Про основи національного спротиву : Закон України від 16.07.2021 № 1702-IX.
URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20/ed20210716>.
6. Гавриленкова М. Чи може громада фінансувати потреби військових за рахунок місцевих бюджетів? URL : <https://u-lead.org.ua/news/273>.

Вишневський П. П.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник - **Бурковська А. В.,**

канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри фінансів,

банківської справи та страхування

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

РОЛЬ СВІТОВОГО БАНКУ У ПІДТРИМЦІ РЕФОРМ В УКРАЇНІ

Світовий банк (далі – СБ) відіграє значну роль у підтримці реформ в Україні, сприяючи економічному розвитку, соціальним змінам та інституційному зміцненню держави. Заснований з метою допомоги країнам, що розвиваються, СБ надає не лише фінансову, а й технічну допомогу, яка має на меті забезпечення стабільності та сталого економічного зростання. Україна, що пройшла через серйозні соціально-економічні виклики в останні роки, значною мірою спирається на підтримку міжнародних інституцій, серед яких Світовий банк посідає одне з провідних місць. Актуальність співпраці з цією фінансовою організацією зумовлена потребою в реформуванні головних секторів економіки, соціальної сфери та системи управління [1].

Один із пріоритетних напрямів співпраці СБ з Україною – це фінансування проєктів стратегічного значення для розвитку економіки. Зокрема, СБ надає кредити та гранти на розвиток інфраструктури, модернізацію галузей енергетики, охорони здоров'я, соціального захисту тощо. Наприклад, реалізація проєктів з розвитку дорожньої інфраструктури та підтримка будівництва стратегічних об'єктів позитивно впливають на загальну продуктивність економіки та підвищення якості життя населення.

Система охорони здоров'я в Україні перебуває у стані трансформації, і СБ надає підтримку у її реформуванні. Завдяки фінансуванню та технічним консультаціям вдалося розробити стратегії для покращення медичних послуг, особливо у контексті боротьби з пандемією COVID-19. Банк також підтримує програми соціального захисту, спрямовані на допомогу малозабезпеченим верствам населення та підвищення доступності соціальних послуг.

Програми Світового банку сприяють децентралізації управління, що має велике значення для покращення якості управлінських процесів на місцях. Завдяки фінансовій та технічній підтримці СБ громади отримали більше можливостей для самостійного розвитку, підвищення ефективності надання соціальних послуг і реалізації місцевих проєктів. Це важливо для забезпечення економічного зростання на регіональному рівні [2, 3].

В енергетичному секторі Україна зіткнулася з численними викликами, зокрема залежністю від імпортованих енергоносіїв. СБ фінансує проєкти з підвищення енергоефективності та розвитку відновлюваних джерел енергії, що дозволяє зменшити витрати, підвищити енергетичну безпеку і перейти до більш екологічних джерел енергії та зменшити викиди вуглекислого газу [3].

СБ підтримує заходи щодо зменшення бідності та підвищення соціальних стандартів. Так, СБ фінансує реформи у соціальному секторі, що зменшує рівень бідності та сприяє соціальній інтеграції уразливих верств населення. Розробка програм підтримки соціально незахищених громадян знижує навантаження на державний бюджет.

СБ підтримує реформи у банківській сфері та сприяє підвищенню рівня капіталізації банків, захисту інтересів вкладників, а також розвитку механізмів кредитування для малого та середнього бізнесу. Це допомагає зміцнити фінансовий сектор і зробити його більш надійним та ефективним [1, 3].

СБ надає і технічну допомогу Україні. Консультаційна підтримка включає розробку стратегічних документів, правових і нормативних актів, що допомагають державі створювати ефективні механізми управління. СБ також проводить тренінги для українських фахівців, що підвищує їхню компетентність та сприяє успішній реалізації реформ [2].

Додаткова підтримка СБ спрямована на захист економіки від негативних наслідків пандемії COVID-19 і підтримку системи охорони здоров'я під час війни (на закупівлю медичного обладнання, розширення доступу до послуг і підтримку медичних працівників).

Отже, СБ підтримує реформи в Україні, допомагаючи рухатися до сталого економічного розвитку. Завдяки фінансовій і технічній підтримці, банк сприяє впровадженню реформ у соціальній, економічній, енергетичній сферах, а також у сфері управління. Успішна реалізація цих проектів допомагає вистояти у війні, зменшити рівень бідності, підвищити соціальні стандарти та покращити якість життя населення. Подальша співпраця України зі Світовим банком є важливою для збереження динаміки реформ і зміцнення позицій України у світовій економіці.

Список використаних джерел:

1. Підтримка України групою Світового банку. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/pidtrymka-ukrayiny-hrupoyu-svitovoho-banku-pislya-lyutoho-2022>
2. Світовий банк. Міністерство фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/svitovij-bank#:~=%D0%A0%D0%B5%D1%81%D1%83%D1%80%D1%81%D0%B8%20%D1%86%D1%96%D1%94%D1%97%20%D0%BE%D1%80%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97%20%D0%B2%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%B2%D1%83%D1%8E%D1%82%D1%8C%D1%81%D1%8F%20%D0%B4%D0%BB%D1%8F,%D0%BF%D1%80%D1%96%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%82%D0%B5%D1%82%D0%BD%D0%B8%D0%BC%20%D0%BD%D0%B0%D0%BF%D1%80%D1%8F%D0%BC%D0%B0%D0%BC%20%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BA%D1%83%20%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8>
3. Топішко І. В. Роль Світового банку у підтримці економічних реформ в Україні. *Ринкова інфраструктура*. 2018. № 25. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/25_2018_ukr/6.pdf

Ворошилова Л.С., здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Науковий керівник – **Мікуляк К.А.**,
асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

СТРУКТУРА ТА РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО РИНКУ

Фінансовий ринок відіграє ключову роль у забезпеченні стабільності та розвитку економіки. Його функціонування зумовлює ефективний перерозподіл фінансових ресурсів між економічними суб'єктами, що сприяє підвищенню рівня інвестиційної активності та загального економічного зростання.

Фінансовий ринок – це система економічних відносин, яка забезпечує рух фінансових ресурсів між учасниками ринку. Основною метою фінансового ринку є перерозподіл капіталу від тих, хто має надлишкові фінансові кошти, до тих, хто потребує їх для інвестицій або інших фінансових операцій. Учасники фінансового ринку включають інвесторів, що вкладають кошти в різні активи, емітентів, які випускають цінні папери або інші фінансові інструменти для залучення капіталу, а також фінансових посередників, таких як банки, брокери та інвестиційні фонди, що сприяють укладанню угод між інвесторами та емітентами. Ця система забезпечує ефективний перерозподіл капіталу, що сприяє економічному зростанню та стабільності [1, с. 241].

Фінансовий ринок виконує кілька важливих функцій, які сприяють ефективному функціонуванню економіки, а саме перерозподіл фінансових ресурсів, створення умов для накопичення капіталу, оцінка вартості активів, управління ризиками, підтримка ліквідності, мобілізація заощаджень та забезпечення механізму ціноутворення [2, с. 230].

Структура фінансового ринку відображає його багатогранність та функціональну спрямованість різних сегментів, які забезпечують ефективне управління фінансовими ресурсами (табл. 1).

Таблиця 1. Структура фінансового ринку

Сегмент фінансового ринку	Характеристика	Основні інструменти
Ринок капіталів	Довгостроковий ринок, де здійснюється інвестування на тривалий період.	Акції, облігації, інвестиційні сертифікати.
Грошовий ринок	Короткостроковий ринок для управління ліквідністю, орієнтований на короткі терміни (до 1 року).	Казначейські векселі, депозити.
Валютний ринок	Ринок для обміну валют, що сприяє міжнародним розрахункам та регулюванню валютних курсів.	Валюти, валютні ф'ючерси, форварди, свопи.
Ринок цінних паперів	Ринок, на якому здійснюється обіг акцій та облігацій для залучення капіталу компаніями та урядами.	Акції, облігації, похідні цінні папери.
Деривативний ринок	Ринок похідних фінансових інструментів для управління ризиками.	Ф'ючерси, опціони, свопи.
Кредитний ринок	Забезпечує кредитування різних суб'єктів для фінансування їх діяльності.	Кредити, позики, облігації.

Джерело: побудовано автором із використанням [3, с. 318].

Кожен сегмент відіграє важливу роль у задоволенні специфічних потреб учасників ринку, сприяючи стабільності, ліквідності та розвитку економіки в цілому.

Регулювання фінансового ринку є необхідним елементом для забезпечення його стабільного та прозорого функціонування. Державне регулювання фінансового ринку передбачає комплекс заходів, спрямованих на захист інтересів інвесторів, запобігання фінансовим кризам і забезпечення стабільності економіки.

Основними інструментами регулювання є ліцензування діяльності учасників ринку, контроль за дотриманням нормативних вимог, встановлення мінімальних резервів для фінансових інститутів та забезпечення прозорості інформації про фінансові операції. Ці заходи спрямовані на зниження ризиків шахрайства та зловживань, а також на запобігання банкрутствам, які можуть мати системний вплив на економіку [4, с. 131].

Однією з ключових складових регулювання фінансового ринку є ліцензування та нагляд за діяльністю учасників ринку. Державні регулятори, такі як центральні банки або комісії з цінних паперів, контролюють процес видачі ліцензій на здійснення фінансової діяльності, наприклад, банківських операцій або торгівлі цінними паперами. Це дозволяє обмежити доступ до ринку компаній, які не відповідають стандартам надійності та прозорості. Крім того, наглядові органи постійно контролюють дотримання компаніями нормативних вимог, що сприяє запобіганню ризикам нестабільності на ринку.

Роль центральних банків у регулюванні фінансового ринку є особливо важливою. Центральні банки здійснюють монетарну політику, контролюють рівень інфляції, процентні ставки та регулюють пропозицію грошей. Через ці механізми вони впливають на поведінку банків і фінансових інституцій, стимулюючи або обмежуючи їх активність залежно від економічної ситуації. Крім того, центральні банки виступають кредитором останньої інстанції, надаючи фінансову допомогу банкам у випадку кризових ситуацій, що знижує ризики банкрутств і фінансових потрясінь [5, с. 95]. Національний банк України здійснює операції на фінансовому ринку для проведення монетарної політики, мета якої полягає в досягненні низької та стабільної інфляції [6].

Регулювання фінансового ринку також включає впровадження заходів для забезпечення прозорості та доступності інформації для учасників ринку [7]. Фінансові інститути зобов'язані регулярно звітувати про свої фінансові показники та публікувати детальну інформацію про свої операції. Це дозволяє інвесторам робити обґрунтовані рішення щодо купівлі чи продажу активів і мінімізує ризики недобросовісної конкуренції та маніпуляцій на ринку. Підвищена прозорість фінансових ринків також сприяє зміцненню довіри до них, що є критичним для стабільного функціонування економіки.

Міжнародний аспект регулювання фінансового ринку також має велике значення, особливо в умовах глобалізації фінансових потоків. Багато

фінансових інструментів та інститутів оперують на міжнародних ринках, що потребує координації між національними регуляторами. Міжнародні організації, такі як Міжнародний валютний фонд та Світовий банк, розробляють стандарти та рекомендації для регулювання фінансових ринків, щоб забезпечити стабільність світової фінансової системи та запобігти глобальним кризам.

Отже, фінансовий ринок є важливою складовою економічної системи, яка забезпечує перерозподіл ресурсів між суб'єктами господарювання, сприяючи ефективному функціонуванню економіки. Його структура включає ринок капіталів, грошовий, валютний, ринок цінних паперів, деривативів та кредитний ринок, кожен з яких виконує свої специфічні функції. Фінансовий ринок забезпечує мобілізацію заощаджень, управління ризиками, підтримку ліквідності активів та механізм ціноутворення, що сприяє стабільному економічному зростанню. Важливою складовою є його регулювання, яке спрямоване на захист інвесторів, забезпечення прозорості, зниження ризиків та підтримання стабільності фінансової системи. Регулювання здійснюється через ліцензування учасників ринку, нагляд з боку центральних банків і міжнародні стандарти, що підвищують ефективність фінансової системи.

Список використаних джерел:

1. Міщенко В. І., Савлук М. І. Фінансовий ринок: теорія і практика. Київ: КНЕУ, 2019. 476 с.
2. Коломієць Ю. М. Фінансові ринки та їх інструменти. Харків: ХНУ, 2018. 350 с.
3. Бланк І. А. Фінансовий ринок і управління фінансами. Київ: Альфа-Прес, 2019. 412 с.
4. Романюк М. Д. Регулювання фінансових ринків у сучасній економіці. Львів: НУ ЛП, 2021. 290 с.
5. Ситник В. І. Фінансовий ринок: теорія і практика. Київ: КНЕУ, 2020. 380 с.
6. Про фінансові ринки. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets>.
7. Sirenko N., Baryshevska I., Melnyk O. (2021). The genesis of financial market institutionalisation in Ukraine: An international perspective. *Scientific Horizons*, 24(10), 97-108.

Галатюк А.М.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,

Науковий керівник – **Усікова О.М.,** д.е.н., професор

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ФІНАНСОВО-КРЕДИТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ В УКРАЇНІ

Вирішальну роль у фінансовому забезпеченні сільськогосподарського виробництва відіграють фінансово-кредитні ресурси та ефективна кредитна політика держави. Фермерське господарство, є найбільш розповсюдженою формою підприємницької діяльності в галузі сільського господарства, і як будь-яка форма підприємницької діяльності, має на меті отримання прибутку. Але для модернізації та збільшення обсягів виробництва необхідні значні фінансові ресурси.

Саме тому урядовою ініціативою було передбачено державні кредити для фермерів. Вони спрямовані на здешевлення позик для виробників сільськогосподарської продукції, та є частиною проєкту «Доступні кредити 5-7-9%». Згідно цього проєкту, власники фермерських господарств можуть отримати позику до 60 млн грн на пільгових умовах. Це може бути інвестиційний кредит для придбання сільськогосподарської техніки терміном на 5 років. Або кредит на купівлю насіння, добрив та паливно-мастильних матеріалів строком до 3 років [1].

В Україні позики для розвитку фермерських господарств надають:

- банки, що реалізують спеціалізовані кредитні програми для фермерів;
- кредитні спілки, аграрні кооперативи та громадські організації, які надають фінансову підтримку сільськогосподарським підприємствам;
- державні програми, з якими можна ознайомитися на офіційному сайті Міністерства аграрної політики та продовольства України. Так державна програма підтримки розвитку сільського господарства передбачала на 2023 рік 9,6 млрд грн. на програми кредитування аграріїв [2].

За обсягами кредитування фермерських господарств найбільшими кредиторами є державні банки – Приватбанк, Ощадбанк, Укресімбанк, Укргазбанк, Сенсбанк. Активними також є великі комерційні банки: Райффайзен Банк Аваль, Кредобанк, Укрсіббанк.

При виборі кредитора фермеру слід брати до уваги відсоткову ставку, спосіб погашення, наявність пільгового періоду та можливість дострокового погашення. Суб'єкту господарювання необхідно вивчити кредитну програму та порівняти пропозиції різних фінансово-кредитних установ (рис. 1). Тільки після цього можливо визначити оптимальні умови з урахуванням специфіки фермерського господарства.

Рисунок 1 – Основні банківські продукти для фермерських господарств
Джерело: [3]

Основними умовами для оформлення кредиту на розвиток фермерського господарства є:

1. Стабільний дохід. Фермер повинен мати постійний дохід, достатній для погашення боргу. Зазвичай банки вимагають, щоби дохід фермера становив щонайменше 50% загальної суми кредиту.

2. Наявність застави. Заставою може бути нерухомість, земельна ділянка, основні засоби, аграрні розписки на майбутній урожай, банківський депозит, довгострокові біологічні активи.

3. Позитивна кредитна історія. Наявність непогашеної заборгованості чи прострочення за іншими заставами може негативно вплинути на можливість отримання нової позики.

4. Документи. Фермер має надати пакет документів, що підтверджують легальність діяльності та дохідність фермерського господарства [2].

Разом з тим, необхідно пам'ятати, що перелік необхідних документів кожен банк складає самостійно.

Список використаних джерел:

1. Державні кредити: які пільги доступні для фермерів. Офіційний сайт Приватбанку. <https://privatbank.ua/handbook/derzhavni-kredyty-dlia-fermeriv>.
2. Смакота Я. Як отримати кредит для сільського господарства. <https://agroapp.com.ua/uk/blog/yak-otrimati-kredit-dlya-silskogo-gospodarstva/>

3. Фінансування агросектору: Які програми кредитування пропонують банки. <https://kurkul.com/spetsproekty/1550-finansuvannya-agrosektoru-yaki-programi-kredituvannya-proponuyut-banki>.

Жуков В.О.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник – **Мікуляк К.А.,**

асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ СТРАХОВИМИ РЕЗЕРВАМИ

Ефективне управління страховими резервами є ключовим елементом забезпечення фінансової стійкості та надійності страхової компанії. Страхові резерви являють собою фінансові зобов'язання, які компанія має для покриття страхових випадків, і саме вони дозволяють страховику забезпечувати безперебійне виконання своїх зобов'язань перед клієнтами. В умовах нестабільної економічної ситуації та глобальних ризиків, таких як економічні кризи, природні катаклізми або пандемії, питання оптимального формування та розподілу страхових резервів стає особливо актуальним. Це свідчить про важливість і своєчасність проведення подальших досліджень у цій галузі.

Метою роботи є обґрунтування теоретичних основ та практичних аспектів щодо особливостей управління страховими резервами, зокрема дослідження оптимальних підходів до їх формування, розподілу та інвестування для забезпечення фінансової стабільності страхової компанії.

Управління страховими резервами є одним із найважливіших аспектів діяльності страхової компанії, оскільки саме вони забезпечують можливість виконання фінансових зобов'язань перед клієнтами у випадку настання страхових випадків. Страхові резерви є частиною активів, які мають бути надійно сформовані та оптимально розподілені, щоб гарантувати стабільність компанії в умовах невизначеності та економічних коливань.

Основними принципами формування страхових резервів є відповідність резервів обсягу страхових зобов'язань, а також забезпечення належного рівня ліквідності [1]. Це означає, що компанія повинна постійно підтримувати та коригувати обсяги резервів відповідно до страхових портфелів та ризиків, пов'язаних з кожною категорією полісів, щоб мінімізувати можливі фінансові втрати. Крім того, страхові резерви мають формуватися з урахуванням специфічних ризиків, притаманних конкретним галузям страхування, що вимагає глибокого аналізу та регулярного оновлення даних щодо страхових випадків і фінансових показників компанії.

У сучасних умовах значного розвитку технологій та зростання доступу до інформації підходи до управління страховими резервами змінюються. Завдяки інноваційним методам обробки даних, страхові компанії можуть більш точно

прогнозувати обсяги резервів, що забезпечує мінімізацію надлишкових відрахувань та ефективно розподілення капіталу [2]. Використання великих даних і аналітичних інструментів дозволяє проводити детальну сегментацію клієнтів, аналіз їхніх страхових потреб і прогнозування ймовірності настання страхових випадків. Наприклад, математичні моделі ризику й прогнозування втрат можуть забезпечити вищу точність при розрахунку резервів для різних видів страхових продуктів [1].

Ще один важливий аспект управління страховими резервами полягає у виборі інвестиційної стратегії. Для підвищення рентабельності резервів багато страхових компаній вкладають частину коштів у низькоризикові інвестиційні інструменти, що дозволяє отримувати додатковий дохід, не знижуючи ліквідності [2]. Зазвичай до таких інструментів належать державні облігації, депозити в надійних банках, нерухомість або інші активи з високим ступенем надійності. Водночас важливо враховувати ризики, пов'язані з інвестиціями, та дотримуватись регуляторних вимог, які обмежують частку вкладень у ризикові активи. Правильне поєднання інвестиційної та страхової діяльності дозволяє зменшити фінансові навантаження на компанію у періоди криз та забезпечити достатній рівень резервів у випадку підвищеного страхового попиту [3].

Управління резервами також передбачає забезпечення відповідності вимогам регуляторних органів, які встановлюють обов'язкові стандарти щодо обсягу та структури резервів. Для прикладу, у Європейському Союзі та деяких інших юрисдикціях діють вимоги Директиви Solvency II, яка визначає, що страхові компанії повинні мати достатні капітали для покриття своїх зобов'язань [4]. Це гарантує, що у випадку настання масштабних страхових подій страхові компанії зможуть виплатити відшкодування своїм клієнтам без суттєвого зниження власної ліквідності та фінансової стійкості.

Отже, обґрунтовано теоретичні основи та практичні аспекти щодо особливостей управління страховими резервами. З'ясовано, що правильне формування та інвестування резервів сприяє фінансовій стійкості страхової компанії. Досліджено, що використання сучасних аналітичних інструментів дозволяє значно підвищити точність прогнозування обсягів резервів і забезпечити їх оптимальне розподілення. Наголошено, що дотримання регуляторних вимог є важливим елементом стабільності компанії. Сформовані висновки сприятимуть удосконаленню підходів до управління страховими резервами.

Список використаних джерел:

1. Anderson, B. (2021). *Risk Management and Insurance Reserves Analysis*. Cambridge University Press.
2. Jensen, T., & Smith, R. (2019). *Investment Strategies for Insurance Reserves*. McGraw Hill.
3. Brown, K., & McDonald, S. (2022). *Financial Stability in Insurance Companies*. Routledge.
4. European Commission. (2020). *Solvency II Directive: Framework for Insurance Regulation in the EU*.

Замкова І.В.,

д.е.н, професор,

професор кафедри продовольчого та речового забезпечення,

Військова академія, м. Одеса

ІНСТРУМЕНТИ ФІНАНСУВАННЯ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Для підвищення рівня фінансування військових частин, покращення забезпеченості їх потреб, насамперед, у озброєнні, техніці, боєприпасах, Кабінетом міністрів України у січні 2024 року було прийнято постанову «Деякі питання фінансування матеріально-технічного забезпечення військових частин Збройних Сил, інших військових формувань». Ця постанова визначає Порядок спрямування коштів спеціального фонду державного бюджету (далі – Порядок), джерелом яких є частина податку на доходи фізичних осіб від оподаткування доходів у вигляді грошового забезпечення, грошових винагород та інших виплат, одержаних військовослужбовцями, поліцейськими та особами рядового і начальницького складу, головним розпорядникам коштів державного бюджету, що належать до сектору безпеки і оборони, на матеріально-технічне забезпечення військових частин Збройних Сил, інших військових формувань [1, 2].

Порядок визначає механізм спрямування коштів спеціального фонду державного бюджету, джерелом яких є з 1 січня 2024 р. по 30 вересня 2024 р. та з 1 січня 2025 р. – 10 %, з 1 жовтня 2024 р. по 31 грудня 2024 р. – 18 % частини податку на доходи фізичних осіб від оподаткування доходів у вигляді грошового забезпечення, грошових винагород та інших виплат, одержаних військовослужбовцями, поліцейськими та особами рядового і начальницького складу, головним розпорядникам коштів державного бюджету, що належать до сектору безпеки і оборони, на матеріально-технічне забезпечення військових частин Збройних Сил, інших військових формувань [2].

Податок з доходів фізичних осіб (далі – ПДФО) – це податок на будь-які доходи резидентів України, які вони отримують як в Україні, так і за кордоном. ПДФО є одним із загальнодержавних податків. Базові положення його справляння регулюються розділом IV Податкового кодексу [3].

Завдяки вищевказаній постанові протягом 2024 року ресурс від ПДФО військовослужбовців, а це близько 96,3 млрд грн, буде спрямовано Міністерством фінансів України до спеціального фонду державного бюджету для посилення обороноздатності країни. Його планується розподілити наступним чином:

1) 45% виділених для Адміністрації Держспецзв'язку, будуть спрямовані для виробництва та закупівлі спецтехніки і обладнання (безпілотники, морські дрони);

2) 45% зкерованих на Міністерство з питань стратегічних галузей промисловості України будуть направлені для виконання програм реформування та розвитку оборонно-промислового комплексу, впровадження нових технологій та для виготовлення продукції оборонного призначення;

3) 10% Розпорядникам сектору безпеки і оборони для автоматичного розподілу між військовими частинами пропорційно відповідно до сплаченого ПДФО [4].

Головні розпорядники разом з відповідальними виконавцями бюджетних програм визначили перелік військових частин військових формувань із зазначенням власного коду згідно з ЄДРПОУ та кодів згідно з ЄДРПОУ військових частин військових формувань, до яких спрямовуються бюджетні кошти, подали його до ДПС [2].

Порядок спрямування коштів спеціального фонду державного бюджету не змінює сутності відображення в обліку військових частин господарських операцій, пов'язаних з фінансуванням, та не впливає на механізм складення та подання фінансової і бюджетної звітності про використання бюджетних коштів. Це пов'язано з тим, що відображення у первинному та бухгалтерському обліку інформації про отримані (створені) оборотні і необоротні активи, а також відкриття та закриття рахунків, реєстрація та облік бюджетних зобов'язань в органах Казначейства та проведення операцій, пов'язаних із використанням бюджетних коштів, здійснюються в установленому раніше законодавством порядку.

Список використаних джерел:

1. Деякі питання фінансування матеріально-технічного забезпечення військових частин Збройних Сил, інших військових формувань : Постанова Кабінету Міністрів України від 23.01.2024 року № 69. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/69-2024-%D0%BF>
2. Порядок спрямування коштів спеціального фонду державного бюджету (зі змінами і доповненнями) : Постанова Кабінету Міністрів України від 29 жовтня 2024 р. № 1231. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1231-2024-%D0%BF#n13>
3. Онищенко В., Бондаренко О. ПДФО: ставки, пільги, розрахунок. URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/9210-pdfou-2022-rots>
4. Військові частини ЗСУ отримають 9,6 млрд грн за рахунок ПДФО військових. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/viiskovi-chastyny-zsu-otrymaiut-96-mlrd-hrn-za-rakhunok-pdfou-viiskovykh-minfin>

Зінченко О.М.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Студзинський О.О.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник - **Бурковська А. В.**, канд. екон. наук, доцент,

доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

АКТИВНІСТЬ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ

Активні операції комерційних банків є основним інструментом для забезпечення їх прибутковості, що включає в себе надання кредитів, інвестиції в цінні папери та управління ліквідністю. Ефективне управління ризиками та моніторинг кредитоспроможності позичальників грають важливу роль у забезпеченні стабільності та фінансової безпеки банківської установи в умовах трансформації фінансової системи країни.

Здійснюючи активні операції, комерційний банк використовує свої ресурси з метою отримання максимального доходу. Активні операції включають кредитування, інвестування в цінні папери та інші види діяльності [1, 2].

Для комерційних банків в умовах трансформації фінансової системи надання кредитів фізичним і юридичним особам є найбільшим джерелом доходу [1]. Саме банки покликані кредитувати реальний сектор економіки. Кредитні продукти можуть включати споживчі кредити, іпотеки, бізнес-кредити тощо.

Наприклад, АТ КБ «ПриватБанк» надає споживчі кредити на різні потреби, такі як купівля побутової техніки або ремонт житла, «Ощадбанк» пропонує іпотечні кредити для покупки житла, де ставка може варіюватись в залежності від терміну кредитування та виду житла [3, 4]. Комерційні банки, такі як «Кредит Дніпро», пропонують бізнесові кредитні лінії для малого та середнього бізнесу, що дозволяє підприємствам мати доступ до фінансування в міру потреби [1, 2].

Важливими аспектами в кредитуванні є оцінка ризиків і перевірка кредитоспроможності позичальників. Процес оцінки кредитоспроможності позичальника включає аналіз доходів та кредитної історії [1, 2]. Банк має встановлювати контроль за рівнем неплатежів.

Комерційні банки також інвестують у державні та корпоративні облігації, акції та інші фінансові інструменти, ці інвестиції допомагають диверсифікувати портфель і зменшити ризики [1]. Банк «УкрГазБанк» інвестує в державні облігації України, які є надійним інвестиційним інструментом, що забезпечує стабільний дохід та контрольовані ризики, «Райффайзен Банк Аваль» може інвестувати у корпоративні облігації великих компаній, таких як

«Миронівський хлібопродукт», для диверсифікації активів та отримання вищого доходу [5]. Таким чином, інвестиції в цінні папери можуть забезпечувати стабільний дохід, а також служити механізмом для управління ліквідністю.

Ліквідність є критично важливою для будь-якого комерційного банку, оскільки вона забезпечує можливість виконувати зобов'язання перед вкладниками. Банки повинні забезпечити оптимальний баланс між активами та пасивами [2]. Інструменти для управління ліквідністю включають короткострокові кредити, депозитні сертифікати та інші фінансові інструменти. Банк «ПУМБ» застосовує депозитні сертифікати як інструмент для залучення коштів на короткий термін, що дозволяє підтримувати ліквідність [6].

Важливою частиною здійснення активності при трансформаційних процесах є управління ризиками, яке включає в себе кредитний ризик, процентний ризик, валютний ризик та ризик ліквідності [1, 2]. Використання сучасних моделей оцінки ризиків допомагає банкам ухвалювати зважені рішення щодо кредитування та інвестування [2]. Банк «Форум» використовує сучасні моделі оцінки кредитного ризику, такі як скорингові системи, що автоматично аналізують кредитоспроможність потенційних позичальників [1, 2]. Банк «УкрСиббанк» впроваджує програми страхування кредитів для зменшення фінансових ризиків у разі неплатежів, що заважає можливим втратам [7].

Комерційні банки функціонують в рамках певних регуляторних вимог, які встановлюють мінімальні вимоги до обсягу капіталу, ліквідності та інші нормативні значення, що сприяють стабільності функціонування банківської системи [1, 2]. Багато міжнародних комерційних банків, такі як «Сітібанк», адаптували свої бізнес-моделі до вимог Базель III, щоб підтримувати достатній рівень капіталу та ліквідності з метою підвищення стійкості до фінансових криз [8].

Отже, активні операції комерційних банків є складовою фінансової діяльності і в умовах трансформації фінансової системи впливають не лише на прибутковість банківських установ, а й на економічний розвиток країни в цілому. Ефективне управління цими операціями, зокрема кредитуванням, інвестиціями та ліквідністю, дозволяє банкам забезпечити фінансову сталість та стійкість у конкурентних умовах швидко змінюваного ринку.

Список використаних джерел:

- 1.Офіційний веб-сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/>
- 2.Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів. URL: <https://minfin.com.ua/>
- 3.Офіційний веб-сайт ПриватБанку. URL: <https://privatbank.ua/>
- 4.Офіційний веб-сайт Ощадбанку. URL: <https://www.oschadbank.ua/>
- 5.Офіційний веб-сайт Райффайзен Банк. URL: <https://raiffeisen.ua/>
6. Офіційний веб-сайт Банку Пумб. URL: <https://www.pumb.ua/>
7. Офіційний веб-сайт УкрСиббанк. URL: <https://ukrsibbank.com/>
- 8.Офіційний веб-сайт Сітібанку. URL: <https://www.citibank.com/icg/sa/emea/ukraine/>

Конопляник Д.О.,

асистент кафедри економічної теорії і суспільних наук
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

ПЕРСПЕКТИВИ ФІНАНСУВАННЯ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ З ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ У 2025 РОЦІ

Існування та розвиток політичних партій завжди були показником високого демократичного рівня організації будь-якої держави світу. Партії виступають провідниками ідей та пропозиції народу, допомагають громадянам виражати свої законні інтереси, формувати представницькі органи влади, захищати правові та морально-етичні цінності.

У більшості країн Європи діяльність провідних політичних партій фінансується з державного бюджету, виділяються кошти на статутну роботу. З 2016 року до цього процесу приєдналася й Україна, затвердивши на законодавчому рівні фінансове забезпечення роботи парламентських партій.

На жаль, через введення правового режиму воєнного стану в Україні та повномасштабне вторгнення ворожих військ економічна система держави почала пристосовуватися до раптових негативних змін, більшість коштів направлені на військову та оборонну галузь. Тим не менш, фінансування політичних партій не призупинилося й активно продовжується.

Автор пропонує проаналізувати перспективи фінансування українських політичних партій у 2025 році, звернути увагу на кількість видатків для статутної діяльності політичних партій, а також порівняти їх з 2024 роком.

За даними спеціалістів Національного агентства з питань корупції (НАЗК), «...державне фінансування політичних партій підвищило рівень фінансової, організаційної та кадрової спроможності партій, дозволило диверсифікувати джерела фінансування партійної діяльності, зменшило рівень залежності партій від великих донорів, зменшило ризики корупції у політиці за рахунок зменшення залежності партій від приватних донорів, дало змогу компенсувати скорочення кількості членів партій і, відповідно, надходжень від членських внесків, переорієнтувати діяльність партій з постійного пошуку джерел фінансування на внутрішньопартійний розвиток, створило умови для чесної та вільної політичної конкуренції, розвитку нових партій» [1]. Тобто, фінансувати партійну діяльність потрібно, оскільки це впливає на велику кількість політичних, конституційних та державотворчих процесів.

Варто звернути увагу на дослідження спеціалістки з партійних фінансів Руху «Чесно» Вікторії Максимової, яка зазначає, що «...у 2024 році в держбюджеті на фінансування парламентських партій передбачено менше коштів, ніж визначено законодавством, а саме 840,6 млн гривень. Фінансування для забороненої проросійської «Опозиційної платформи — за життя» у цьому році не заплановано і очікувані 148,3 млн гривень залишаться в бюджеті. Таким

чином, партія «Слуга народу» цього року має отримати 490 млн гривень, «Батьківщина» — 92 млн, а «Європейська солідарність» — 141 млн. Ще 115 млн гривень передбачено для «Голосу» [2].

У листопаді 2024 року аналітикиня Вікторія Максимова продовжила своє дослідження і зазначає, що «...у 2025 році на державне фінансування парламентських партій передбачено 890 млн гривень. Як і минулого року, закладена сума є меншою, ніж мала би бути за формулою, визначеною у законодавстві. Причина в тому, що фінансування забороненої проросійської партії ОПЗЖ знову не закладено у план бюджету. Найбільше державного фінансування має отримати «Слуга народу» — 519,6 млн гривень. Трохи менше 150 млн передбачено для «Європейської солідарності», а «Батьківщина», яка на виборах отримала більше голосів, отримає 98,6 млн гривень» [3].

На думку кандидата юридичних наук Ірини Щебетун, «...аналіз практики використання політичними партіями державного фінансування свідчить, що третина коштів, наданих із державного бюджету, партії витратили на пропагандистську діяльність та задоволення побутових потреб, а саме: оренди офісу, придбання техніки, виплату заробітної плати тощо. Лише окремі партії спрямували ці кошти на потреби своїх місцевих організацій, адже в Україні нечисельні партії мають розгалужену територіальну мережу» [4, с. 224].

В українському парламенті є партії, які мають розширену структуру та багато обласних та місцевих осередків. Рідко державні кошти надходять на рахунки саме таких структурних елементів, яким дуже часто, на жаль, не вистачає коштів на проведення статутної діяльності партії на місцях.

Таким чином, враховуючи розподіл державних коштів на фінансування статутної діяльності партій, видатки збільшилися. Кожна парламентська партія має отримати розширену підтримку від держави для повноцінного функціонування. Автор сподівається, що у 2025 році центральні організації парламентських партій переглянуть свої фінансові надходження з державного бюджету й частину виділеного фінансування перерозподілять на місцеві осередки.

Список використаних джерел

1. Про державне фінансування політичних партій. Офіційний портал Національного агентства з питань запобігання корупції. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/documents/pro-derzhavne-finansuvannya-politychnyh-partij/>
2. «Які партії отримають кошти із держбюджету у 2024 році?». Офіційний сайт Руху «Чесно». URL: <https://www.chesno.org/post/5836/>
3. «Скільки грошей отримають партії з держбюджету у 2025 році?». Офіційний сайт Руху «Чесно». URL: <https://www.chesno.org/post/6170/>.
4. Щебетун І. С., Поліщук О. Д. До питання державного фінансування політичних партій в Україні. Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія». Т. 29. голов. ред. Ю. В. Цуркан-Сайфуліна; МОН України, НУ «ОЮА». Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021 С. 221-226. DOI: <https://doi.org/10.32837/npuola.v28i29.737>.

Максименко В. А., здобувачка вищої освіти обліково-фінансового факультету
Шейко Я. В., здобувачка вищої освіти обліково-фінансового факультету
Науковий керівник - **Бурковська А. В.**, канд. екон. наук, доцент, доцент
кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ІНФЛЯЦІЯ В УКРАЇНІ 2022-2024 РОКІВ

Інфляція є економічним показником, що характеризує зміну вартості товарів і послуг протягом визначеного періоду. Вона проявляється у зростанні середнього рівня цін на споживчому ринку. Визначається вона як процес поступового підвищення загального рівня цін, що супроводжується зниженням купівельної спроможності національної валюти. У контексті української економіки це означає зменшення купівельної спроможності гривні.

Падіння вартості гривні призводить до зростання кількості грошових одиниць, необхідних для придбання того самого обсягу товарів або послуг. Таким чином, інфляція кількісно виражає рівень збільшення грошових витрат, необхідних для забезпечення споживчих потреб [1].

Принцип дії інфляції можна проілюструвати на прикладі: якщо у 2022 році інфляція в Україні становила 26,6% (табл.1), це означає, що вартість споживчого кошика, яка на початку року дорівнювала 100 гривням, до кінця року зросла до 126,6 гривні [2].

Основними причинами інфляційних процесів є:

- Збільшення вартості сировини.
- Зростання попиту на товари та послуги.
- Інфляційні очікування.
- Тінізація економіки.
- Наявність монополізму тощо.

Помірний рівень інфляції не є загрозливим для економіки. Навпаки, прогнозоване зростання цін може сприяти економічному розвитку, стимулюючи інвестиції, кредитування та споживання. Для підтримання стабільної інфляції багато країн застосовують режим таргетування інфляції, за якого держава визначає цільовий рівень інфляції на майбутній період і зобов'язується його дотримуватися.

В Україні основну роль у регулюванні інфляції відіграє Національний банк України (НБУ), який використовує облікову ставку як головний інструмент впливу. Підвищення облікової ставки робить кредити дорожчими, а депозити вигіднішими, що сприяє зниженню інфляційного тиску та уповільненню темпів знецінення грошей.

Інфляція призводить до знецінення грошей, тобто зменшення їх купівельної спроможності. Зростання цін супроводжується зниженням вартості грошей, а вищий рівень інфляції означає ще більші втрати купівельної спроможності [3].

Індекс споживчих цін (ІСЦ), також відомий як індекс інфляції, є економічним показником, що демонструє середню зміну вартості товарів і послуг, які домогосподарства купують для особистого використання, це своєрідний "вимірювач", що відображає темпи зростання вартості життя в країні [4]. У 2023 р. індекс споживчих цін становив в Україні 105,1% [5], а у липні та серпні 2023 р. цей показник був навіть меншим 100%. Найменше значення індексу споживчих цін за 10 місяців 2024 року зафіксовано у липні місяці (100,0%).

Таблиця 1 Індеси споживчих цін з 2022 по 2024 рр., %

Місяць року	Рік		
	2022	2023	2024
січень	101,3	100,8	100,4
лютий	101,6	100,7	100,3
березень	104,5	101,5	100,5
квітень	103,1	100,2	100,2
травень	102,7	100,5	100,6
червень	103,1	100,8	102,2
липень	100,7	99,4	100,0
серпень	101,1	98,6	100,6
вересень	101,9	100,5	101,5
жовтень	102,5	100,8	101,8
листопад	100,7	100,5	
грудень	100,7	100,7	
За рік	126,6	105,1	108,4

Джерело: побудовано авторами із застосуванням [5]

Найвищий рівень інфляції у досліджуваному періоді спостерігався в 2022 році – 126,6%. Це відбулося через початок повномасштабної війни, паніку і ажіотаж серед населення, зростання попиту і зростання вартості сировини.

Отже, інфляція впливає на курс національної валюти в бік його зниження. Тому для стабілізації курсу гривні, збереженні її купівельної сили, Національний банк України має продовжувати проведення виваженої грошово-кредитної політики, якісно застосовувати антиінфляційні заходи, у тому числі і режим інфляційного таргетування.

Список використаних джерел:

1. Інфляція: що це таке, як вона працює та як впливає на нас. URL:<https://ucap.io/inflation-explained/>
2. Що таке інфляція? Як зберегти свої гроші? URL: <https://ideabank.ua/uk/experts/shcho-take-inflyatsiya-yak-zberehty-svoyi-hroshi>
3. Що таке інфляція та як вона впливає на мене? URL: <https://www.cointocoin.com.ua/post/shcho-take-infliatsiia>
4. Індекс інфляції у 2024 році: дані Держстату. URL:<https://fakty.com.ua/ua/ukraine/ekonomika/20241112-indeks-inflyacziyi-u-2024-roczii-dani-derzhstatu/>
5. Індекс інфляції в Україні 2024. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation/>

Манжелей С. О.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник - **Бурковська А. В.,**

канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри фінансів,

банківської справи та страхування

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

МОДЕРНІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ: ЗАКОНОМІРНОСТІ ТА СПОСОБИ

Однією з важливих задач сьогодення України є модернізація фінансової системи для забезпечення повноцінного функціонування економіки держави. Фінансова система - це система, яка рухає, регулює та розподіляє грошові кошти між її учасниками за допомогою певних інструментів і норм [1].

Фінансовій системі притаманні такі закономірності:

1. Фінансова система пов'язана з економічним зростанням, структурними змінами в економіці та рівнем добробуту суспільства. Розвиток економіки призводить до збільшення обсягу фінансових ресурсів, потреби в нових фінансових інструментах і послугах, що впливає на розвиток фінансової системи.

2. Фінансова система складається з банківського сектора, страхових компаній, фондового ринку, фінансових органів та інших інституцій, які взаємодіють та впливають один на одного, тому негаразди в одній складовій можуть зруйнувати фінансовий стан іншої.

3. Закономірність посилення ролі державного регулювання: держава активно регулює фінансову систему з метою забезпечення її стійкості, захисту держави, прав інвесторів і споживачів, контролю за інфляцією та стабілізації національної валюти.

4. Закономірність глобалізації фінансових ринків: фінансові системи різних країн світу між собою тісно пов'язані, що призводить до формування глобального фінансового ринку. Глобалізація фінансів розширює доступ до капіталу, але водночас збільшує ризики та вразливість від зовнішніх економічних коливань [1, 2].

Модернізація фінансової системи є необхідною для забезпечення стійкого та керованого фінансового сектору, економічного зростання країни, що сприятиме впровадженню нових технологій та покращенню рівня життя населення [1, 2]. До способів модернізації фінансової системи відносять:

1. Розвиток цифрових технологій (цифровізація платежів – слід досягти максимізації відсотка переходу людей на формат безготівкових розрахунків для зменшення залежності від паперової форми грошей; використання технології блокчейн - для зменшення витрат на обробку платежів і підвищення захисту системи від кібератак; використання штучного інтелекту - для аналізу

фінансових процесів, виявлення та запобігання можливих ризиків, прогнозування майбутнього стану економіки).

2. Досягнення стійкості національної валюти.

3. Зменшення податкового тиску; побудова ефективної, справедливої податкової та митної системи з одночасним використанням цифрових технологій для кращого контролю за сплатою податків і внесків.

4. Підвищення кваліфікації спеціалістів у сфері державних фінансів. Розробка спеціальних програм і курсів для полегшення початку власної справи охочим до підприємництва, що своєю чергою допоможе збільшити кількість надходжень податків до бюджету.

5. Впровадження досвіду більш розвинених країн (Великобританії, Японії, Німеччини) у галузі створення єдиного регулятора у фінансовій сфері [1-3].

В Україні 01.04.2023 р. набрав чинності Закон №2888-ХІ «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо платіжних послуг», яким запроваджено: легалізацію електронних грошей; можливість їхнього використання для сплати податків і комунальних послуг; легалізовано проведення розрахунків за товари/послуги електронними грошима між суб'єктами господарської діяльності; прирівняно статус електронних гаманців до банківських рахунків [3]. Таким чином, при розширенні сфери застосування одночасно зростає і обсяг державного контролю за електронними грошима, відтепер усі рахунки і електронні гаманці виходять із «тіні» та можуть стати об'єктом блокування, арешту та стягнень для погашення податкового боргу [3].

Отже, сучасна фінансова система України потребує продовження модернізації для забезпечення стійкості економіки в умовах непростих викликів. Як інструмент регулювання і перерозподілу грошових ресурсів, управління ризиками та мобілізації капіталу, фінансова система є важливою складовою економічного розвитку та добробуту суспільства. Вважаємо, що основними напрямками реформування на даний час мають стати: ефективне управління фіскальними ризиками, розвиток державного внутрішнього аудиту, прозорість бюджету, верифікація державних виплат, моніторинг Державною податковою службою баз даних та інформаційних ресурсів, побудова ефективної та справедливої податкової та митної системи.

Список використаних джерел:

1. Маршук Л. М., Бурлака М. О. Фінансова система України в умовах війни. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1800/1735>
2. Калашніков І. С., Лугова О. І. Проблеми та шляхи модернізації фінансової системи України. Матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Трансформація фінансової системи України: тенденції та перспективи розвитку», м. Миколаїв, 23-24 листопада 2023 р. URL: https://www.mnau.edu.ua/files/nauk_prof_konf/zbirnyk-tez-24-11-23.pdf
3. Легалізація електронних грошей: що змінює закон. URL: https://biz.ligazakon.net/analytics/217609_legalzatsya-elektronnikh-groshey-shcho-zmnyu-zakon-2888-ix

Москаленко Я.О.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Мікуляк К.А.,

асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ДИНАМІКА ЗАЛУЧЕННЯ КОШТІВ ДО ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ ЧЕРЕЗ ОВДП

В умовах повномасштабної війни дослідження динаміки залучення коштів до державного бюджету через облігації внутрішньої державної позики (ОВДП) є надзвичайно актуальним. Оскільки ОВДП має важливе значення не лише для фінансування соціальних і оборонних програм, але й для зменшення залежності від зовнішніх позик, підтримки курсової стабільності та поступового зниження інфляційного тиску. Системний аналіз залучення коштів від ОВДП дозволяє оцінити ефективність внутрішнього ринку облігацій як джерела державного фінансування, його здатність адаптуватися до мінливих економічних умов та сприяти фінансовій стійкості країни у складний період.

Облігації внутрішніх державних позик України – державні цінні папери, що розміщуються виключно на внутрішньому фондовому ринку і підтверджують зобов'язання України щодо відшкодування пред'явникам цих облігацій їх номінальної вартості з виплатою доходу відповідно до умов розміщення облігацій [1]. ОВДП стали одним із ключових інструментів залучення коштів до державного бюджету України, особливо в умовах зростання фінансових потреб на тлі воєнних дій [5]. Від початку 2022 р. уряд значно активізував використання ОВДП, забезпечуючи стабільні надходження для покриття дефіциту бюджету та зміцнення фінансової системи. Суттєве зростання обсягів залучення коштів через ОВДП було досягнуто завдяки привабливим процентним ставкам, спрощенню процедур для інвесторів та введенню пільг для фізичних осіб, що збільшило зацікавленість як серед громадян, так і серед великих інвесторів.

Дослідження питання залучення коштів до державного бюджету через ОВДП цікавило багатьох українських і закордонних науковців, які аналізували бюджетну політику, державні запозичення та фінансові інструменти, зокрема В. Гейця, М. Савлук, О. Барановського, А. Буряченко, Т. Вахненко, М. Забаштанського, М. Єрмошенко, В. Опаріна, Є. Павловську, Л. Педченко, С. Юрія, Дж. М. Кейнса, Р. Масгрейва, К. Райнхарт, Кеннет Рогофф, Д. Кохан, Б. Пінто, А. Пресбітеро та ін.

З початку повномасштабної війни й до кінця 2022 р. уряд України отримав від продажу ОВДП на аукціонах 152,4 млрд грн, 1,93 млрд дол. США та 977,3 млн євро. Водночас на погашення внутрішнього боргу за цей період спрямовано 213,3 млрд грн, 2,79 млрд дол. США та 662,6 млн євро. За період

січня – жовтня рівень роловеру вкладень в ОВДП (відношення номіналу проданих та погашених цінних паперів) склав 146% у всіх валютах [2].

За інформацією Депозитарію НБУ, у 2023 р. уряд залучив через аукціони ОВДП 401,8 млрд грн, 3,69 млрд дол. США та 735,8 млн євро, тоді як на погашення витрачено 216,0 млрд грн, 3,34 млрд дол. США та 588,0 млн євро. Загальний роловер вкладень в ОВДП за 2023 р. досягнув 150% у всіх валютах [3]. Упродовж перших десяти місяців 2024 р. уряд України отримав від аукціонів ОВДП майже 498 млрд грн в еквіваленті: 364 млрд грн, 2,54 млрд дол. США та 754,9 млн євро, тоді як на погашення боргу спрямовано 188,1 млрд грн, 2,18 млрд дол. США та 918,3 млн євро [4].

Окрім самої динаміки важливо дослідити структуру тримачів облігацій. Так, з даними Мінфіну, які наведені у статті [5], найбільша частка знаходилася у комерційних банків (46,7%) та НБУ (38,5%). Частка юридичних осіб та фізичних осіб – 8,4% та 4,0% відповідно, частка нерезидентів складала 1,3%, страхових компаній – 1,1%, а територіальних громад – 0,04% [5].

Протягом 2022–2024 рр. уряд України активно залучає кошти через облігації внутрішньої державної позики. Кожного року обсяги залучених коштів поступово зростають, що свідчить про необхідність підтримки державних фінансів, особливо в умовах війни.

Рівень роловеру (відношення номіналу проданих до погашених облігацій) стабільно перевищує 100%, що свідчить про успішне рефінансування боргу. Уряд не лише погашає попередні борги, але й залучає додаткові кошти. Це дозволяє зберігати ліквідність і одночасно підтримувати фінансову стійкість.

Великий обсяг залучень і погашень ОВДП показує, що уряд значною мірою покладається на внутрішній борговий ринок для забезпечення бюджетних потреб. Це може бути вимушеним кроком, щоб компенсувати зменшення інших джерел [6].

Зростання обсягів як залучених коштів, так і погашень, вказує на збільшення боргового навантаження на бюджет. Це може створювати додаткові виклики для фінансової системи, оскільки збільшення виплат за боргом потребуватиме постійного залучення нових коштів, особливо якщо значна частина боргу погашається у валюті.

Частина ОВДП випускається в іноземній валюті, що свідчить про намагання уряду диверсифікувати боргові інструменти, залучаючи не тільки гривневі, а й валютні ресурси. Це може забезпечувати гнучкість у залученні інвестицій та підтримку курсової стабільності.

Загалом, можна зробити висновок, що уряд України використовує ОВДП як ефективний інструмент для забезпечення фінансових потреб держави в умовах кризи, підтримуючи високий рівень роловеру для стабільного функціонування економіки та виконання боргових зобов'язань.

Список використаних джерел:

1. ОВДП. URL: <https://mof.gov.ua/uk/ovdp>.
2. Уряд України у 2022 році з початку повномасштабної війни залучив від продажу ОВДП на аукціонах 252 млрд грн в еквіваленті – депозитарій НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/uryad-ukrayini-u-2022-rotsi-z-pochatku-povnomasshtabnoyi-viyni-zaluchiv-vid-prodaju-ovdp-na-auktsionah-252-mlrd-grn-u-ekvivalenti--depozitariy-nbu>.
3. У 2023 році уряд залучив від продажу ОВДП на аукціонах 566 млрд грн в еквіваленті, а загалом упродовж воєнного стану – майже 818 млрд грн в еквіваленті. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/u-2023-rotsi-uryad-zaluchiv-vid-prodaju-ovdp-na-auktsionah-566-mlrd-grn-v-ekvivalenti-a-zagalom-uprodovj-voyennogo-stanu--mayje-818-mlrd-grn-v-ekvivalenti>.
4. Уряд залучив майже 1 316 млрд грн від продажу ОВДП на аукціонах упродовж воєнного стану. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/uryad-zaluchiv-mayje-1316-mlrd-grn-vid-prodaju-ovdp-na-auktsionah-uprodovj-voyennogo-stanu>.
5. Від початку року до бюджету залучили 500 млрд гривень через випуск ОВДП. URL: https://lb.ua/economics/2024/11/05/643382_vid_pochatku_roku_byudzhetu_zaluchili.html.
6. Красноноженко В.О. Особливості ринку облігацій внутрішньої державної позики. Студентський науковий вісник, обліково-фінансовий факультет. Випуск 1 (24). Частина 1. Економічні науки [наукове електронне видання]. МНАУ. Миколаїв. 2024. С. 19-24.

Недбайло І.І.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник – **Боднар О.А.**, к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ОСОБЛИВОСТІ САНАЦІЇ ТА БАНКРУТСТВА НА ПІДПРИЄМСТВАХ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА

Сільськогосподарські підприємства можуть зіткнутися з фінансовими труднощами, які призводять до банкрутства. Однак, специфіка сільськогосподарського виробництва визначає особливості процесів санації та банкрутства, що необхідно враховувати для ефективного управління підприємствами в цій сфері.

Значна кількість чинників впливає на становище підприємства та призводить до того, що велика частина фінансово стійких та потенційно платоспроможних підприємств банкрутує. Тому, процесом фінансового оздоровлення підприємства, спрямований на відновлення платоспроможності і покриття збитків є санація [1, с. 87].

Так, причинами фінансових труднощів на підприємстві може виступати безліч факторів, наведемо деякі з них [2, с. 4]:

- сезонність виробництва – коливання у виробничій діяльності та грошових надходженнях протягом року призводять до потреби у позикових коштах для підтримки операцій;

- природні умови та кліматичні ризики – непередбачуваність погодних умов, зокрема посухи, заморозки, надмірні опади призводять до втрати врожаю, відповідно й до зниження доходів;

- нестабільність ринкових цін – коливання цін на аграрну продукцію на внутрішніх та зовнішніх ринках призводять до зміни у доходах та рентабельності підприємства;

- валютні коливання – зміни курсу валют, вплив на вартість імпортованих матеріалів та обладнання призводять до підвищення витрат на виробництво та зменшення прибутків;

- висока конкуренція з боку імпортованих товарів та великих агрокомпаній може призвести до втрати частки ринку;

- недостатнє фінансування – відсутність інвестицій для модернізації виробництва та технологій.

Важлива роль під час здійснення санації сільськогосподарських підприємств належить заходам фінансово-економічного характеру, які полягають у фінансових відносинах, які виникають під час пошуку, акумулювання та використання фінансових ресурсів для оздоровлення підприємства. Фінансова санація здійснюється для покриття поточних збитків та уникнення їх виникнення в майбутньому, підвищення та збереження

ліквідності та платоспроможності сільськогосподарських підприємств, зменшення обсягу заборгованості, покращення структури оборотного капіталу та створення фінансових фондів для забезпечення здійснення санаційних заходів виробничо-технічного характеру [3, с. 290].

Банкрутство сільськогосподарських підприємств регулюється спеціальними нормами, які враховують специфіку агробізнесу. Воно може призвести до ліквідації підприємства, але також можлива реструктуризація, що дозволяє зберегти робочі місця.

Банкрутство сільськогосподарських підприємств може мати негативні наслідки для економіки регіону, зокрема, зниження зайнятості. Зниження обсягів виробництва може призвести до нестачі продуктів на ринку. Ліквідація підприємств може вплинути на навколишнє середовище, зокрема на земельні ресурси.

Санація сільськогосподарського підприємства вводиться на строк до закінчення відповідного періоду сільськогосподарських робіт з урахуванням часу, необхідного для реалізації сільськогосподарської продукції. Зазначений термін не може перевищувати п'ятнадцяти місяців. У разі, якщо протягом строку санації погіршилося фінансове становище сільськогосподарського підприємства у зв'язку із стихійним лихом та іншими несприятливими умовами, строк санації може бути продовжений на один рік [4, с. 192].

Таким чином, санація та банкрутство сільськогосподарських підприємств мають свої специфічні особливості, які зумовлені ризиками, притаманними аграрному сектору. Для успішної санації важливо залучати не лише фінансові ресурси, але й сучасні технології та інноваційні підходи до ведення бізнесу. Підприємства повинні активно співпрацювати з державними структурами та кредиторами для забезпечення стійкості та відновлення фінансової стабільності.

Розробка комплексних стратегій управління ризиками, що дозволять мінімізувати вплив негативних факторів, підвищення фінансової грамотності керівників сільськогосподарських підприємств щодо можливостей санації та управління боргами та залучення наукових досліджень для впровадження інновацій у виробничі процеси могли б значно підвищити економічний рівень підприємства та забезпечити зростання його конкурентоспроможності на ринку.

Список використаних джерел:

1. Пігуль Н.Г., Семенець В.П. Сутність та значення санації підприємства в сучасних умовах господарювання. *Економіка та суспільство*. 2020. Вип. 21. С. 86-92.
2. Каращенко В.С., Рибіцький О.Л. Ефективне управління фінансовими ресурсами у сільськогосподарських підприємствах. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 64. С. 1-13.
3. Носань Н.С. Роль фінансової санації сільськогосподарських підприємств в умовах кризового стану: регіональний аспект. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 11. С. 288-293.
4. Марченко К.Ю., Демченко І.В. Особливості банкрутства сільськогосподарських підприємств. *Розвиток економічних інструментів досягнення сталого розвитку*. 2020. С. 192.

Немодрук О. М.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник – **Боднар О. А.**, к.е.н, доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

СТРУКТУРА ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Фінансова система є наріжним каменем економіки будь-якої країни, забезпечуючи ефективний розподіл ресурсів та підтримуючи економічний розвиток. В Україні, яка пройшла через численні економічні трансформації, структура фінансової системи зазнала значних змін, що робить її дослідження надзвичайно актуальним. Актуальність цього дослідження зумовлена низкою факторів, серед яких продовження процесу інтеграції України в європейський економічний простір, що вимагає адаптації фінансової системи до міжнародних стандартів. Крім того, країна стикається з викликами, такими як нестабільність національної валюти, високий рівень інфляції та недостатня капіталізація банківської системи. Водночас, розвиток фінансових технологій відкриває нові можливості та створює нові ризики, які потребують ретельного аналізу та управління.

Фінансова система України є складною сукупністю фінансових інститутів, інструментів, ринків і механізмів, які забезпечують процеси мобілізації, розподілу та використання фінансових ресурсів в економіці. Вона відіграє ключову роль у підтримці стабільності економічної системи, сприяючи ефективному функціонуванню ринкових відносин і розвитку підприємництва. Основними елементами цієї системи є фінансові інститути, такі як банки, страхові компанії та фондові біржі; фінансові інструменти, включаючи акції, облігації та кредити; а також фінансові ринки, які охоплюють ринки капіталу, грошові та валютні ринки [1].

Структура фінансової системи України складається з кількох ключових компонентів. Державний бюджет виконує роль фінансового плану країни, визначаючи доходи та витрати на рік. Державні фінансові установи, такі як Національний банк України, Державна казначейська служба та Фонд державного майна, відіграють важливу роль у забезпеченні стабільності фінансової системи та виконанні контрольних функцій. Особливу увагу слід приділити ролі Національного банку України, який є ключовим гравцем у фінансовій системі. НБУ відповідає за регулювання грошово-кредитної політики, контроль за інфляцією та обліковою ставкою, а також за керування валютними резервами для підтримки стабільності національної валюти. Крім того, банк здійснює нагляд за банківською системою та емісію грошей, що є критично важливим для забезпечення потреб економіки в грошовій масі [2].

Фінансові ринки, які включають ринок капіталів, ринок кредитів і валютний ринок, також відіграють важливу роль у функціонуванні фінансової системи України. Вони забезпечують механізми для залучення інвестицій,

отримання фінансування та хеджування ризиків, що є необхідним для розвитку бізнесу та економіки в цілому. Сучасна фінансова система України стикається з низкою серйозних викликів. Нестабільність національної валюти, обумовлена зовнішніми економічними факторами та внутрішніми дисбалансами, залишається однією з ключових проблем. Високий рівень інфляції негативно впливає на купівельну спроможність населення та заощадження. Недостатня капіталізація банківської системи та низька довіра до фінансових установ обмежують можливості кредитування. Проблема тіньової економіки ускладнює контроль за фінансовими потоками і зменшує податкові надходження до бюджету [3]. У відповідь на ці виклики в Україні проводяться економічні реформи, спрямовані на трансформацію фінансової системи. Реформи в банківському секторі мають на меті підвищення прозорості та стабільності, що сприяє покращенню довіри до банків. Реформи в сфері оподаткування та адміністрування податків спрямовані на зменшення тіньової економіки і підвищення ефективності збору податків. Однак, багато реформ потребують подальшого вдосконалення, зокрема, реформа пенсійної системи та соціальних виплат. Порівняно з фінансовими системами інших країн, Україна має як сильні, так і слабкі сторони. Хоча рівень державного боргу відносно ВВП вищий, а капіталізація фондового ринку менша порівняно з країнами Європейського Союзу, активний розвиток фінансових технологій відкриває нові можливості для залучення інвестицій і розвитку бізнесу.

Перспективи розвитку фінансової системи України тісно пов'язані з необхідністю проведення комплексних реформ. Удосконалення регуляторної бази, спрощення процедур ведення бізнесу та підвищення прозорості фінансових установ є ключовими аспектами цього процесу. Розвиток ринку капіталів та реформа соціальних виплат також відіграють важливу роль у покращенні фінансової системи.

Отже, впровадження фінансових технологій стає важливим елементом розвитку фінансової системи України. Цифрові платіжні системи, мобільні банкінг-рішення та блокчейн-технології можуть суттєво підвищити ефективність фінансових послуг, залучити нових клієнтів та зменшити витрати. Важливу роль у розвитку фінансової системи України відіграють міжнародні організації, такі як Міжнародний валютний фонд та Світовий банк. Вони надають не лише фінансову допомогу, але й консультують щодо проведення реформ, що сприяє стабілізації економіки та покращенню інвестиційного клімату. Співпраця з міжнародними партнерами дозволяє Україні інтегруватися в глобальні фінансові ринки і залучати іноземні інвестиції.

Список використаних джерел:

1. Бурковська А. В. Трансформація фінансових відносин в Україні в контексті забезпечення продовольчої безпеки. *Редакційна колегія*, 18.
2. Орел А. М., Дяченко В. В. Особливості фінансової системи в економічних процесах країни. *Управління змінами та інновації*, 2023, 6: 25-32.
3. Гатаулліна Е. Проблематика розвитку фінансового ринку України. *Економіка та суспільство*, 2023, 50.

Нестерчук Т.В.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник - **Сіренко Н.М.**, д-р.екон. наук, проф., завідувачка кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв

ІНТЕГРАЦІЯ INSURTECH У ТРАДИЦІЙНЕ СТРАХУВАННЯ: ШЛЯХ ДО ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТА ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

У сучасному світі, що характеризується динамічними змінами, страховий ринок зазнає суттєвих трансформацій через швидкий розвиток технологій, зміну вимог споживачів та зростання глобальної конкуренції. В таких умовах підвищення конкурентної позиції є критично важливим для страхових компаній, оскільки це визначає їх здатність не тільки вижити, але й успішно розвиватися. Постійне зростання вимог клієнтів до якості послуг, швидкості обслуговування та зручності взаємодії змушує страховиків адаптувати свої стратегії та бізнес-моделі до нових реалій. Покращення конкурентної позиції відкриває можливості для залучення нових клієнтів, утримання існуючих і зниження ризиків, що виникають через економічну нестабільність.

Науковці активно вивчають методи зміцнення конкурентної позиції страхових компаній через впровадження цифрових технологій. Автори, серед яких Варга В. П. [1], Временко Л. В. [2], Кондратенко Д. В. [3], Самошкіна І. Д. [2], Сіренко М. Н. [4], та інші, приділили окрему увагу процесам діджиталізації та її впливу на розвиток страхової галузі в Україні.

Одним із перспективних підходів до підвищення конкурентної позиції є інтеграція стартапів InsurTech із традиційними страховими компаніями.

Традиційні страхові компанії визнають важливість партнерства з InsurTech стартапами, оскільки це дозволяє поєднувати їхній величезний досвід та клієнтську базу з інноваційними технологіями. Така співпраця відкриває нові можливості для впровадження передових технологічних рішень, що можуть суттєво вдосконалити процеси створення полісів, оцінки ризиків, залучення клієнтів та обробки претензій. Інтеграція інновацій від InsurTech дозволяє страховикам підвищити операційну ефективність і покращити взаємодію з клієнтами, надаючи їм персоналізовані та зручні сервіси.

InsurTech стартапи, що характеризуються гнучкістю, орієнтацією на клієнта та використанням передових технологій, таких як штучний інтелект (AI), блокчейн, Інтернет речей (IoT) і великий аналіз даних, дають змогу значно покращити управління ризиками та персоналізацію страхових продуктів. Вони пропонують нові моделі страхування, такі як страхування на вимогу чи на основі використання, що відповідають потребам сучасних споживачів, змінюючи традиційні підходи до страхової діяльності [5].

Для традиційних страхових компаній партнерство з InsurTech стартапами є шляхом до цифрової трансформації без необхідності створювати нові рішення з нуля. Це дозволяє страховикам швидше адаптуватися до змінюваних ринкових умов, впроваджувати нові технології для оцінки ризиків і ціноутворення, а також скоротити час виходу нових продуктів на ринок. Така співпраця стимулює інновації в розробці нових продуктів і розповсюдженні страхових послуг, а також дає стартапам доступ до більшої клієнтської бази та цінної інформації про регуляцію галузі [5].

Однак інтеграція інновацій InsurTech у традиційні компанії вимагає подолання певних бар'єрів, зокрема культурних і технологічних. Страховики повинні бути готові до змін, інвестувати в нові цифрові інфраструктури та забезпечити необхідну підготовку персоналу. Успішне партнерство між страховиками та стартапами також допомагає вирішувати соціальні та екологічні проблеми, такі як покращення доступу до страхування в недостатньо охоплених регіонах і розробка рішень для пом'якшення ризиків, пов'язаних зі зміною клімату [5].

Отже, інтеграція стартапів InsurTech у традиційні страхові компанії є потужним механізмом для підвищення їх конкурентної позиції. Вона дозволяє страховикам впроваджувати новітні технології, що значно покращують операційну ефективність, персоналізацію страхових продуктів та взаємодію з клієнтами. Така співпраця відкриває нові можливості для розвитку інноваційних бізнес-моделей, зокрема, через використання штучного інтелекту, блокчейн-технологій та Інтернету речей, що відповідають сучасним вимогам ринку. Водночас, для забезпечення успіху цієї інтеграції необхідно подолати певні бар'єри, як культурні, так і технологічні, а також інвестувати в модернізацію інфраструктури та підготовку персоналу.

Список використаних джерел:

1. Варга В. П. Діджиталізація як один з чинників конкурентно-спроможності підприємства. Ефективна економіка. 2020. № 8.
2. Временко Л. В., Кондратенко Д. В. Ключові компетенції як основа конкурентоспроможності страхової компанії. Бізнес Інформ. 2020. №3. С. 401–408. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-3-401-408>.
3. Самошкіна І. Д. Розвиток діджиталізації страхового ринку України. Економіка та суспільство. Випуск #41 2022. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-52>.
4. Сіренко М.Н. Теенденції цифрового розвитку страхового ринку України. Матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених «Трансформація страхового ринку України в світлі сучасних економічних викликів», м. Миколаїв, 16-17 квітня 2024 р.
5. Strategic Synergies: Collaborating Between Insurers & InsurTech Startups. URL: <https://medium.com/forinsurer/strategic-synergies-collaborating-between-insurers-and-insurtech-startups-db034c3d8d3d>.

Польовий А.М.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник – **Боднар О.А.**, к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв

КРИПТОВАЛЮТА У ФІНАНСОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

Криптовалюти відіграють важливу роль у трансформації фінансової системи України, пропонуючи інноваційні рішення для оптимізації транзакцій, зниження комісій і підвищення доступності фінансових послуг [1]. Водночас пандемія COVID-19 та збройна агресія Росії стали каталізаторами цифровізації банківського сектору, змушуючи банки впроваджувати нові технології для забезпечення безперервного обслуговування клієнтів [2].

Популярність криптовалют, таких як біткоїн і ефіріум, відкриває нові можливості для інвестування та розвитку децентралізованих фінансів. Проте їх використання супроводжується значними викликами, зокрема нестабільність ринку, що створює фінансові ризики для інвесторів і установ. У 2022 році, наприклад, вартість біткоїна коливалася від 45 000 доларів США у квітні до менш ніж 20 000 у січні 2023 року [3].

Ключовою проблемою також є кібербезпека. У 2022 році збитки від кібератак у криптовалютному секторі досягли 3,8 мільярда доларів США, що підкреслює важливість розвитку сучасних механізмів захисту та впровадження нових стандартів безпеки [4]. Недостатній рівень захисту може призводити до крадіжок активів та втрати конфіденційної інформації. Тому розвиток технологій блокчейн має вирішальне значення для забезпечення прозорості та безпеки транзакцій.

Законодавче регулювання криптовалют є одним із найважливіших аспектів їх успішної інтеграції у фінансову систему. У березні 2022 року Україна прийняла закон, що забезпечує правову базу для віртуальних активів, визначаючи їх статус, класифікацію та права власності. Це сприяє розвитку легальних і стабільних ринків, але потребує подальшого вдосконалення для створення прозорого середовища [5]. Українські регулятори також працюють над впровадженням європейських стандартів, таких як правила ЄС щодо ринків криптоактивів (MiCA), які спрямовані на підтримку конкурентоспроможності стартапів і захист інвесторів [6].

Цифровізація фінансової системи України відкриває нові перспективи для банківського сектору. Інноваційні технології, такі як блокчейн і смарт-контракти, дозволяють автоматизувати процеси управління активами, знижуючи ризики людських помилок і шахрайства. Крім того, використання криптовалют сприяє зменшенню вартості міжнародних переказів: наприклад,

середня вартість переказу 200 доларів США через традиційні системи становить 6,2%, тоді як через біткоїн — лише 1,175% [2].

Криптовалютний ринок України шукав легалізації з 2017 року, але тривалий час працював у тіні [7].

8 вересня 2021 року Верховна Рада України ухвалила Закон «Про віртуальні активи», але Президент наклав на нього вето. Проте 15 березня 2022 року президент підписав цей закон, який надав криптовалютам офіційний статус в Україні. Відтепер криптовалюти мають легальний статус, а у сфері віртуальних активів відбуватиметься фінансовий моніторинг, а українські криптоінвестори зможуть декларувати свої доходи. Користувачі можуть без проблем купувати, продавати та обмінювати криптовалюти [8].

Також відбулися переговори генерального директора Binance та міністра цифрової трансформації України про можливість співпраці з питань санкцій, благодійності, інвестицій, а також регулювання, ліцензування та освіти у сфері криптовалют [7].

Binance впроваджує політику штрафів за порушення та співпрацюватиме з Міністерством цифрових технологій, щоб встановити регулювання криптовалют. Водночас Binance планує інтегруватися з додатком Дія, щоб полегшити ідентифікацію українських користувачів. Також Binance пожертвувала Україні 10 мільйонів доларів на благодійність і представила криптокартку для підтримки українських біженців [8].

Загалом, криптовалюта є важливою частиною сучасної економіки та має потенціал змінити фінансові взаємодії та транзакції. Її легалізація та регулювання відкривають нові можливості для розвитку та інновацій у фінансовому секторі, особливо підвищення безпеки та захисту прав користувачів. Однак це вимагає продуманої політики та співпраці між учасниками ринку та урядами, щоб знайти баланс між інноваціями та ризиком.

Список використаних джерел:

1. Higginson M. (June 7, 2019). Blockchain and retail banking: Making the connection – McKinsey&Company. URL: <https://www.mckinsey.com/industries/financial-services/our-insights/blockchain-and-retail-bank-ing-making-the-connection>.
2. Національний банк України. (2022, 12 грудня). Картковий ринок у III кварталі 2022 року: попри все, українці віддають перевагу безготівковим розрахункам. //Офіційне Інтернет-представництво Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/kartkoviy-rinok-u-iii-kvartali-2022-roku-popri-vse-ukrayintsi-viddayut-perevagu-bezgotivkovim-rozrahunkam>.
3. Natarajan H. (February 23, 2023). Fear, uncertainty and doubt: Global regulatory challenges of crypto insolvencies – World Bank Blogs. URL: <https://blogs.worldbank.org/en/psd/fear-uncertainty-and-doubt-global-regulatory-challenges-crypto-insolvencies>
4. Kronfellner B. (July 24, 2023). Managing Risk for the Next Wave of Digital Currencies – Boston Consulting Group. URL: <https://www.bcg.com/publications/2023/managing-risk-for-next-wave-of-digital-currencies>.
5. Ukraine, cryptocurrency regulation law signed (March 18, 2022). The Cryptonomist. URL: <https://en.cryptonomist.ch/2022/03/18/ukraine-cryptocurrency-regulation-signed/>

6. Ukraine plans to adopt EU's new cryptocurrency regulations (April 21, 2023) FXStreet. URL: <https://www.fxstreet.com/cryptocurrencies/news/ukraine-plans-to-adopt-eus-new-cryptocurrency-regulations-2023>

7. Що таке криптовалюта та які тенденції її розвитку в Україні та світі? URL: <https://www.binance.com/uk-UA/blog/markets/що-таке-криптовалюта-та-які-тенденції-її-розвитку-в-україні-та-світі-421499824684903926>

8. Закон України «Про віртуальні активи» URL: <https://eba.com.ua/zakon-ukrayiny-pro-virtualni-aktyvy/>

Полікіна І.В.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник – **Мельник О. І.**, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

СТРАХОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Страхові ринки відіграють вагомую роль у забезпеченні фінансової безпеки, підтримуючи запобігання ризикам та ефективне реагування на їх наслідки. За визначенням О. Руди, страхові ринки це «стійкі економічні відносини між покупцями, посередниками і продавцями, між страховиками і регуляторами, також попит, пропозиція і захист від прямого страхування і перестраховування, що виникають у зв'язку з наданням страхових, перестрахових і супутніх послуг у певній країні, групі країн або на міжнародному рівні та системи, що пов'язані з формуванням цін і підлягають регулюванню [1].

Розвиток країни супроводжується не лише зростанням, але й кризами, які негативно впливають на всі сектори економіки, і страховий ринок не є винятком. Після COVID-19, оголошеного Всесвітньою організацією охорони здоров'я пандемією, страховий ринок України постав перед новими викликами. В подальшому, 24 лютого 2022 р. вторгнення Російської Федерації в Україну спричинило повномасштабну війну, і Указом Президента було негайно введено воєнний стан [2].

Страховики зіткнулися з багатьма викликами, але найбільш актуальними в перші місяці воєнного стану були переміщення персоналу та робота у віддалених районах, а також припинення дії полісів та відтермінування виплат. Страховий ринок в цілому постраждав від падіння премій, руйнування майна та складнощів із відшкодуванням збитків, особливо в районах активних бойових дій. Досвід, набутий під час коронавірусної кризи, дозволив швидко перейти до онлайн-системи, а рекомендації НБУ щодо спрощення процедур в регулювання збитків дали змогу налагодити та продовжити страхову діяльність у надзвичайно складних умовах [3].

Основні виклики, перед якими постав страховий ринок в період воєнного стану:

1. Збільшення кількості страхових позовів: війна зруйнувала будинки, транспортні засоби та офісні приміщення, що призвело до значного збільшення кількості страхових позовів.

2. Зменшення страхових премій: під час економічної кризи багато українців були змушені відмовитися від додаткових страхових полісів, що зменшило доходи страхових компаній.

3. Ускладнення в процесі оцінки збитків: війна створила перешкоди для обстеження пошкодженого майна та оцінки збитків.

4. Зміна структури попиту на страхові продукти: після початку війни зросла популярність таких видів страхування, як страхування життя, медичне страхування та страхування від нещасних випадків.

5. Проблеми з ліквідністю: деякі страхові компанії зіткнулися з труднощами у своєчасному здійсненні страхових виплат через обмеження доступу до коштів та збільшення кількості страхових випадків.

6. Невизначеність щодо майбутнього: війна створила високий рівень невизначеності щодо подальшого розвитку страхового ринку, що ускладнює прийняття довгострокових рішень страховими компаніями.

Розширення умов та створення комплексної системи страхування воєнних ризиків допомогло б післявоєнній економіці відновитися. На думку регулятора, створення комплексної системи страхування буде досить тривалим процесом, тому першим кроком до вирішення проблеми страхування воєнних ризиків є розділення страхування воєнних ризиків та страхування політичних ризиків у два етапи. Як перший крок, НБУ пропонує запустити тимчасову модель для швидкого запровадження страхування політичних ризиків та страхування воєнних ризиків. Це може базуватися на ключовій пропозиції USAID щодо створення трастового фонду із залученням міжнародних партнерів та донорів. Другим кроком буде створення повноцінної, довгострокової національної системи страхування політичних та військових ризиків – Українського військового страхового пулу [4].

З метою забезпечення фінансової стабільності на початку значних вливань капіталу НБУ спростив регуляторні вимоги до страхових компаній, що дозволило їм зосередитися на ефективному веденні бізнесу. Було запроваджено додаткові вимоги до якості активів страховиків та обов'язкове проведення їх аудиту, щоб уникнути переоцінки наявних активів та зменшити частку неліквідних активів. Також було розширено ліцензійні вимоги з перевіркою структури власності у зв'язку зі збройними нападами та зобов'язанням розкривати інформацію про майновий та фінансовий стан власників істотної участі страхових компаній [5].

Страховий ринок є важливим структурним елементом фінансової системи і через продаж певних продуктів може гарантувати безпеку країни в цілому. Зниження показників страхового ринку у воєнний час було об'єктивним, але навіть у такій критичній ситуації страхові компанії залишалися прибутковими і

продовжували працювати без перебоїв. Популярним продуктом для страховиків стала часткова компенсація військових ризиків. Це питання залишається невирішеним і потребує спільних зусиль урядів, гравців страхового ринку та міжнародних організацій для розробки ефективних механізмів страхування воєнних ризиків. Від діяльності всіх зацікавлених у вирішенні цієї проблеми сторін залежить розвиток вітчизняного страхового ринку та можливість залучення інвестицій у вітчизняну економіку. Не менш важливим є запровадження низки заходів, спрямованих на фінансування післявоєнної відбудови, за активної участі страхових компаній.

Список використаних джерел:

1. Руда О. Л. Розвиток страхового ринку в Україні. *Ефективна економіка*. 2020. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7634>
2. Про введення воєнного стану в Україні. Указ Президента України від 24 лютого 2022 року № 2102-IX із змінами та доповненнями. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/U064_22?utm_source=biz.ligazakon.net&utm_medium=news&utm_content=b_izpress01&_ga=2.31234495.1634821309.1681121436-565598937.1644944548
3. У Національному банку пропонують розділити на два етапи страхування воєнно-політичних ризиків. Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3694533-u-nacbanku-proponuut-rozdiliti-nadva-etapi-strahuvanna-voennopolitichnih-rizikiv.html>
4. Ключові тенденції страхового ринку України у 2023-2024 роках. Упевнений рух до Європейського Союзу – НАСУ. URL: <https://www.nasu.com.ua/klyuchovi-tendencziyi-strahovogo-rynku-u/>
5. Залетов О.М. Державне регулювання ринку страхування життя в Україні : дис. ... канд. екон. Наук :08.00.08 Київ, 2017. 213 с.
6. Національний банк України: офіційний сайт. 2022. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/pid-chas-diyi-voyennogo-stanu-rinokstrahuvannya-prodovjuye-pratsyuvati--rezultati-opituvannya>.

Сайтгарєєва В. С.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник – **Бурковська А. В.,**

канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри фінансів,

банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

РОЛЬ ФІНАНСОВОЇ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ З МФО В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Співпраця України з міжнародними валютно-фінансовими організаціями є одним із основних факторів стабільного розвитку та економічного зростання країни. Такі міжнародні фінансові установи як Міжнародний валютний фонд (далі – МВФ), Світовий банк, Європейський банк реконструкції та розвитку (далі – ЄБРР) надають Україні доступ до фінансових ресурсів, що допомагає підтримувати економічну стабільність, особливо під час кризових періодів і в умовах війни.

Відносини України з міжнародними фінансовими установами почали активно розвиватися після здобуття незалежності в 1991 році, коли країна відкрила економіку для зовнішніх інвестицій і міжнародної підтримки. Першими партнерами України стали такі організації, як МВФ, Світовий банк та ЄБРР. Метою налагодження цих відносин було надання фінансової, а також технічної допомоги Україні для подолання економічних труднощів, проведення структурних реформ і забезпечення фінансової стабільності держави.

На сьогоднішній день, коли Україна стикнулася із наслідками повномасштабного вторгнення, допомога міжнародних фінансово-кредитних установ набуває особливого значення. Важливість надання міжнародними фінансовими організаціями підтримки Україні може проявлятися в наступних аспектах:

- підтримка належного рівня економічної стабільності. Наприклад, МВФ у поточному (2024) році забезпечив надання фінансової підтримки на суму 3,1 млрд грн. МВФ є одним із найбільших джерел зовнішньої підтримки держбюджету України [1].

- гуманітарна допомога населенню. Світовий банк та інші організації надають кошти, які спрямовуються на забезпечення соціальних виплат, що особливо важливо для переміщених осіб, вразливих категорій громадян, а також тих, хто постраждав від війни. Фінансування також спрямовується на підтримку сфери освіти, охорони здоров'я та соціальних програм [2].

- відновлення інфраструктури. Всебічна підтримка міжнародних фінансових організацій спрямовується також на вирішення нагальних потреб відновлення енергетичної та транспортної інфраструктури, що, безумовно, є важливим елементом у процесі відбудови країни [2].

- зміцнення банківського сектора. У межах членства країни в міжнародних фінансових організаціях (далі – МФО) Національний банк України веде активну співпрацю з наступними міжнародними фінансово-кредитними установами: МВФ, Група Світового банку, ЄБРР, ЧБР та ЄІБ. Наприклад, основними напрямками співпраці України та Національного банку з МВФ є надання технічної допомоги, співпраця в рамках програмами підтримки платіжного балансу (stand-by та механізм розширеного фінансування), щорічні консультації, а також реалізація іншої діяльності, передбаченої умовами членства [3].

Україна має потребу в додаткових фінансових вливаннях через економічні кризи, військовий конфлікт та глобальні зміни ринкових умов. Кредити та гранти МФО допомагають Україні уникати значних економічних спадів і підтримувати економіку в умовах війни. МФО надають кредити на вигідних умовах, що дозволяє країні виконувати свої фінансові зобов'язання, інвестувати в основні галузі економіки та стабілізувати бюджет. Проте отримані кредити необхідно використовувати раціонально, спрямовуючи їх на розвиток економіки, а не на покриття поточних витрат. Також важливо враховувати, що кредитна залежність може обмежувати економічну самостійність країни, тому необхідно розробляти стратегії для поступового зменшення зовнішніх запозичень. Україна має враховувати досвід інших країн, які успішно співпрацюють із МФО, для впровадження кращих практик і уникнення можливих ризиків.

Отже, допомога МФО Україні в умовах війни є критично важливою для стабілізації економіки, забезпечення відновлення країни та реалізації довгострокових реформ. Співпраця з МФО допомагає створити стабільну основу для економічного розвитку навіть в умовах воєнного стану. Проте для досягнення максимального ефекту необхідно забезпечити ефективне використання отриманих ресурсів, дотримання зобов'язань і прозорість у виконанні міжнародних проєктів. Тільки так Україна зможе скористатися всіма перевагами такої співпраці та забезпечити сталий розвиток у майбутньому.

Список використаних джерел:

1. У 2024 році бюджетна підтримка від МВФ є другим за обсягом зовнішнім фінансуванням, що сягає 3,1 млрд доларів США: Сергій Марченко зустрівся з керівником місії МВФ в Україні. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/u-2024-rotsi-biudzhetna-pidtrymka-vid-mvf-ie-druhym-za-obsiahom-zovnishnim-finansuvanniam-shcho-siahaie-31-mlrd-dolariv-ssha-serhii-marchenko-zustrivsia-z-kerivnykom-misii-mvf-v-ukraini>

2. Україна та Світовий банк працюють над впровадженням нових проєктів з підтримки відновлення та реформ. Зустріч з країнами-донорами Фонду URTF. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukraina-ta-svitovi-bank-pratsuiut-nad-vprovadzhenniam-novykh-proektiv-z-pidtrymky-vidnovlennia-ta-reform-zustrich-z-krainamy-donoramy-fondu-urtf>

3. Співпраця з МФО. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/about/international/financial-institutions>

Студзинський О. О., здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Зінченко О. М., здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Науковий керівник - **Бурковська А. В.**,
канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ЕТАПИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ

Історія фінансової системи України відображає процеси становлення державності та пошуку економічної незалежності. З плином часу концепції управління фінансами в Україні трансформувалися, враховуючи як внутрішні зміни в суспільстві, так і зовнішні впливи.

Говорячи про ретроспективу розвитку вітчизняної фінансової системи, слід розпочати з огляду особливостей становлення фінансової системи Київської Русі (IX–XIII ст.). Київська Русь стала першою державою, яка заклала основи фінансового управління на українських землях [1]. У ті часи важливе місце займало натуральне господарство, а головним джерелом наповнення княжої казни була данина, зокрема у вигляді «полюддя», цей податок використовувався для забезпечення діяльності держави та фінансування військових потреб [1].

У Київській Русі також карбували повноцінні монети (емісія златників відбулася ще за часів Володимира Великого, а срібляники емітували при правлінні Ярослав Мудрого), що свідчить про її високий рівень економічного розвитку [1].

Період XVII–XVIII ст. в Україні традиційно називають Козацькою добою. Фінансова система козацької держави мала свої унікальні риси. У Запорізькій Січі існувала власна казна, яка наповнювалася за рахунок доходів від ведення торгівлі, рибальства, полювання, а також військових здобутків [2]. Система фінансування ґрунтувалася на демократичних принципах самоврядування, що надавало козацькій державі фінансову автономію [2].

Україна XIX ст. характеризується періодом наукового осмислення. У XIX столітті розпочався активний розвиток фінансової науки. Українські мислителі, зокрема Михайло Іванович Туган-Барановський, приділяли увагу питанням ролі кредиту, банківської системи та державного бюджету в економічному розвитку країни [3]. Його праці залишаються актуальними й сьогодні, адже вони заклали основи фінансового аналізу та концепції економічних циклів [3].

Наступним етапом розвитку фінансової системи в Україні був радянський період (XX ст.). За часів Союзу радянських соціалістичних республік (СРСР) фінансова система України була частиною централізованої планової економіки. Основні ресурси спрямовувалися на індустріалізацію, виконання п'ятирічних планів і соціальні програми. Хоча система була жорстко регламентована, українські вчені продовжували працювати над альтернативними ідеями фінансового управління [4]. При цьому вітчизняна фінансова наука розвивалася

вшир, а не вглиб, що характерно і сучасному періоду розвитку фінансової системи України.

Після 1991 року Україна, отримавши статус незалежності, зосередилася на реформуванні власної фінансової системи відповідно до ринкових принципів. Пріоритетними напрямками стали стабілізація діяльності банківської сфери, активізація залучення іноземних інвестицій, реформування податкового законодавства та впровадження електронних послуг [5]. Значний акцент було зроблено на адаптації фінансових практик до міжнародних стандартів [5].

Сучасному періоду розвитку української фінансової системи притаманні не лише розробка та впровадження відповідей на виклики, а й передбачувані перспективи. З 2020 року Україна взяла курс на діджиталізацію (цифровізацію) фінансів. Вважаємо, що застосування новітніх технологій (блокчейн, FinTech тощо) у фінансовій сфері покликане збільшити обсяги залучення споживачів фінансових послуг (фінансову інклюзію), а це своєю чергою позитивно впливатиме на збільшення показників діяльності фінансової системи України.

Під час ведення війни на території України, фінансова система країни все ж таки змогла вистояти і послідовно впроваджує модернізаційні заходи з метою забезпечення економічної стійкості держави.

Отже, розвиток фінансової системи в Україні тісно переплітається з її історичними та соціально-економічними трансформаціями. Від «полюддя» Київської Русі до сучасних цифрових технологій у фінансах, українська фінансова система демонструє здатність адаптуватися до нових конкурентних умов функціонування із активізацією застосування сучасних інноваційних рішень, відіграючи важливу роль у побудові повоєнної економіки держави.

Список використаних джерел:

1. Грушевський М. Історія України-Руси, Київ: Либідь, 1991. С. 120–125.
2. Смолій В. А., Степанков В. С. Українська козацька держава: витоки та шляхи становлення. Київ: Альтернативи, 1997. С. 85–92.
3. Туган-Барановський М. І. Основи політичної економії. Київ: Наукова думка, 2003. С. 203–210.
4. Даниленко В. М. Економічна історія України в ХХ столітті. Київ: Генеза, 2010. С. 142–148.
5. Офіційний вебсайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua> (<https://bank.gov.ua>)

Тіхонова В.О.,

здобувачка вищої освіти обліково-фінансового факультету
Науковий керівник - **Бурковська А. В.**, канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ВПЛИВ КРИПТОВАЛЮТ НА ТРАДИЦІЙНУ БАНКІВСЬКУ СИСТЕМУ

Криптовалюта, як інноваційний засіб обміну в цифровій економіці, поступово набуває все більшого поширення. Хоча її роль як засобу платежу та зберігання вартості неухильно зростає, чітке наукове визначення цього феномену досі залишається предметом дискусій. Різноманітність термінів, таких як "віртуальна валюта", "приватні гроші" та "нематеріальна цінність", свідчить про відсутність єдиного підходу до класифікації криптовалют у рамках існуючих теоретичних моделей грошей [1].

Основний вплив криптовалют на традиційну банківську систему полягає у відсутності посередників у банківському процесі. Завдяки криптовалюти тепер можна здійснювати прямі транзакції без участі посередників (банків). Криптовалюта також сприяла прискоренню та здешевленню міжнародних транзакцій. У порівнянні з традиційними банківськими системами, які часто характеризуються повільністю та високими витратами при міжнародних операціях, криптовалюта дозволяє проводити майже миттєві транзакції за невелику комісію. Це спричинило зменшення попиту на традиційні банківські послуги, оскільки все більше осіб вдаються до криптовалют для фінансових транзакцій.

Ще одним наслідком впливу криптовалют на традиційний банкінг є зростання конкуренції. Традиційні банки тепер стикаються з конкуренцією від криптовалютних бірж, які надають подібні послуги (кредитування). Цей конкурентний тиск змушує традиційні банки адаптуватися та впроваджувати нововведення, щоб залишатися конкурентоспроможними в умовах швидкозмінного фінансового середовища [2].

Існують два основні типи інвестиційних стратегій в криптовалюту: довгострокові та короткострокові. Довгострокові стратегії інвестування в цифрові активи спрямовані на отримання стабільного доходу в довгостроковій перспективі, тоді як короткострокові стратегії орієнтовані на отримання швидкого прибутку шляхом спекулятивних операцій.

Управління ризиками є важливим аспектом інвестицій у криптовалюту. Деякі методи управління ризиками включають:

- налаштування стоп-лос-ордерів;
- налаштування розміру позиції;
- диверсифікація портфеля;
- проведення ретельного дослідження перед інвестуванням тощо.

Використовуючи ці методи управління ризиками, інвестори можуть захистити свої інвестиції від значних збитків.

Нестабільність криптовалютного ринку робить управління ризиками критичним як для довгострокових, так і для короткострокових інвесторів. Різкі коливання цін можуть призвести до значних фінансових втрат. Диверсифікація інвестиційного портфеля шляхом включення різних криптовалют є ефективним способом розподілити ризики та зменшити вплив негативних подій на окремих активах.

Висока волатильність криптовалютного ринку підкреслює необхідність диверсифікації інвестицій. Розподіляючи капітал між різними криптовалютами, інвестори можуть знизити ризик значних фінансових втрат, пов'язаних з непередбачуваними коливаннями цін окремих активів. Дослідження показують, що диверсифіковані портфелі, як правило, демонструють більш стабільну прибутковість у довгостроковій перспективі. Важливо бути в курсі останніх подій у криптопросторі, що включає відстеження регуляторних змін і технологічного прогресу [3].

Отже, криптовалюти мають значний потенціал для трансформації фінансової системи. Їх децентралізований характер, низькі витрати на транзакції та висока швидкість обробки роблять їх привабливими як для інвесторів, так і для споживачів. Однак, висока волатильність, регуляторна невизначеність та відсутність захисту вкладів створюють значні ризики. Саме тому подальші дослідження повинні бути спрямовані на розробку більш досконалих моделей оцінки ризиків, аналіз впливу криптовалют на макроекономічні показники, а також розробку ефективних механізмів регулювання. Крім того, важливим напрямком досліджень є вивчення соціальних та етичних аспектів використання криптовалют, оскільки для подальшого розвитку є необхідними чіткі регуляторні рамки, розвиток інфраструктури та підвищення фінансової грамотності населення.

Список використаних джерел:

1. Бурковська А. В., Лященко Н. В. Місце криптовалюти у фінансово-економічній системі. Електронне наукове фахове видання з економічних наук. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/18-2019/burkovska.pdf>
2. Як криптовалюти можуть вплинути на традиційну банківську сферу. URL: <https://www.bitget.com/uk/academy/how-cryptocurrencies-might-affect-the-traditional-banking>
3. Learn B. Найкращий посібник з криптоінвестування: Як купувати, продавати та торгувати цифровими активами. Bybit Learn. URL: <https://learn-temp.bybit.com/uk/investing/ultimate-guide-to-crypto-investing/>

Цапик Д.М.,

здобувачка вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник - **Бурковська А. В.,**

канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри фінансів,

банківської справи та страхування

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

РОЛЬ ЦЕНТРАЛЬНОГО БАНКУ В ЕКОНОМІЦІ КРАЇНИ

Центральний банк є ключовим елементом фінансової системи будь-якої країни, який виконує важливі функції у забезпеченні стабільності економіки держави. В Україні роль Центрального банку, зокрема Національного банку України (далі -НБУ), стає особливо актуальною в умовах сучасних економічних викликів і війни. Центральний банк відповідає за грошово-кредитну політику, валютне регулювання, а також за стабільність функціонування всієї банківської системи.

Центральний банк є головним фінансовим інститутом країни, що виконує основну роль у стабільності економіки. Його головна мета — забезпечення безінфляційного функціонування держави та підтримка грошово-кредитної політики.

Центральний банк функціонує незалежно від політичних впливів, що дозволяє йому приймати рішення, базуючись на економічних принципах, а не на короткострокових політичних інтересах. Це важливо для збереження довіри населення до фінансової системи і для уникнення інфляційних процесів.

Центральний банк складається з кількох основних підрозділів, кожен з яких виконує специфічні функції. На чолі Центрального банку стоїть керівник, який відповідає за загальне управління та стратегію. Основні департаменти можуть включати департамент монетарної політики, департамент фінансового нагляду, департамент валютного контролю. Кожен з цих департаментів має свої завдання, які спрямовані на досягнення основних цілей Центрального банку.

Центральний банк також взаємодіє з урядом у питаннях економічного розвитку та фіскальної політики. Хоча він є незалежним, Центральний банк може консультувати уряд щодо економічних питань, включаючи управління державним боргом. Крім того, він активно взаємодіє з фінансовими ринками, забезпечуючи їхню ліквідність через проведення операцій з цінними паперами на відкритому ринку та здійснення валютних інтервенцій.

Основні функції Центрального банку України:

1. Регулювання грошово-кредитної політики. При цьому НБУ впроваджує інновації, такі як цифрова валюта [1, с. 957]. Це має значний вплив на підтримку стабільності та прозорості грошового ринку, що є одним з основних завдань центрального банку.

2. Підтримка доступу до фінансових ресурсів. НБУ через субсидування ставок і пільгові кредити підтримує малий бізнес [2, с. 170]. Це

демонструє важливість кредитної політики центрального банку для забезпечення економічного зростання та зменшення ризиків.

3. Фінансова стабільність та безпека. Монетарна політика НБУ має великий вплив на фінансову стабільність аграрного сектору України [3, с. 245]. Це підкреслює роль центрального банку як інструменту забезпечення стабільності економіки.

4. Стимулювання інвестицій. Центральний банк створює сприятливі умови для інвесторів шляхом забезпечення макроекономічної стабільності [4, с. 79]. Велику роль при цьому мають стабілізація інфляції та контроль обмінного курсу, що також є ключовими функціями центрального банку.

Ці приклади демонструють багатогранну роль НБУ в економіці, зокрема у впровадженні цифрових технологій, стимулюванні економічного зростання, залученні інвестицій та підтримці фінансової стабільності.

Загалом, Центральний банк є критично важливим елементом економіки, який забезпечує стабільність фінансової системи (особливо – в умовах війни), сприяє економічному розвитку та підтримує довіру громадськості до національної валюти. Його функції та структура формують основу для ефективного управління економічними процесами в повоєнній країні, що особливо важливо в умовах глобалізації та економічних викликів.

Список використаних джерел:

1. Sirenko, N., Dubinina, M., Melnyk, O., Bodnar, O. and Luhova, O. (2023). Current Status and Regulation of the Digital Money Market in Ukraine. *Econ. Aff.*, 68(Special Issue): 955-961. DOI: 10.46852/0424-2513.2s.2023.44. <http://ndpublisher.in/admin/issues/EAv68n2sz18.pdf>
2. Sirenko N., Lunkina T., Burkovska A., Mikulyak K. (2022). Prospects for the Development of Small Agricultural Business Entities in the Market Environment. *Economic Studies (Ikonomicheski Izsledvania)*, 31(3), pp. 162-175.
3. Sirenko N., Burkovska A., Lunkina T., Mikulyak K. Assessment of Financial and Economic Security of the Agricultural Sector of the Economy of Ukraine. *Financial and Credit Activities: Problems of Theory and Practice*. 2021. №4 (39). С. 241-250.
4. Yekimov S., Nianko V., Sirenko N., Burkovska A., Bodnar O. (2022). The Problem of Attracting Private Investment in Agriculture. In: Muratov A., Ignateva S. (eds) *Fundamental and Applied Scientific Research in the Development of Agriculture in the Far East (AFE-2021)*. AFE 2021. Lecture Notes in Networks and Systems, vol 353. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-91402-8_7.

Цуркан О. С., здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Заяць О. Р., здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Науковий керівник - **Бурковська А. В.**,
канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ФІНАНСУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙ ТА ІННОВАЦІЙ В УКРАЇНІ: РОЛЬ БАНКІВСЬКОГО ТА ФОНДОВОГО РИНКУ

Фінансування інвестицій та технологічних інновацій є стратегічно важливим напрямком для економічного розвитку України, оскільки саме технологічні інновації забезпечують модернізацію виробничих процесів, підвищують конкурентоспроможність та дозволяють інтегруватися у світову економіку.

Основними механізмами залучення фінансування є банківський сектор і фондовий ринок. Кожен із цих сегментів фінансової системи має свої переваги, проблеми та перспективи у фінансуванні інновацій.

Джерелами фінансування інноваційної діяльності є:

- Державний бюджет України;
- кошти місцевих бюджетів;
- кошти місцевих інноваційних фінансово-кредитних спеціалізованих установ;
- самофінансування або позикові кошти суб'єктів інноваційної діяльності [1].

Банківський сектор України відіграє одну з важливих ролей у фінансуванні економічної діяльності підприємств, особливо малих і середніх, які є основними носіями технологічних інновацій. Комерційні банки надають компаніям кредити, які є традиційними інструментами інвестування та розвитку.

Перевага банківського кредитування полягає у відносно легкому доступі до коштів та високій фінансовій прозорості, що характерно для фондових ринків.

Український фондовий ринок є однією з важливих складових фінансової системи, але його розвиток у даний час значно відстає від аналогічних ринків в інших країнах. На цьому ринку здійснюються операції з цінними паперами, такими як акції, облігації, інвестиційні сертифікати та інші фінансові інструменти, де підприємство залучає додатковий капітал для розширення свого бізнесу, а інвестори отримують можливість інвестувати [2, 3].

Можливості, загрози, слабкі і сильні сторони фінансування інвестицій та інновацій в Україні проаналізовані в розробленому нами SWOT-аналізі (рис. 1).

Нами встановлено, що фінансування інвестицій та інновацій в Україні має значний потенціал, однак для його повної реалізації потрібне реформування

фінансової системи, удосконалення правового середовища та створення привабливих умов для іноземних і внутрішніх інвесторів.

S (strengths) - сильні сторони	Ваговий коеф-т (Кв)	Бальна оцінка (Бо)	Кв х Бо	W (weaknesses) - слабкі сторони	Ваговий коеф-т (Кв)	Бальна оцінка (Бо)	Кв х Бо
Наявність законодавчої бази для розвитку інноваційної діяльності	0,3	3	0,9	Високі кредитні ставки та низький рівень довгострокового кредитування	0,3	4	1,2
Підтримка з боку міжнародних організацій	0,3	3	0,9	Недосконалість правового захисту інвесторів	0,4	3	1,2
Активне зростання ІТ-сектора	0,2	8	0,8	Недостатній рівень розвитку ринку венчурного капіталу	0,2	3	0,6
Наявна розвинена банківська інфраструктура	0,2	5	1	Обмежена доступність ресурсів для інвестицій та інновацій	0,1	4	0,4
Усього			3,6	Усього			3,4
O (opportunities) - можливості	Ваговий коеф-т (Кв)	Бальна оцінка (Бо)	Кв х Бо	T (threats) - загрози	Ваговий коеф-т (Кв)	Бальна оцінка (Бо)	Кв х Бо
Залучення іноземних інвесторів	0,5	4	2	Посилення військово-політичної нестабільності	0,4	4	1,6
Інтеграція з європейським ринком	0,2	5	1	Збільшення рівня девальвації національної валюти	0,3	3	0,9
Стимулювання виходу інноваційних компаній на фондовий ринок	0,3	4	1,2	Відтік кваліфікованих кадрів за кордон, що обмежує інноваційний потенціал	0,3	5	1,5
Усього			4,2	Усього			4

Рисунок 1- SWOT-аналіз фінансування інвестицій та інновацій в Україні
Джерело: власна розробка авторів

Вважаємо, що розвиток банківського сектору та фондового ринку у напрямі підтримки інноваційних проєктів є важливим кроком для підвищення конкурентоспроможності та стійкого розвитку економіки повоєнної України.

Список використаних джерел:

1. Джерела фінансування інноваційних інвестицій. URL: <https://buklib.net/books/35291/>
2. Про цінні папери та фондовий ринок : Закон України № 3480 – IV від 29.05.2006 р. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/documents/zakon-ukrani-pro-tsmn-paperi-ta-fondoviy-rinok/>
3. Фондовий ринок України. URL: <https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/11/1-2.pdf>

Чижевська Л.С.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник – **Боднар О.А.**, к.е.н, доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОНЛАЙН-БАНКІНГУ

Онлайн-банкінг став важливим елементом сучасної фінансової інфраструктури, який надає користувачам зручність, доступність та ефективність у здійсненні банківських операцій через Інтернет. З моменту свого виникнення онлайн-банкінг швидко завоював популярність, завдяки численним перевагам, серед яких зниження витрат на обслуговування, зручність використання та доступ до послуг 24 години на добу. Однак, попри його успіхи, існують численні проблеми, що стоять на шляху його подальшого розвитку, а також перспективи, які можуть змінити майбутнє онлайн-банкінгу.

Однією з основних проблем є питання безпеки. Онлайн-банкінг потребує високих стандартів захисту даних користувачів, оскільки в Інтернеті зростає кількість кібератак, зловмисників, що намагаються викрасти особисту інформацію або фінансові ресурси. Хоча банки активно впроваджують різноманітні системи захисту, такі як двофакторна аутентифікація, криптографія та системи моніторингу транзакцій, рівень загроз залишається високим. Тому для подальшого розвитку онлайн-банкінгу важливо удосконалювати існуючі механізми безпеки, використовувати новітні технології для захисту даних та забезпечувати освіту користувачів щодо ризиків та безпечного використання онлайн-сервісів.

Ще однією важливою проблемою є регулювання діяльності онлайн-банкінгу. У багатьох країнах законодавча база не встигає за швидким розвитком фінансових технологій. Це призводить до правових невизначеностей у питаннях захисту прав споживачів, боротьби з відмиванням грошей, а також до ризику фінансових злочинів, таких як шахрайство з використанням онлайн-банківських послуг. Законодавці повинні оперативно адаптувати правову базу до нових реалій, забезпечити належний контроль за діяльністю фінансових установ і створити умови для безпечного та ефективного функціонування онлайн-банкінгу.

Що стосується технологічних аспектів, то важливим завданням є забезпечення інтеграції новітніх фінансових технологій, таких як блокчейн,

штучний інтелект та машинне навчання, в системи онлайн-банкінгу. Використання таких технологій дозволяє не тільки підвищити ефективність обслуговування клієнтів, але й покращити процеси автоматизації, знизити витрати на обробку транзакцій та зменшити ймовірність помилок, що можуть виникнути через людський фактор. Перспективи інтеграції цих технологій дуже широкі, оскільки вони дозволяють банкам створювати більш персоналізовані сервіси для своїх клієнтів, що, в свою чергу, стимулює розвиток онлайн-банкінгу.

Ще однією важливою тенденцією є підвищення вимог клієнтів до онлайн-банківських послуг. Сьогодні користувачі очікують не тільки простоти та зручності у використанні, але й високого рівня персоналізації та інтеграції з іншими сферами життя. Банки мають пристосувати свої платформи до нових реалій, що включають впровадження нових функцій, таких як онлайн-консультації, можливості для інвестування, кредитування, а також використання мобільних платіжних систем. Все більше клієнтів бажають здійснювати банківські операції не тільки з комп'ютера, але й через мобільні додатки, що вимагає від банків забезпечення кросплатформності та безперебійної роботи на різних пристроях.

Перспективи розвитку онлайн-банкінгу також пов'язані з розширенням його доступності для більш широких верств населення, зокрема в регіонах, де банківські послуги традиційно є важкодоступними. У цьому контексті онлайн-банкінг є відмінним інструментом для включення в фінансову систему тих осіб, які раніше не могли скористатися послугами банків через відсутність відділень у їхньому населеному пункті. З розвитком доступу до Інтернету та мобільних технологій, а також завдяки програмам фінансової освіти, онлайн-банкінг може стати важливим елементом в інклюзивному фінансуванні.

Таким чином, розвиток онлайн-банкінгу є неминучим процесом, однак він потребує вирішення низки проблем, таких як безпека, регулювання та адаптація до нових технологій. З врахуванням цих викликів, майбутнє онлайн-банкінгу виглядає обнадійливо, з прогнозами щодо розширення функціональності, підвищення рівня безпеки та поліпшення доступності для різних категорій користувачів.

Список використаних джерел:

1. Бабкова Є. Проблеми та перспективи розвитку банківських установ в умовах цифровізації економіки. Організаційний комітет: Голова оргкомітету. 51 с.
2. Данилюк О. М. Інтернет-банкінг: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку в Україні. 2023.
3. Перепьолкіна О. О. Перспективи розвитку віртуального банкінгу в Україні. Сучасні напрямки розвитку економіки, підприємництва, технологій та їх правового забезпечення. 2022. С. 72.

Шевчук Я.В.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник – **Боднар О.А.**, к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв

ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Трансформація фінансової системи України — це один з ключових елементів економічних перетворень, що сприяє стабільності економіки та інтеграції країни в міжнародну фінансову спільноту. За останні роки ми спостерігаємо зміни у напрямках розвитку фінансових ринків та інститутів, зокрема через глобалізацію, реформи у банківському секторі та вдосконалення податкової політики [1 с. 59].

Основні тенденції трансформації фінансової системи включають лібералізацію валютного ринку, завдяки впровадженню більш гнучкої курсової політики та зменшенню адміністративних обмежень, фінансова стабільність в Україні значно покращилася. Модернізація банківської системи, зокрема очищення від неплатоспроможних установ і впровадження новітніх технологій, таких як мобільний банкінг та криптовалюти, значно змінила характер фінансових послуг [3 с. 113]. Крім того, розвиток фондового ринку в Україні, зокрема зростання інвестицій у державні облігації та корпоративні цінні папери, підвищує рівень довіри до національного фінансового ринку [1 с. 64].

Перспективи розвитку фінансової системи України мають значний потенціал для розвитку своєї фінансової системи завдяки реформам та позитивним змінам:

інтеграція в міжнародну фінансову спільноту. Тісна співпраця з міжнародними фінансовими організаціями, такими як Міжнародний валютний фонд, Світовий банк та Європейський інвестиційний банк, створює сприятливі умови для розвитку фінансового сектора [2 с. 39].

покращення інвестиційного клімату. Завдяки лібералізації податкової політики та стабільним економічним реформам Україна стає більш привабливою для міжнародних інвесторів [4 с. 50].

інноваційні фінансові інструменти. Нові фінансові інструменти, такі як зелені облігації та інвестиційні фонди для малого та середнього бізнесу, можуть сприяти залученню додаткових інвестицій [3 с. 115].

Попри позитивні зміни, в процесі трансформації фінансової системи України все ще існують певні проблеми, а саме:

корупція та низька правова визначеність. Відсутність стабільності в правовій системі та поширені корупційні схеми є значними бар'єрами для розвитку фінансового сектору [1 с. 81].

незбалансованість фінансових потоків. Зосередження внутрішніх фінансових ресурсів в окремих секторах економіки ускладнює доступ малих та середніх підприємств до фінансування [4 с. 52].

залежність від зовнішніх кредитів. Оскільки частина державного бюджету фінансується за рахунок зовнішніх запозичень, Україна стикається з ризиками, пов'язаними з глобальними економічними коливаннями [2 с. 42].

Цифрові технології відіграють все важливішу роль у розвитку фінансової системи України. Використання цифрових технологій у банківському секторі дозволяє спростити процеси надання фінансових послуг, знизити витрати та підвищити доступність фінансових інструментів для широкого кола громадян [3 с. 116]. Україна активно працює над впровадженням блокчейн-технологій і криптовалют, що дозволяє підвищити прозорість фінансових операцій [4 с. 53]. Використання електронних грошей та цифрових платіжних систем допомагає знизити залежність від традиційних банківських структур і надає нові можливості для міжнародних розрахунків [3 с. 120].

Трансформація фінансової системи України відбувається в контексті важливих політичних та економічних змін. Реформи в Україні тісно пов'язані з інтеграцією до Європейського Союзу, що вимагає гармонізації законодавства та адаптації до європейських фінансових стандартів [2 с. 98]. Пандемія COVID-19 сприяла прискоренню цифровізації фінансових послуг і змістила акценти на питання підтримки економіки через фінансові стимули та субсидії [1 с. 124].

Отже, трансформація фінансової системи України є важливим елементом стратегії економічного зростання та інтеграції країни в глобальний фінансовий ринок. Попри значні досягнення в банківському секторі, валютній політиці та фондовому ринку, залишається чимало проблем, які потребують вирішення. Це боротьба з корупцією, вдосконалення правової системи та активне впровадження новітніх технологій у фінансову сферу. Проте перспективи розвитку, пов'язані з цифровими фінансовими інструментами та міжнародною інтеграцією, створюють хорошу основу для подальших успіхів.

Список використаних джерел:

Борисенко О. І. Трансформація фінансової системи України в умовах глобалізації. Київ : Наукова думка, 2020. 312 с.

Міжнародний валютний фонд. Фінансові реформи в Україні: шляхи до стабільності. Вашингтон D.C. : МВФ, 2020. 245 с.

Павленко М. А. Реформи банківської системи України: досвід і нові виклики. *Економічний вісник*. 2021. № 7. С. 112–126.

Шевченко І. В. Перспективи розвитку фінансових ринків України. *Економіка України*. 2019. № 3(55). С. 45–58.

СЕКЦІЯ «РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ІНФОРМАЦІЙНО-ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТРАНСФОРМАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ»

Волкодаєва С.,

здобувачка вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник - **Бурковська А. В.,**

канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри фінансів,

банківської справи та страхування

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ВИКЛИКИ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ФІНАНСІВ В УКРАЇНІ

В Україні здійснюється цифровізація фінансів. Сучасний споживач фінансових послуг – це вимогливий клієнт, який прагне зручності та швидкості, все більше орієнтуються на персоналізовані фінансові рішення, що можна отримати в будь-який час і в будь-якому місці. Фінансовий сектор України, реагуючи на ці зміни, активно пропонує нові продукти та сервіси. Однак, разом із новими можливостями виникають і нові виклики.

Пандемія COVID-19 та повномасштабна війна в Україні стали потужними каталізаторами цих фінансових трансформацій. Обмеження мобільності, пов'язані з карантинами та безпековими заходами, суттєво прискорили перехід українців на онлайн-сервіси [1]. Сьогодні все активніше використовуються мобільні додатки для управління своїми фінансами, здійснення платежів та інвестицій, що призвело до зростання популярності цифрових платформ та поступового відходу від традиційних фінансових установ [1]. Ці зміни у поведінці споживачів супроводжуються зростанням кіберзагроз, що вимагає від фінансових інститутів посилення заходів безпеки.

Зростання попиту на індивідуальні фінансові продукти, такі як адаптовані кредити, інвестиційні портфелі та персоналізовані страхові програми, стало трендом сучасного фінансового ринку. Банки та фінтех-компанії активно використовують технології Big Data та штучний інтелект для аналізу великих обсягів даних. Це дозволяє створювати індивідуальні фінансові пропозиції, які не просто задовольняють базові потреби, а й передбачають майбутні виклики та можливості.

Однак, створення екосистем, орієнтованих на клієнта, вимагає від фінансових установ не лише впровадження нових технологій, але й зміни внутрішніх процесів, культури та підходу до взаємодії з клієнтами [2]. Для успішної персоналізації фінансових послуг необхідно підвищувати рівень кібербезпеки та забезпечити захист персональних даних клієнтів [2].

Швидкий розвиток технологій спричинив революцію у сфері фінансових послуг, зробивши онлайн-банкінг та мобільні платежі невід'ємною частиною повсякденного життя українців. Популяризація цифрових гаманців і платіжних додатків (Monobank, Privat24) суттєво спростила здійснення фінансових

операцій [3]. Сьогодні, за допомогою смартфона, можна оплатити комунальні послуги, здійснити покупки в інтернет-магазинах, перевести кошти близьким та здійснити інвестування [3].

Тенденція до інтеграції фінансових сервісів в універсальні супер-додатки, які об'єднують різноманітні функціонали, від соціальних мереж до доставки їжі, свідчить про прагнення компаній забезпечити максимальну зручність для своїх клієнтів і задовольнити їхні зростаючі очікування. Однак, зростання кількості кібератак та шахрайських схем, спрямованих на користувачів мобільних платежів, є серйозною проблемою.

Шахраї використовують різноманітні методи для отримання доступу до фінансових даних і коштів користувачів. Надмірна залежність від цифрових технологій робить фінансову систему вразливою до технічних збоїв, які можуть призвести до тимчасової недоступності послуг або навіть втрати клієнтами коштів [4]. Особливо гостро стоїть питання захисту персональних даних, які збираються та обробляються фінансовими установами. З одного боку, ці дані є необхідними для надання персоналізованих фінансових послуг, з іншого – їх витік може призвести до серйозних наслідків для користувачів [4].

Таким чином, хоча цифровізація фінансової сфери відкриває нові можливості, вона також вимагає від усіх учасників ринку – як фінансових установ, так і користувачів – вживати заходів для забезпечення безпеки та захисту персональних даних. Для вирішення цих проблем необхідна розробка максимально ефективних систем кібербезпеки, підвищення рівня фінансової грамотності населення та посилення регуляторного контролю за діяльністю фінансових установ.

Отже, цифрова трансформація, пандемія COVID-19 та геополітичні виклики прискорили перехід українців на онлайн-сервіси та підвищили вимоги до якості фінансових послуг. Для успішної конкуренції на ринку банкам та фінтех-компаніям необхідно адаптуватися до мінливих потреб своїх клієнтів і створити зручні для користувачів цифрові платформи, забезпечити високий рівень кібербезпеки та захист персональних даних клієнтів. Адже майбутнє фінансового сектору України пов'язане з подальшим розвитком цифрових технологій та персоналізацією послуг.

Список використаних джерел:

1. Сіренко Н. М., Степанова В. М. Перспективи розвитку цифрових фінансів в Україні. *Via Economica*. 2023. № 3(2023). С. 107-109. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/15717/1/zbirnyk-tez-24-03-23-off-107-109.pd>.
2. Формування екосистеми компанії як основи підвищення стійкості бізнесу. URL: [file:///C:/Users/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D0%B8%D0%BD%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%80/Downloads/1236-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-1189-2-10-20220508%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D0%B8%D0%BD%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%80/Downloads/1236-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-1189-2-10-20220508%20(1).pdf)

3. Інтеграція мобільних гаманців: переваги використання та популярність. URL: <https://interkassa.com/blog/integratsia-mobilnyh-plateziv>

4. Кіберризика є головною проблемою 62% компаній - опитування Travelers щодо кіберзагроз. URL: <https://forinsurer.com/news/24/10/10/44279>

Добровольська П. А.,

здобувачка вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник – **Боднар О. А.**, к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ВПЛИВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА РОЗВИТОК БАНКІВСЬКОЇ СФЕРИ: МОЖЛИВОСТІ ТА ВИКЛИКИ

Впровадження штучного інтелекту (ШІ) стрімко трансформує сферу фінансових послуг та стає ключовим вектором її розвитку. Подальший розвиток ШІ-технологій визначатиме прогрес і в банківській сфері. Тому його активно застосовують у своїй діяльності провідні банківські установи України та світу [1].

В умовах сьогодення банки активно застосовують ШІ у своїй діяльності з метою освоєння інноваційних способів роботи з даними, а також підвищення продуктивності праці та конкурентоспроможності. У фінансовому секторі системи ШІ допомагають вирішувати широкий спектр задач, наприклад: знизити вплив людського фактору на ухвалення рішень, забезпечити швидкий і ретельний аналіз великих обсягів інформації, скоротити витрати та автоматизувати комунікацію з клієнтами тощо [1, 2].

Використання ШІ у банківській діяльності охоплює широкий спектр можливостей. Передусім, його використання є доцільним у сфері клієнтської підтримки, що сприятиме підвищенню якості обслуговування клієнтів. В умовах зростаючої потреби банків у вдосконаленні процесів взаємодії з клієнтами, ШІ виступає ключовим інструментом для надання повноцінної цифрової підтримки. Його впровадження дозволяє оптимізувати такі операції, як переказ коштів, оплата рахунків та інші фінансові послуги. Крім того, можливість виконання цих операцій через мобільні застосунки значно підвищує зручність та доступність банківських послуг [1].

ШІ можна ефективно використовувати для виявлення шахрайських дій у банківській сфері. Завдяки здатності до самонавчання, ШІ може аналізувати великі обсяги даних, отриманих із попередніх випадків шахрайства, і прогнозувати ймовірні нові загрози, що значно мінімізує ризики. Крім того, використання біометричної ідентифікації, такої як розпізнавання обличчя чи голосу, підвищує рівень безпеки доступу до банківських систем, забезпечуючи персоналізований захист даних клієнтів [1].

ШІ активно застосовується у банківській сфері для аналізу фінансових ринків та прийняття обґрунтованих інвестиційних рішень щодо доцільності вкладення інвестицій у різні проекти. Також ШІ може використовуватись для прогнозування ринкових умов та ринкових тенденцій. Сучасні банки дедалі частіше використовують аналіз, проведений ШІ, що сприяє значному зменшенню збитків [1].

ШІ ефективно використовується для надання консультацій і відповідей на типові запити через чат-боти. Такі боти надають цілодобовий доступ до банківських послуг із максимально оперативним реагуванням на запити користувачів. Використання віртуальних помічників не лише підвищує якість обслуговування, але й сприяє значному зниженню витрат на утримання call-центрів [2].

Банки активно застосовують ШІ для аналізу клієнтської поведінки та формування персоналізованих пропозицій. Подібно до алгоритмів рекомендацій, що використовуються інтернет-магазинами, банківські установи впроваджують системи, які на основі історії запитів клієнтів здатні пропонувати оптимальні фінансові, продукти які можуть зацікавити клієнта, наприклад, відповідну депозитну чи кредитну картку [1].

Дослідження підтверджують, що застосування ШІ підвищує продуктивність праці, оскільки працівники витрачають менше часу на пошук та аналіз інформації. Автоматизація рутинних завдань, які раніше мали виконувати співробітники банку, з використанням ШІ-систем дозволяє працівникам зосереджуватися на складніших інтелектуальних та творчих завданнях. Це, у свою чергу, позитивно впливає як на ефективність операційних процесів, так і на внутрішній рівень задоволеності працівників [2].

Попри численні переваги впровадження систем ШІ в банківській сфері, існують і значні ризики, зокрема у забезпеченні безпеки даних. Через те, що банки обробляють конфіденційну інформацію клієнтів, яка потребує високого рівня захисту, впровадження нових технологій вимагає від банківських установ впевненості у надійності механізмів захисту цих даних [3].

Також варто звернути увагу на високу вартість введення подібних інноваційних технологій та значні витрати на їх тестування, а також необхідність гарантування конкурентоспроможної заробітної плати для спеціалістів, що обслуговуватимуть ці системи. Це, в свою чергу, призводить до проблеми дефіциту висококваліфікованих кадрів. Отже, інтеграція ШІ в банківський сектор має свої позитивні та негативні сторони [3].

Підсумовуючи вищезазначене, ШІ стає однією з найперспективніших технологій у банківській сфері, що відкриває нові можливості для її розвитку та трансформації. Його застосування визначає конкурентоспроможність банків, підвищуючи їх ефективність та адаптивність до змінюваних умов ринку.

Список використаних джерел:

1. Інноваційні банківські технології та сучасні форми грошей : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів і молодих учених, Київ, 5 квіт. 2018 р. / М-во освіти і

науки України ; ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». Київ, 2018. С. 77–79. ULR: <https://ir.kneu.edu.ua:443/handle/2010/24445>

2. Кравченко В. П. Сучасна практика застосування штучного інтелекту у банківській сфері. *Modern engineering and innovative technologies*. 2023. Вип. 4(25-04). С. 62–67. DOI: <https://doi.org/10.30890/2567-5273.2023-25-04-066>

Овчаренко Т. С. Тенденції розвитку та використання штучного інтелекту у банківській сфері. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 67/2024. ULR: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4711/4652>

Мельник О. І., канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Саганович С. Л., здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ У СИСТЕМІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ

Фінансова звітність фермерських господарств є ключовим елементом інформаційного забезпечення, необхідного для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Порядок її формування є складним і багатогранним процесом, який вимагає врахування безлічі факторів та особливостей галузі (сезонність, залежність від природно-кліматичних умов, облік біологічних активів, багатофункціональність тощо).

Форми фінансової звітності використовують для інформаційного забезпечення прийняття рішень внутрішніх і зовнішніх користувачів. Так, керівники фермерських господарств використовують її дані для прийняття своєчасних управлінських рішень. Банківські установи оцінюють фінансову спроможність господарств для надання кредитів. Інвестори аналізують прибутковість та відповідні ризики. Державні органи здійснюють контроль за цільовим використанням коштів, узагальнюють статистичні дані щодо результатів діяльності суб'єктів господарювання аграрного сектору економіки.

У процесі прийняття рішень роль фінансової звітності насамперед полягає у наступному:

1. Оцінка фінансового стану:
  - надання інформації про активи, зобов'язання та власний капітал фермерських господарств;
  - визначення рівня їх фінансової стійкості та ліквідності.
2. Планування і прогнозування:
  - використання даних про доходи та витрати для складання бізнес-планів;
  - аналіз фінансових показників для прогнозування доходів і витрат.
3. Контроль і аналіз діяльності:

- оцінка ефективності використання ресурсів;
- виявлення відхилень від планованих показників та їх причин.

4. Прийняття інвестиційних рішень:

- визначення економічної доцільності інвестицій у нові проекти;
- оцінка можливостей залучення зовнішнього фінансування.

На основі даних фінансової звітності, можна оцінити:

- ліквідність, тобто наскільки господарство здатне розрахуватися за борговими зобов'язаннями. Для цього аналізують коефіцієнти поточної, швидкої та абсолютної ліквідності.

- платоспроможність – допомагає оцінити фінансову стійкість і приймати обґрунтовані управлінські рішення, в т.ч. щодо попередження ймовірності банкрутства. При цьому розраховують та аналізують коефіцієнти автономії, фінансової залежності та стійкості.

- рентабельність – дозволяє оцінити ефективність ведення бізнесу. Для цього визначають рентабельність продажів, активів і власного капіталу.

- ділову активність – насамперед для оцінки інтенсивності використання ресурсів. При цьому розраховують оборотність обігових коштів, запасів, дебіторської та кредиторської заборгованості тощо. Для фермерських господарств особливо важливим є аналіз оборотності запасів, адже це дає змогу оцінити ефективність логістичних процесів.

Для оцінки фінансового стану здійснюють горизонтальний і вертикальний аналіз звітності, відстежують динаміку показників [3, 2]. Для поглибленого вивчення застосовують також факторний аналіз, порівняльний аналіз, SWOT-аналіз та ін. Відтак, дані з фінансової звітності надають змогу приймати раціональні управлінські рішення: Так, у разі виявлення проблем із ліквідністю або рентабельністю можуть бути вжиті заходи щодо оптимізації витрат, коригування структури капіталу тощо [1]. Проведений аналіз допоможе обґрунтовано вибрати напрями для інвестицій, джерела кредитування, інструменти управління заборгованістю.

На сьогодні фахівцями й практиками у сфері бухгалтерського обліку обґрунтовано необхідність впровадження ряду заходів щодо вдосконалення фінансової звітності в аграрному секторі економіки. Зокрема: удосконалення законодавчо-нормативних актів з урахуванням специфіки сільського господарства (актуалізація чинних методичних рекомендацій з обліку та калькулювання продукції); впровадження спеціальних стандартів фінансової звітності для малих форм господарювання з урахуванням спеціальних пільгових режимів для фермерів; розвиток системи підготовки та підвищення кваліфікації бухгалтерів для аграрної сфери (організація короткострокових курсів підвищення кваліфікації при закладах вищої освіти); державна підтримка процесів інформатизації та цифровізації бухгалтерського обліку в сільському господарстві (субсидування відповідних витрат, проведення безоплатних семінарів та вебінарів з метою актуалізації важливості якісного обліку для цілей управління [1].

Отже, ефективне використання фінансової звітності можливе за умови забезпечення її достовірності, своєчасності та відповідності вимогам чинного законодавства. Інтеграція сучасних інформаційних технологій (зокрема, системи автоматизації обліку) сприятиме підвищенню якості даних й удосконаленню процесу прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Список використаних джерел:

1. Вплив фінансової звітності на прийняття рішень агропідприємствами. *Uteka*. 2023. <https://uteka.ua/ua/publication/agro-4-shkola-bughaltera-selkokhozyastvenoy-otrasli-69-vliyanie-finansovoj-otchetnosti-na-prinyatie-reshenij-agropredpriyatiyami>.
2. Назаренко О. В. Інформаційне забезпечення та формування фінансової звітності фермерськими господарствами в контексті міжнародних стандартів. *Агросвіт*. 2022. № 11-12. С. 12-20.
3. Павленко О. П., Кожушко Д. В. Теоретичні аспекти оцінки фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств. *Економічний простір : зб. наук. праць ПДАБА*. 2021. № 173. С. 76-80.

Чебан Ю.Ю., кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри обліку і оподаткування,
Блага О.С., здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв

РОЗРАХУНКИ ЧЕРЕЗ БАНКІВСЬКУ УСТАНОВУ: ЗАХОДИ КОНТРОЛЮ В КОНТЕСТІ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ

Останнім часом все більше питань виникає за результатами проведення фінансового моніторингу, який здійснюється задля запобігання використанню банківської системи України для легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом.

Основним нормативним документом, на підставі якого здійснюється фінансовий моніторинг Національним банком України, є закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» [1]. За змістом зазначеного нормативного документу Національний банк встановлює до банків та небанківських установ вимоги щодо протидії відмиванню незаконно отриманих доходів та перевіряє їх дотримання. Здійснюючи фінансовий моніторинг, банки і небанківські фінансові установи перевіряють клієнтів та аналізують їхні фінансові операції. У разі виявлення підозрілих операцій банки інформують Державну службу фінансового моніторингу та правоохоронні органи України.

Фінансовий моніторинг здійснюється щодо юридичних та фізичних осіб, які здійснюють розрахункові операції через банківську систему. Щодо юридичних осіб фінансовий моніторинг передбачає процес ідентифікації та верифікації юридичної особи, встановлення її кінцевого бенефіціара, встановлення мети та характеру розрахункових відносин, встановлення мети проведення фінансової операції. Щодо фізичних осіб, то суб'єкти первинного фінансового моніторингу встановлюють їх ПІБ, дату народження, реквізити паспорта, номер рахунку, унікальний обліковий номер фінансової операції.

Під моніторинг потрапляють також порогові та підозрілі фінансові операції.

Під час дослідження обліку і контролю розрахунків фермерських господарств через банківські установи нами було встановлено здійснення фінансового моніторингу щодо фермерського господарства з причини перевищення ліміту зняття готівки з корпоративної карти протягом місяця. За результатами встановлення такого факту, банківська установа надіслала лист на пошту господарства з вимогою пояснення походження коштів та напрямів їхнього використання. Юридична особа не надала пояснення вчасно, за що, відповідно до чинного законодавства, її поточний рахунок було заблоковано.

Отже, зазначене порушення є саме пороговою операцією, яка потрапила під фінансовий моніторинг.

Відповідно з боку банку було застосовано проведення фінансового моніторингу, в процесі якого було заблоковано рахунок в обслуговуючому банку для перевірки законності даної операції.

За такими обставинами суб'єкт фінансового моніторингу мав перевірити зміст, характер та мету фінансової операції; суму фінансової операції, її документальне обґрунтування та форму проведення; відповідність документального обґрунтування фінансової операції діяльності тощо.

Головною метою фінансового моніторингу банку було встановити, що діяльність такої юридичної особи є законною, а отримані кошти були використані в строки і на ті потреби, які підтверджені первинними документами.

У відповідь юридична особа має подати, а у нашому випадку, і подала, до банку загальні письмові пояснення, в яких вказано, що керівник зрозумів, що проводиться перевірка та детально описав вид та сферу діяльності, які послуги надає, звідки отримує кошти та за що. До пояснень було додано первинні документи про оприбуткування готівки, витрачання на господарські цілі в межах законодавчо-дотриманих строків. Якщо такі пояснення задовольняють суб'єкт фінансового моніторингу, то рахунок розблоковується.

Отже, додаткового внутрішнього контролю на будь-якому суб'єкті господарювання в процесі розрахунків через банківську установу, потребують господарські операції з готівковими та безготівковими розрахунками та обов'язковою наявністю первинних документів, які підтверджують витрачання коштів.

Для мінімізації ризиків не варто здійснювати операції, що можуть мати ознаки ризиковості. Для цього доцільно також перевіряти свого контрагента, який здійснює оплату на вашу користь, оскільки високий рівень ризиковості контрагента може також стати підставою для перевірки. Банк також може зацікавитися, якщо у платежах на користь підприємства не вказано призначення платежу або призначення платежу не відповідає зазначеній у реєстрі діяльності.

Зауважимо, що банківські установи змінюють розрахункові рахунки клієнтів, які почнуть діяти з 01 січня 2025 року. Саме тому, необхідно проконтролювати ці зміни з боку зміни платіжних реквізитів як додатку до вже підписаних договорів з замовниками та покупцями, а також іншими контрагентами. Це забезпечить своєчасне надходження грошових коштів на рахунок від покупців і замовників, а також розрахунків з банківськими установами.

Список використаних джерел:

1. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: закон України від 16 грудня 2019 року № 361-IX. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>.

Чигина О.І., здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету Науковий керівник – **Чебан Ю.Ю.**, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування, Миколаївський національний аграрний університет м. Миколаїв

ПУБЛІЧНІ ФІНАСИ СІЛЬСЬКОЇ РАДИ

Місцевий бюджет сільської ради є її фінансовим планом та централізованим фондом фінансових ресурсів. Іншими словами, це сукупність економічних відносин, які виникають у результаті створення та використання фондів грошових засобів сільської ради в процесі задоволення соціальних потреб. До того ж, місцевий бюджет є однією з складових фінансових ресурсів сільської ради як органу місцевого самоврядування.

Публічними фінансами є система економічних відносин, яка виникає і формується у процесі формування, розподілу та використання грошових фондів, які використовуються для виконання завдань та функцій органів місцевого самоврядування, в нашому випадку – сільської ради, для забезпечення та задоволення суспільних потреб, а також пов'язані зі здійсненням контролю за ефективним і цільовим використанням коштів [1].

Загальні показники публічних фінансів Новолатівської сільської ради наведено у табл 1.

Таблиця 1 **Загальні показники публічних фінансів Новолатівської сільської ради**

Загальні показники	Кількість
Сума виплат	526,46 млн грн
Кількість виплат	5332
Отримано коштів	103,83 млн грн
Кількість трансакцій	284

Джерело: побудовано автором на підставі [2]

Публічні фінанси мають підлягати ефективному управлінню задля стабілізації стану, сприяння розвитку та досягнення поставлених завдань. До того ж, населення громади має бути обізнаним із ситуацією, зокрема з процесом управління публічними фінансами, складовими бюджету, зі станом публічних закупівель, витрат, доходів, досягнень та перспектив розвитку громади.

Публічні фінанси можна аналізувати з боку одержувача коштів та платника коштів.

Якщо це доходи (сільська рада як одержувач коштів), то це можуть бути доходи від податків, зборів, платежів за користування державним майном та інші джерела (табл.2).

Надходження досліджуваної сільської ради є нерівномірними за досліджуваний період та суттєво зменшилися у 2024 році, що має бути

підставою для аналізу та прийняття ефективних управлінських рішень щодо стабілізації стану громади.

**Таблиця 2 Публічні фінанси Новолатівської сільської ради:
одержувач коштів, тис. грн (за 2022-2024 роки)**

Місяць	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Січень	4,1	-	-
Лютий	-	1,5	-
Березень	32,8	20,2	1625,6
Квітень	0,2	11,3	13,2
Травень	20,9	9,3	-
Червень	4,3	2,6	-
Липень	2,4	2,6	-
Серпень	3,0	17,6	-
Вересень	3,3	63923,9	3,5
Жовтень	2,8	3,1	-
Листопад	17,6	2,3	-
Грудень	117,5	35255,1	X

Джерело: побудовано автором на підставі [2]

Публічні фінанси Новолатівської сільської ради як платника коштів наведено у таблиці 3.

**Таблиця 3 Публічні фінанси Новолатівської сільської ради: платник
коштів, тис. грн (за 2022-20224 роки)**

Місяць	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Січень	1071,3	775,4	995,9
Лютий	1207,4	2377,1	1665,5
Березень	1138,8	2226,3	4704,4
Квітень	942,2	1381,5	4306,1
Травень	1180,2	963,0	840,9
Червень	1197,7	1484,5	288,9
Липень	1249,8	99467,4	-
Серпень	837,9	2285,8	89,2
Вересень	991,0	129031,9	358,4
Жовтень	999,0	8060,0	24,2
Листопад	1790,0	1923,6	553,1
Грудень	3597,6	73194,7	x

Джерело: побудовано автором на підставі [2]

Витрати є більш рівномірними, але значно перевищують надходження, що також має бути об'єктом управління.

Список використаних джерел:

1. Прутська О. О. Зміст та структура публічних фінансів: теоретичний аспект. *Приазовський економічний вісник*. 2021. № 3 (26). С. 131—135.
2. Новолатівська сільська територіальна громада URL: <https://clarity-project.info/hromada/UA12060230000032833>.

СЕКЦІЯ «ЗАКОРДОННА ПРАКТИКА ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ»

Висоцька К.В.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник: **Сіренко Н.М.**, д.е.н., професор

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ПІДХОДИ ТА ІНСТРУМЕНТИ АНАЛІЗУ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ: ЗАКОРДОННА ПРАКТИКА

Ефективна реалізація продукції є ключовим фактором успішної діяльності будь-якого підприємства, особливо в умовах глобалізації та зростаючої конкуренції. Закордонні компанії активно впроваджують передові методи аналізу реалізації продукції для оптимізації своїх продажів, підвищення прибутковості та задоволення потреб споживачів.

Розглянемо найпоширеніші підходи та інструменти, які використовуються у світовій практиці.

1. Використання аналітики великих даних (Big Data Analytics). В умовах цифрової економіки багато закордонних підприємств, особливо у США, Європі та Азії, активно застосовують Big Data для аналізу процесів реалізації продукції [1]. Збір та обробка великих обсягів інформації дозволяють виявляти тенденції та закономірності у поведінці споживачів, прогнозувати попит і приймати стратегічні рішення щодо оптимізації продажів. Наприклад, компанія Amazon використовує алгоритми машинного навчання для аналізу даних про покупки клієнтів. Це допомагає автоматично формувати рекомендації товарів і оптимізувати логістику для швидкої доставки, що підвищує ефективність реалізації продукції.

2. SWOT-аналіз. Багато європейських та американських компаній застосовують SWOT-аналіз для оцінки ефективності реалізації продукції. Цей метод дозволяє виявити сильні та слабкі сторони підприємства, а також визначити можливості та загрози на ринку. На основі результатів SWOT-аналізу розробляються стратегічні плани для покращення збутової діяльності.

Так, Компанія Nestlé проводить регулярний SWOT-аналіз для оцінки ринкових позицій своїх продуктів у різних країнах, що дозволяє адаптувати стратегію реалізації до специфіки місцевих ринків.

3. Аналіз ланцюга поставок (Supply Chain Analysis) [2]. Закордонні підприємства особливо увагу приділяють оптимізації ланцюгів постачання, що безпосередньо впливає на ефективність реалізації продукції. Чітка організація логістики допомагає мінімізувати витрати, скоротити час доставки та забезпечити постійне задоволення попиту.

Для прикладу, корпорація Toyota відома своєю системою Lean Manufacturing і підходом Just-in-Time, що дозволяє забезпечувати ефективну доставку продукції та мінімізувати складські витрати.

4. CRM-системи (Customer Relationship Management). У багатьох країнах компанії впроваджують CRM-системи для управління відносинами із клієнтами. Ці системи дозволяють аналізувати поведінку покупців, відстежувати історію їхніх замовлень та формувати персоналізовані пропозиції, що підвищує ефективність реалізації продукції. Компанія Salesforce пропонує CRM-рішення для бізнесів різних масштабів, що дозволяють покращувати взаємодію з клієнтами та збільшувати обсяги продажів.

5. ABC-аналіз. ABC-аналіз широко використовується для класифікації продукції за рівнем важливості та впливу на прибуток підприємства. Цей метод допомагає сконцентрувати зусилля на ключових товарах, які приносять найбільший дохід [1, 2].

У роздрібній торгівлі компанія Walmart використовує ABC-аналіз для визначення, які товари слід розміщувати на полицях у пріоритетному порядку для максимізації продажів.

6. Методика BCG (Матриця Бостонської консалтингової групи). Матриця BCG є популярним інструментом у закордонних компаніях для аналізу портфеля продукції. Ця методика дозволяє визначити, які продукти є «зірками», «дійними коровами», «знаками питання» чи «собаками», і відповідно до цього будувати стратегії реалізації. Саме тому відома усім компанія Coca-Cola застосовує матрицю BCG для управління своїм портфелем напоїв у різних регіонах світу [3].

7. Конкурентний аналіз (Competitive Analysis). Аналіз діяльності конкурентів є важливим елементом закордонної практики. Підприємства досліджують ціни, маркетингові стратегії та канали збуту конкурентів, щоб знаходити свої унікальні переваги та підвищувати ефективність реалізації продукції. [3].

Такий аналіз широко використовується компанією Apple, яка постійно аналізує стратегії своїх конкурентів, таких як Samsung, для вдосконалення процесів продажів і маркетингу.

Отже, закордонна практика аналізу реалізації продукції базується на використанні сучасних технологій, аналітичних інструментів та стратегічних підходів. Впровадження цих методів дозволяє підприємствам оптимізувати процеси збуту, підвищувати ефективність роботи та забезпечувати стабільний розвиток на конкурентному ринку. Українські підприємства можуть успішно застосовувати ці підходи для підвищення своєї конкурентоспроможності та вдосконалення системи реалізації продукції.

Список використаних джерел:

1. Котлер Ф., Келлер К. Л. Маркетинг-менеджмент. Київ: Видавництво «William Publishing», 2021.

2. Kaplan R. S., Norton D. P. Balanced Scorecard: Стратегічне управління організацією. Harvard Business Review Press, 2020.
3. Маркетинг в умовах цифрової трансформації: зб. наук. ст. студентів заоч. форми навч. / відп. ред. О. С. Бондаренко. Київ : Держ. торг.-екон. ун-т, 2023. Ч. 1. 281 с.

Ченцов В. В., д. і. н., д. держ. упр., професор

Перший проректор

Григораш О. В., к.е.н., доцент,

доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Університет митної справи та фінансів, м.Дніпро

ЗАКОРДОННА ТА НАЦІОНАЛЬНА ПРАКТИКА ЦІНОУТВОРЕННЯ НА РИНКУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

Згідно з даними Єдиної бази з питань освіти [1], найбільше вступників у 2024 р. подало заяви на спеціальності «Менеджмент» (36 991), «Психологія» (35 556), Комп'ютерні науки» (30737).

Як відомо, попит породжує пропозицію, тож ціни на вартість підготовки фахівців за переліченими спеціальностями підкріплені бажаннями вступників здобувати освіту саме за освітніми програмами цих напрямів. У 2024 р. ціни на навчання встановлювалися з урахуванням індикативної собівартості [2].

У табл. представлено вартість підготовки фахівців за освітнім рівнем «бакалавр» за спеціальністю 073 «Менеджмент».

Таблиця 1 **Вартість підготовки фахівців за освітнім рівнем «бакалавр» за спеціальністю 073 «Менеджмент» у 2024 р.**

ЗВО України	Вартість підготовки за рік	
	грн	дол.
КПШ ім. І. Сікорського	43 900	1 071
КНУ ім. Т. Шевченка	54 000	1 317
НУ "Львівська політехніка"	31 825	776
ХНУ ім. В. Каразіна	31 000	756
СумДУ	44 000	1 073
УМСФ	26 000	634

Джерело: складено авторами да даними [3].

Таким чином, ціни на навчання за спеціальністю «Менеджмент» у відомих українських вишах коливаються у межах 600-1300 дол. США.

Розглянемо вартість підготовки фахівців у країнах ОЕСР (табл. 2).

За даними табл. 2 робимо висновок, що у порівнянні з окремими країнами ОЕСР (США, Австралія, Нова Зеландія) ціни на підготовку українських студентів є значно нижчими. Але у таких країнах значна частина студентів отримує державну підтримку у вигляді державних грантів/стипендій та державних або гарантованих державою приватних кредитів. Навпаки, низькі

ціни на навчання (Австрія, Швейцарія, Німеччина) знижують рівень державної підтримки, незначна частина студентів користується правом на отримання грантів чи позик.

Таблиця 2 Середньорічна плата за навчання, яку державні заклади стягують із студентів та державна підтримка студентів у країнах ОЕСР у 2022-2023 рр.

Країна	Бакалавр, дол.	Магістр, дол.	Розподіл студентів, які отримують підтримку, %			
			Тільки державні або гарантовані державою приватні кредити	Тільки державні гранти/стипендії	Державні гранти/стипендії та кредити	Ні державні гранти/стипендії, ні кредити
Австралія	5 108,4	9 496,1	39,5	-	40,9	19,6
Австрія	1 043,2	1 043,2	-	16,0	-	84,0
Канада	5 589,8	9 563,8	-	-	39,0	61,0
Данія	-	-	-	66,2	18,4	15,4
Фінляндія	-	-	-	0,0	55,9	44,1
Франція	252,2	360,5	1,0	33,0	-	66,0
Німеччина	156,7	-	-	-	21,0	79,0
Італія	2 570,3	2 864,1	-	45,0	-	55,0
Литва	5 458,3	13 233,6	5,0	57,0	-	38,0
Нова Зеландія	4 747,9	6 124,1	46,0	4,0	23,0	27,0
Норвегія	-	-	8,0	1,7	62,1	28,2
Іспанія	1 707,8	2 446,7	-	40,0	0,0	60,0
Швеція	-	-	-	13,0	78,0	9,0
Швейцарія	1 426,7	1 426,7	0,5	9,0	1,0	90,0
США	9 595,7	12 596,4	7,3	35,0	37,7	20,0

Джерело: складено авторами на даними [4].

З 2024 р. в Україні запроваджено систему освітніх грантів для вступників бакалаврату денної форми навчання, які мають результати НМТ (ЗНО) з будь-яких двох предметів з оцінками не менше ніж 150 балів (грант першого рівня) або не менше ніж 170 балів (грант другого рівня).

Список використаних джерел

1. Вступна кампанія-2024. Єдина державна електронна база з питань освіти. URL : <https://vstup.edbo.gov.ua/>
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 3 березня 2020 р. № 191 «Деякі питання запровадження індикативної собівартості» URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/191-2020-%D0%BF#Text>
3. Скільки коштує здобути вищу освіту: огляд найпопулярніших вишів (2024). Економічна правда. URL : <https://www.epravda.com.ua/publications/2024/07/1/715931/>
4. Education at a Glance (2024). URL : https://www.oecd-ilibrary.org/education/education-at-a-glance-2024_c00cad36-en

СЕКЦІЯ «ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ»

Берзлапіна Н.С., здобувач вищої освіти, магістр
Миколаївський національний аграрний університет
Науковий керівник – **Боднар О.А.**, к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ САНАЦІЇ ТА БАНКРУТСТВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Сьогодні світ знаходиться у дуже тяжкому становищі, глобальна економічна криза вразила майже всі країни та більшість сфер нашого життя, серед яких і сільське господарство. В Україні фінансове становище більшості сільськогосподарських виробників є мінливим, це тягне за собою велику кількість проблем, такі як: зменшення обсягів реалізації, виникнення збитків, неспроможність розрахунків по зобов'язанням. Все це може привести до банкрутства, тому перед підприємцями та менеджерами постає завдання подолання кризових явищ, задля безпечного функціонування, підвищення конкурентоспроможності та покращення стану національної економіки. Для цього слід використовувати різні заходи фінансового оздоровлення.

Нажаль з кожним роком в Україні зростає кількість кризових ситуацій, що викликає погіршення фінансового стану бізнесу. Економічні кризи, пандемія коронавірусу та повномасштабне вторгнення постали викликами для українських підприємців. Наслідком стала велика кількість безробітних, напруження суспільства, неможливість задоволення кредиторів, скорочення та банкрутство бізнесу. Деякі науковці ототожнюють такі терміни як «банкрутство» та «санация», але для того щоб це підтвердити або спростувати слід дослідити їх значення.

Банкрутство – це визнана господарським судом нездатність боржника, крім страховика або кредитної спілки, відновити свою платоспроможність за допомогою процедури санації та реструктуризації і погасити встановлені у порядку, борги. Санация – це це система заходів, що здійснюються під час провадження у справі про банкрутство з метою запобігання визнанню боржника банкрутом та його ліквідації, спрямованих на оздоровлення фінансово-господарського становища боржника [1].

Отже, санация це інструмент для виведення підприємства зі стану банкрутства, а банкрутство це наслідок діяльності підприємства.

Сільськогосподарське підприємство – юридична особа, основним видом діяльності якої є вирощування (виробництво, виробництво та переробка) сільськогосподарської продукції, виручка від реалізації вирощеної (виробленої

та переробленої) нею сільськогосподарської продукції становить не менше 50 відсотків загальної суми виручки [2].

До погіршення фінансового стану сільськогосподарського підприємства або його банкрутства призводять різні чинники, які виокремлені в чотири групи:

- специфіка галузі;
- роль галузі в економіці;
- соціальні та демографічні процеси;
- особливості аграрної політики.

У процесі подолання наслідків кризової ситуації фінансового стану сільськогосподарського підприємства необхідно здійснити їх фінансове оздоровлення, тобто санацію шляхом застосування низки заходів фінансового, організаційного, нормативно-правового, виробничого, технологічного та соціального характеру. Важливу роль у проведенні санації с.-г. підприємств відіграють заходи фінансово-економічного характеру, які полягають у фінансових взаємовідносинах, пошуку, накопиченні та використанні фінансових ресурсів для оздоровлення підприємства.

Особливістю відкриття провадження про неплатоспроможність боржника, зайнятим у сільському господарстві полягає в тому що, аналіз фінансового становища сільськогосподарського підприємства повинен проводитися з урахуванням сезонності сільськогосподарського виробництва та його залежності від природно-кліматичних умов, а також можливості задоволення вимог кредиторів за рахунок доходів, які можуть бути одержані сільськогосподарським підприємством після закінчення відповідного періоду робіт [1].

Фінансова санація у цьому випадку відбувається з бажання власника або кредиторів у судовому порядку. Узгоджуються форми, методи, джерела фінансування, тривалість та час проведення оздоровлення. Застосовуються контролінг та антикризові процедури на підприємстві. Також основними напрямками фінансової санації с.-г. підприємства є: зменшення обсягу заборгованості, покриття поточних збитків, мінімізація ризику виникнення банкрутства, створення фінансових фондів, вдосконалення якості управління тощо.

Підсумком вищевикладеного є обґрунтування важливості проведення санації сільськогосподарських підприємств у разі їх банкрутства, яке викликане нестійким становищем національної та світової економіки, поганими результатами діяльності підприємства та низькою конкурентоспроможністю. Дієві механізми оздоровлення дозволяють прискорити перебудову економіки та досягти позитивного ефекту не лише на мікро, але й на макрорівні. Заходи повинні охоплювати як загальну фінансову санацію, так і конкретні її частини.

Список використаних джерел:

1. Кодекс України з процедур банкрутства від 18.10.2018 №2597-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>
2. Особливості фінансової санації та банкрутства підприємств різних форм власності і видів діяльності. URL: https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php/923061/mod_resource/content/1/%D0%A2%D0%B5%D0%BC%D0%B0%2010.pdf
3. Носань Н.С. Роль фінансової санації сільськогосподарських підприємств в умовах кризового стану: регіональний аспект. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/11_ukr/48.pdf

Блага О.С.,

здобувач вищої освіти спеціальності 071 Облік і оподаткування
Науковий керівник – **Боднар О.А.**, к. е. н., доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ОСОБЛИВОСТІ САНАЦІЇ ТА БАНКРУТСТВА ДІЯЛЬНОСТІ ФЕРМЕРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

У чинному законодавстві України, а саме в ст. 1 Закону України «Про фермерське господарство», фермерське господарство є формою підприємницької діяльності громадян, яка відповідно до закону відбувається у прагненні виробляти, переробляти і реалізовувати сільськогосподарську продукцію, що має товарний характер, на земельних ділянках, які орендуються або перебувають у їх власності, у тому числі для ведення особистого селянського господарства [1].

Стаття 35 Закону України «Про фермерське господарство» передбачає підстави припинення господарювання. Фермерське припиняє роботу в таких ситуаціях:

- 1) відбувається реорганізація фермерського господарства;
- 2) здійснюється ліквідація фермерського господарства;
- 3) фермерське господарство офіційно визнається банкрутом;
- 4) якщо жоден із членів господарства або нащадків не бажає продовжувати діяльність господарства [1].

Після 21 жовтня 2019 року щодо процедури банкрутства фермерського господарства почали виноситися особливості статті 95 Кодексу України з процедури банкрутства. Причинами неплатоспроможності фермерського господарства є неспроможність розрахуватися з кредиторами протягом шести місяців після закінчення відповідного періоду діяльності фермерського господарства або неспроможність сплатити податки чи збори (обов'язкові платежі), загальні зобов'язання, пов'язані з державними пенсійними та іншими соціальними зобов'язаннями [2].

Системний аналіз наведених вище положень Кодексу з процедур банкрутства дає підстави для висновку, що в даному випадку йдеться не про

підстави для визнання фермерського господарства банкрутом, а саме про початкову причину порушення справи про банкрутство фермерського господарства.

Ще однією особливістю сільськогосподарської неплатоспроможності є те, що керівник фермерського господарства може подати до господарського суду план відновлення платоспроможності фермерського господарства протягом двох місяців з дня надходження до господарського суду заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство фермерського господарства. При цьому такий план не подається за відсутності достатніх умов для відновлення платоспроможності фермерського господарства. Якщо виконання заходів, передбачених планом відновлення платоспроможності фермерського господарства, дає можливість погасити вимоги за грошовими зобов'язаннями, зокрема за рахунок доходів, які фермерське господарство може отримати після закінчення відповідного сільськогосподарського періоду, господарський суд своєю ухвалою вводить процедуру розпорядження майном фермерського господарства, яка не поширюється на такі умови.

У разі визнання господарським судом фермерського господарства банкрутом і відкриття ліквідаційної процедури до складу ліквідаційної маси фермерського господарства включається нерухоме майно (ферми, господарські та інші будівлі, відтворювальні та інші споруди, продуктивна і робоча худоба, птиця, сільськогосподарська та інша техніка, транспортні засоби, інвентар та інше майно, придбане для фермерського господарства за рахунок спільних коштів його членів), що перебуває у спільній частковій власності членів фермерського господарства (у тому числі наведене нижче), а також наступне майно. У разі неплатоспроможності фермерського господарства земельні ділянки, надані фермерському господарству у тимчасове користування, використовуються відповідно до Земельного кодексу України, у тому числі на умовах оренди [3].

Таким чином, особливості провадження у справах про неплатоспроможність фермерських господарств переважно пов'язані із сезонним характером діяльності фермерських господарств, а завершення діяльності фермерського господарства впливає на перебіг шестимісячного строку прострочення виконання фінансових зобов'язань фермерського господарства.

Список використаних джерел:

1. Про фермерське господарство: Закон України від 19.06.2003 р. №973-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/973-15>
2. Кодекс з процедур банкрутства: Кодекс України від 18.10.2018 № 2597-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19>
3. Земельний кодекс України: Закон України від 25.10.2001 р. № 2768- III. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/2768-14>

Заяць О. Р., здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Цуркан О. С., здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Науковий керівник - **Бурковська А. В.**, канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

НУМІЗМАТИЧНА ПРОДУКЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ ЯК ЗАСІБ ДОВГОСТРОКОВОЇ ІНВЕСТИЦІЇ

Гроші є невід'ємною частиною нашого життя. Кожна людина прагне їх накопичувати. Проте якщо зберігати гроші вдома чи на рахунку у банку, то вони поступово знецінюються під впливом інфляції. Щоб цього не відбувалося накопичені грошові одиниці доцільно інвестувати.

Інвестиція – вкладання грошей у певні активи з метою отримання від вкладів прибутку у майбутньому. Існує широкий спектр сфер, у які можна інвестувати: матеріальне майно (нерухоме і рухоме), криптовалюта, депозити, цінні папери (акції, облігації). Також можна купувати раритетні вироби, витвори мистецтва. Національний банк України (далі НБУ) емітує власну нумізматичну продукцію, яку можна вважати об'єктом інвестування. Кожен громадянин України може придбати таку продукцію та стати інвестором. Попит на нумізматичну продукцію на ринку буде завжди, бо колекціонери матимуть бажання придбати рідкісні екземпляри.

Нумізматична продукція – монета, яка є джерелом інформації та випускається Національним банком, щоб висвітлити важливі події, традиції, спортивні досягнення. Для кращого розуміння динаміки ціни на нумізматичну продукцію проаналізуємо кілька виробів від НБУ за 2015, 2020 і 2024 рр. (табл.1).

Монета «Богдан Хмельницький 10 грн» мала початкову ціну 607 грн [1,2]. Зростання ціни відбулося на 1569,5%. Ціна монети «Київський князь Володимир Великий 20 грн» [3] зросла на 253,6%. Ціна монети «150 років Одеському національному університету імені І. І. Мечникова 5 грн» збільшилася на 264,3%. Ціна монети «75 років Чернівецькій області 5 грн (бн)» [4] зросла на 1792,3%. Тобто вартість усіх досліджених монет з часу їх випуску суттєво зросла. На це впливають такі фактори: метал з якого вироблена монета, її кількість в обігу, вага. Також треба врахувати зміну купівельної спроможності гривні. За офіційним валютним курсом НБУ на 26.08.2015 р. [5] доллар США коштував 21,84 грн, а 10.11.2024 р. - вже 41,51 грн. Тому теоретична ціна монет мала б бути такою: «Богдан Хмельницький» - 1 153 грн, «Київський князь Володимир Великий» - 17 825, «150 років Одеському національному університету імені І. І. Мечникова» - 258 грн, «75 років Чернівецькій області

(бн)» - 117 грн. Порівняння фактичних цін із цінами, скоригованими на зміну купівельної спроможності, дозволяє оцінити чистий прибуток від кожної монети: для «Богдан Хмельницький» - 8 228 грн, для «Київський князь Володимир Великий» - 15 347 грн, для «150 років Одеському національному університету імені І. І. Мечникова» - 1975 грн, для «75 років Чернівецькій області (бн)» - 375 грн.

Таблиця 1. Основні характеристики та ціна нумізматичної продукції від НБУ

Назва монети	Матеріал/проба	Маса, г	Тираж, шт.	Ціна, грн		
				2015 р.	2020 р.	2024 р.
Богдан Хмельницький 10 грн	Срібло/999	31,1	3000	607	2 523	10 134
Київський князь Володимир Великий 20 грн	Срібло/925	62,2	2000	9 381	11 280	33 172
150 років Одеському національному університету імені І. І. Мечникова 5 грн	Срібло/925	15,55	2000	613	868	2233
75 років Чернівецькій області 5 грн (бн)	Біметалеві із недорогоцінних металів	9,4	30000	26	188	492

Джерело: сформовано авторами на основі даних [1-5].

Отже, аналіз зростання вартості нумізматичної продукції НБУ протягом 2015–2024 років підтверджує, що такі монети мають потенціал як засіб довгострокової інвестиції. На інвестиційну спроможність нумізматичної продукції впливають: обмеженість тиражу, якість виготовлення, матеріал і вага. Разом з тим, такий спосіб інвестування менш ефективний у короткостроковій перспективі, порівняно з фінансовими інструментами, які можуть забезпечити більшу прибутковість за короткий час.

Список використаних джерел:

1. НБУ: Каталог нумізматичної продукції. URL: <https://bank.gov.ua/ua/uah/numismatic-products/souvenir-coins?page=1&perPage=5&search=&from=01.01.2015&to=31.12.2015>
2. Монета Богдан Хмельницький 10 грн. URL: <https://www.ua-coins.info/ua/list/1720-bogdan-hmel-nickiy>
3. Монета Київський князь Володимир Великий 20 грн. URL: <https://www.ua-coins.info/ua/list/1730-kievskiy-knyaz-vladimir-velikiy>
4. Монета 75 років Чернівецькій області (бн). URL: <https://www.ua-coins.info/ua/list/343-75-let-chernovickoy-oblasti>
5. Офіційний валютний курс НБУ станом на 26.08.2015. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/exchange/archive/2015-08-26/>

Козак А.О.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Науковий керівник - **Боднар О. А.** к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ФІНАНСОВА САНКЦІЯ ЯК СПОСІБ ПОПЕРЕДЖЕННЯ БАНКРУТСТВА БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Фінансова санкція – це потужний інструмент, який використовують регуляторні органи та уряди в усьому світі. В останній час питання санації та запобігання банкрутства використовують в контексті України, у допомозі щодо заходів які можуть відіграти вирішальну роль у запобіганні банкрутства бізнесу та забезпечення розвитку економіки країни.

Одним із ключових питань в антикризовому управлінні є питання фінансового оздоровлення бізнесу, відоме як санація. Відповідно до закону, є два визначення: санація та санація до подання заяви про банкрутство, які відрізняються часовими рамками. Метою здійснення санаційних заходів є не тільки запобігання визнанню боржника банкрутом, а й задовольнити вимоги кредиторів, тоді як у визначенні санації боржника до подання заяви про банкрутство не виділяється задоволення вимог кредиторів як окрема мета, а встановлюється запобігання [3].

Дані санкції стосуються обмежень або заборон, накладених на певні фінансові операції. Ці заходи в основному використовуються для вирішення економічних або політичних питань, таких як боротьба з незаконною діяльністю, дотримання правил, захист споживачів, сприяння стабільності та заохочення відповідального кредитування.

Запобігаючи незаконній діяльності за допомогою фінансові санкції компаній, які займаються незаконною діяльністю, як наприклад відмивання грошей, шахрайство або ухилення від сплати податків. Припинивши цю діяльність, підприємства можуть зберегти стабільне фінансове становище та уникнути банкрутства. Забезпечення відповідності можна використовувати для того, щоб компанії працювали відповідально та стабільно, дотримуючись правил і стандартів.

Санація захищає споживачів від компаній, які використовують оманливі методи, такі як неправдива реклама, оманливе кредитування. Забезпечуючи чесне ставлення компаній до своїх клієнтів, фінансові санкції можуть допомогти запобігти банкрутству, спричиненою погіршенням репутації та втратою довіри клієнтів.

В Україні обмеження накладає в першу чергу Національний банк України (НБУ) і Міністерство фінансів. Вони можуть набувати різних форм, таких як заморожування активів, торговельні обмеження та заборона мати справу з певними особами чи організаціями [2].

Зведення до мінімуму наслідків може бути ефективним інструментом для запобігання банкрутству, вкрай важливо застосовувати їх розумно. Непередбачені наслідки, такі як заподіяння шкоди невинним сторонам або загострення економічної нестабільності, можуть виникнути, якщо санкції не будуть ретельно розроблені та не застосовуються. Тому важливо враховувати потенційні наслідки для ширшої економіки та вживати заходів для мінімізації цих небажаних наслідків.

Фінансові санкції можуть бути цінним інструментом для запобігання банкрутству підприємств в Україні. Розглядаючи незаконну діяльність, забезпечуючи відповідність, захищаючи споживачів, сприяючи стабільності та заохочуючи відповідальне кредитування, фінансові санкції можуть сприяти здоровішому та стабільнішому економічному середовищу. Однак важливо впроваджувати ці заходи та враховувати їхній потенційний вплив на економіку в цілому. Оскільки застосування фінансових санкцій продовжує розвиватися, регуляторним органам і урядам в Україні вкрай важливо адаптувати свої стратегії, щоб забезпечити їх ефективність і мінімізувати непередбачені наслідки[1].

Санация служить стримуючим фактором для потенційних правопорушників, перешкоджаючи їм брати участь у незаконній діяльності або неетичній бізнес-практиці. Це може додатково сприяти створенню більш стабільного та надійного бізнес-середовища, зменшуючи ризик банкрутства.

Крім того, дані заходи можуть бути потужним інструментом для забезпечення дотримання міжнародних норм і стандартів, особливо у випадках, коли внутрішнього регулювання може бути недостатньо. Дотримуючись міжнародних стандартів, Україна може продемонструвати прозорість підзвітності, що може залучити іноземні інвестиції та сприяти економічному розвитку.

Список використаних джерел:

1. Фінансові санкції. URL: <https://www.financial-sanction>
2. Європейський банк реконструкції та розвитку (2020). Україна: економіко-галузева праця URL: <https://www.ebrd.com/work-with>
3. Фінансова санація і банкрутство підприємств. URL: <https://kpd.edu.ua/biblioteka>

Левицька А.О.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник – **Боднар О.А.**, канд.екон. наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ОСОБЛИВОСТІ САНАЦІЇ ТА БАНКРУТСТВА СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Банкрутство та санація суб'єктів господарювання відіграють важливу роль у системі антикризового управління. Якщо поглиблений аналіз показує, що вищезазначені заходи не вирішують проблему виходу з кризи, доцільно розглянути процедуру банкрутства, яка може реабілітувати підприємство. Така ситуація свідчить про необхідність другого етапу антикризового управління підприємством - етапу банкрутства.

Відповідно до «Кодексу України з процедур банкрутства щодо боржника» застосовуються такі судові процедури банкрутства: розпорядження майном боржника; мирова угода; санація (відновлення платоспроможності) боржника; ліквідація банкрута [1].

Слід зазначити, що банкрутство може призвести до ліквідації компанії як юридичної особи, але не означає повного зникнення її основних засобів або бізнесу в цілому. Хоча українська процедура банкрутства має певну нормативно-правову базу, яка потребує подальшого вдосконалення, існують певні особливості, про які слід пам'ятати.

Антикризове управління, таке як санація, може і повинно призводити до закриття справ про неплатоспроможність, а компанії можуть і повинні продовжувати свою господарську діяльність, враховуючи фактори, що призвели до кризи [2].

Загалом, санація – це система заходів, що здійснюються під час провадження у справі про неплатоспроможність з метою запобігання визнанню боржника банкрутом та його ліквідації, оздоровлення фінансово-господарського становища боржника та задоволення в повному обсязі або частково вимог кредиторів шляхом реорганізації підприємства, його пасивів та активів та/або зміни організаційно-правової та виробничої структури боржника.

З моменту введення процедури санації вона має свої наслідки для керівництва боржника:

- 1) відсторонення членів виконавчого органу (керівника) боржника;
- 2) управління боржником передається керуючому санацією;
- 3) припиняються повноваження виконавчого органу боржника-юридичної особи, яка здійснює управління та розпорядження майном боржника, та передаються повноваження виконавчого органу керуючому санацією, крім повноважень, визначених планом санації;
- 4) керівник боржника зобов'язаний протягом 15 днів з дня відкриття

провадження у справі про санацію передати керуючому санацією рахунки боржника та інші документи, печатки, штампи, матеріали та інші цінності боржника.

Провадження у справі про неплатоспроможність може бути ініційоване самою компанією і здійснюється як антикризовий захід для збереження бізнесу. Банкрутство визначається як ситуація, коли юридична особа (суб'єкт підприємницької діяльності) неспроможна задовольнити вимоги кредиторів та виконати свої зобов'язання перед бюджетом у встановлений для цього строк. Підставою для порушення справи про неплатоспроможність є звернення кредитора або відповідного державного органу до арбітражного суду. Суттєвою особливістю цієї процедури є те, що протягом певного періоду часу після оголошення про порушення провадження у справі про неплатоспроможність визначаються не лише кредитори, які очікують на задоволення своїх вимог, а й санатори відповідного суб'єкта господарювання [2].

Як правило, будь-яка фізична або юридична особа, яка бажає взяти участь у санації підприємства, готує та подає письмове зобов'язання щодо умов санації такого підприємства та переведення його боргів. Однак це лише один із заходів, оскільки йдеться не лише про задоволення вимог кредиторів, а й про створення умов для збереження та ефективного функціонування підприємства.

Арешт майна боржника та інші обмеження поведінки боржника щодо розпорядження його майном можуть бути накладені лише в межах процедури санації, якщо вони не перешкоджають виконанню плану санації та не суперечать інтересам конкурсних кредиторів. Власник майна боржника (орган, до сфери управління якого належить майно) не може обмежувати повноваження керуючого санацією щодо розпорядження майном боржника. Після введення процедури санації певні обмеження можуть поширюватися і на правочини боржника. Значні правочини та правочини з пов'язаними особами здійснюються керуючим санацією за згодою комітету кредиторів, якщо інше не передбачено планом санації боржника або законодавством України з питань банкрутства [3].

Отже, у відносинах неплатоспроможності взаємно переплітаються майнові й організаційні відносини. З одного боку, основна мета кредиторів полягає в погашенні їхніх грошових вимог, з іншого боку — для реалізації своєї мети кредиторам необхідно утворити комітет, що буде виступати від імені всіх.

Список використаних джерел:

1. Кодекс України з процедур банкрутства: Кодекс України; Закон, Кодекс від 18.10.2018 № 2597-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>.
2. Все про санацію її наслідки та план санації. URL: <https://nobili.ua/news/blog/vce-pro-sanaciyu-1/>
3. Особливості правового регулювання процедури банкрутства суб'єктів господарювання. URL: <https://vl.arbitr.gov.ua/sud5004/pres-centr/publications/399430/>

Литвиненко С.В.,

здобувач вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: **Боднар О. А.,** к. е. н., доцент,

доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ФІНАНСОВА ПІДТРИМКА ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ В УКРАЇНІ

Реалізація державної політики щодо фінансової підтримки становлення і розвитку фермерських господарств здійснюється державною бюджетною установою – Українським державним фондом підтримки фермерських господарств, а Кабінет Міністрів України щорічно в проекті Державного бюджету України передбачає кошти на підтримку фермерських господарств. В свою чергу органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування в проектах місцевих бюджетів щорічно передбачають кошти на підтримку фермерських господарств. Фермерським господарствам зі статусом сімейних надається додаткова державна підтримка у порядку, передбаченому Законом України «Про державну підтримку сільського господарства України» [1], в тому числі на сплату єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Фінансова підтримка надається на конкурсних засадах в межах коштів, передбачених у державному бюджеті на відповідні цілі [2].

На фінансову підтримку має право «фермерське господарство, яке має чистий дохід (виручку) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за останній рік до 20 млн гривень, у власності та/або користуванні якого перебувають землі сільськогосподарського призначення; зареєстрованому в поточному році фермерському господарству, у власності та/або користуванні якого перебувають землі сільськогосподарського призначення, незалежно від обсягу чистого доходу (виручки)» [3; 5].

Виокремлюються наступні напрями фінансування: «часткова компенсація вартості насіння сільськогосподарських рослин вітчизняного виробництва, закупленого у фізичних осіб – підприємців та юридичних осіб, які здійснюють виробництво та/або його реалізацію; часткова компенсація витрат, пов'язаних з наданими сільськогосподарськими дорадчими послугами; фінансова підтримка сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів; часткова компенсація вартості придбаної сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва; здешевлення кредитів; бюджетна субсидія на одиницю оброблюваних угідь (1 гектар) – новоствореним фермерським господарствам; бюджетна субсидія на одиницю оброблюваних угідь (1 га) для фермерських господарств (крім новостворених)» [4].

Вищезазначені особливості фінансової підтримки фермерських господарств активно впроваджувались до початку повномасштабного військового вторгнення росії на територію України. «З метою оперативного

забезпечення потреб сектору безпеки та оборони в умовах введеного воєнного стану в Україні у зв'язку з військовою агресією РФ проти України, постановою Кабінету Міністрів України від 10 березня 2022 р. № 245 «Про спрямування коштів до резервного фонду державного бюджету». Уряд прийняв рішення скоротити видатки та надання кредитів загального фонду державного бюджету, що передбачені головним розпорядникам коштів державного бюджету Законом за бюджетними програмами, та, відповідно, збільшити видатки резервного фонду. З огляду на зазначене, у поточному році бюджетні кошти, які передбачалися Мінагрополітики для надання фінансової підтримки сільгосптоваровиробників за визначеними напрямками спрямовані до резервного фонду держбюджету. Уряд вніс низку змін до Державної програми «Доступні кредити 5-7-9%». Зазначену Програму реалізує Фонд розвитку підприємництва. Так, Програма розширила можливості підтримки суб'єктів підприємництва – сільськогосподарських товаровиробників, передусім, для забезпечення фінансування ними посівних робіт» [5].

Отже, було проаналізовано особливості проблеми фінансової підтримки фермерських господарств в Україні, деякі її напрямки та зміни у зв'язку з умовами введеного воєнного стану в Україні.

Список використаних джерел:

1. Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України від 24.06.2004 р. № 1877-IV; станом на 15.11.2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15#Text>.
2. Фінансова підтримка фермерських господарств. URL: <https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php>.
3. Державна підтримка фермерських господарств. URL: <https://apk.dp.gov.ua/gromadskosti/services/subsidiyi>.
4. Про порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання фінансової підтримки розвитку фермерських господарств: Постанова КМУ від 07.02.2018 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>
5. Державна підтримка розвитку фермерських господарств. URL: <https://bankvostok.com.ua/b2b/financing/farmer-loan/farm-help-gov>

Семенюк А.І.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник – **Боднар О.А.**, к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Формування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств є складним та багатограним процесом, який має свої специфічні особливості, зумовлені характером аграрного виробництва та його роллю в економіці країни. За даними досліджень, сільськогосподарські підприємства забезпечують понад 40% валової продукції сільського господарства України [1].

Особливості формування фінансових ресурсів у сільському господарстві насамперед пов'язані з сезонністю виробництва. Це створює нерівномірність у надходженні фінансових ресурсів протягом року, що вимагає від підприємств створення значних резервів для забезпечення безперервності виробничого процесу. Сільськогосподарські підприємства потребують значних обсягів фінансування на початку виробничого циклу для закупівлі насіння, добрив, паливно-мастильних матеріалів, при цьому основні надходження коштів відбуваються лише після збору та реалізації врожаю [2].

Дослідження свідчать про високу залежність від природно-кліматичних умов, що створює додаткові ризики для фінансової стабільності підприємств. Це вимагає формування додаткових резервних фондів та використання механізмів страхування, що збільшує потребу у фінансових ресурсах. Крім того, сільськогосподарські підприємства мають враховувати можливі втрати врожаю через несприятливі погодні умови при плануванні своїх фінансових потоків [3].

Структура джерел формування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств включає власні, залучені та позичені кошти. Власні джерела формуються за рахунок прибутку, амортизаційних відрахувань, виручки від реалізації продукції та майна. Особливістю є те, що значна частина прибутку реінвестується у виробництво через необхідність постійного оновлення матеріально-технічної бази та забезпечення розширеного відтворення [4].

Специфіка залучення позикових коштів у сільському господарстві пов'язана з підвищеними ризиками кредитування галузі, що призводить до більш жорстких умов отримання кредитів та вищих процентних ставок [5]. Важливу роль відіграють державні програми підтримки, які передбачають компенсацію частини відсоткових ставок за кредитами та надання пільгових кредитів для аграрних підприємств.

Державна підтримка є важливим джерелом формування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств. Вона може здійснюватися у формі прямих бюджетних дотацій, податкових пільг, здешевлення кредитів, компенсації частини витрат на страхування. Ефективне використання механізмів державної підтримки дозволяє підприємствам оптимізувати структуру фінансових ресурсів та знизити вартість їх залучення [6].

Особливу увагу слід приділити питанням управління оборотним капіталом сільськогосподарських підприємств. Тривалий виробничий цикл та сезонність виробництва вимагають значних обсягів оборотних коштів для фінансування поточної діяльності. При цьому важливо забезпечити оптимальне співвідношення між власними та позиковими джерелами формування оборотних активів [1].

Інвестиційна діяльність сільськогосподарських підприємств також має свої особливості. Значні капітальні вкладення необхідні для оновлення машинно-тракторного парку, будівництва та модернізації виробничих потужностей, впровадження новітніх технологій. Це вимагає формування довгострокових джерел фінансування та використання різноманітних фінансових інструментів, включаючи лізинг та проектне фінансування [3].

У сучасних умовах важливим напрямком удосконалення системи формування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств є розвиток альтернативних джерел фінансування [4]. Це може включати випуск корпоративних облігацій, залучення коштів через механізми аграрних розписок, використання можливостей фінансового лізингу та факторингу.

Отже, формування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств має специфічні особливості через сезонність виробництва та залежність від природно-кліматичних умов. Ефективність діяльності значною мірою залежить від оптимального поєднання власних, залучених та позичених коштів.

Список використаних джерел

1. Стусяк Д. Управління фінансовим потенціалом підприємства. Тернопіль, 2023. 89 с.
2. Мацьків В. В. Шляхи вдосконалення фінансового забезпечення розвитку аграрної сфери в умовах трансформації економіки. Інноваційна економіка. 2020. № 5-6. С. 133-141.
3. Давиденко Н. М., Біліченко О. С., Даниленко В. В. Фінансове забезпечення аграрного сектору: вітчизняний та зарубіжний досвід: монографія. Київ: ЦП Компринт, 2017. 314 с.
4. Рубай О. В. Проблеми фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств. Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти: матеріали II Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. Львів, 2020. С. 109-112.
5. Малік М. Й., Шпикуляк О. Г. Розвиток аграрного підприємництва в умовах інституційних трансформацій. Економіка АПК. 2017. № 2. С. 5-16.
6. Лупенко Ю. О., Тулуш Л. Д. Оподаткування сільського господарства в умовах трансформації спеціальних податкових режимів. Економіка АПК. 2016. № 1. С. 5-17.

Таранова В.Ю.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Боднар О.А., к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів,

банківської справи та страхування

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

РЕЗЕРВИ ОПТИМІЗАЦІЇ ВИТРАТ ОСНОВНОГО ВИДУ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

Ефективне управління витратами є одним із найважливіших завдань для сучасних сільськогосподарських підприємств. В умовах глобальної конкуренції, нестабільності ринку та обмежених природних ресурсів оптимізація витрат стає критичним фактором успішного ведення аграрного бізнесу. Зниження витрат при збереженні або підвищенні якості продукції дозволяє підприємствам підвищувати рентабельність і стійкість у довгостроковій перспективі.

З огляду на стратегічну важливість виробництва значної частини аграрної продукції в особистих селянських господарствах, особливо в сучасних умовах воєнного часу, коли діяльність багатьох сільськогосподарських підприємств суттєво скоротилася або зупинилася, постає нагальна потреба у розробці моделей оптимізації виробництва для цих господарств [1].

Аграрний сектор відіграє ключову роль у забезпеченні продовольчої безпеки та економічного зростання країни. Водночас, для підвищення конкурентоспроможності та стійкого розвитку сільськогосподарських підприємств критично важливим є ефективне управління витратами. Досягнення цієї мети потребує впровадження стратегічних підходів до управління витратами, які враховують особливості галузі [2; 3].

Основні напрямки оптимізації витрат:

1. Використання сучасних технологій. Інноваційні технології дозволяють значно скоротити витрати на виробництво. Зокрема, прецизійне землеробство, яке включає використання GPS-навігації, дронів, сенсорів та автоматизованих систем контролю, дозволяє оптимізувати використання добрив, засобів захисту рослин і палива. Такі технології мінімізують втрати та підвищують ефективність кожного гектара землі.

2. Енергоефективність та альтернативні джерела енергії. Сільське господарство споживає значну кількість енергоресурсів. Перехід на енергоефективне обладнання та альтернативні джерела енергії (сонячні панелі, біогазові установки) дозволяє зменшити витрати на електроенергію та паливо.

3. Оптимізація використання техніки. Раціональне використання сільськогосподарської техніки допомагає знижувати витрати на паливо та технічне обслуговування. Впровадження систем контролю витрат пального та регулярне технічне обслуговування зменшує ризик поломок і знижує загальні витрати.

4. Удосконалення агротехнологій. Впровадження сучасних агротехнологій, таких як мінімальний та нульовий обробіток ґрунту, сприяє збереженню родючості ґрунту та скороченню витрат на паливо й робочу силу. Оптимізація сівозміни та точне внесення добрив дозволяють підвищити врожайність за менших витрат.

5. Ефективне управління трудовими ресурсами. Оптимізація праці через впровадження механізації та автоматизації дозволяє зменшити потребу в ручній роботі. Також важливою є мотивація персоналу шляхом підвищення кваліфікації та запровадження ефективних систем оплати праці.

6. Аудит і контроль витрат. Регулярний фінансовий аудит дозволяє виявляти надлишкові та неефективні витрати. Застосування методів ABC-аналізу (аналіз за видами діяльності) допомагає оцінити, які процеси споживають найбільше ресурсів, і знайти шляхи їх оптимізації.

7. Диверсифікація виробництва. Розширення напрямів діяльності дозволяє ефективніше використовувати ресурси та підвищувати доходи. Наприклад, переробка продукції (виготовлення соків, молочних продуктів) забезпечує додаткову вартість.

Стратегічне управління витратами на сільськогосподарських підприємствах є ключовим чинником успішної діяльності в аграрному секторі. Завдяки ефективним стратегіям управління витратами підприємства можуть оптимізувати свої витрати, підвищувати продуктивність та посилювати конкурентні позиції на ринку. До основних напрямів такого управління належать аналіз і контроль витрат, впровадження технологічних рішень для їхнього зниження, оптимізація ланцюга постачання та пошук нових можливостей для економії ресурсів. Підприємства, що ефективно застосовують ці підходи, здатні підтримувати стабільну фінансову діяльність, забезпечувати високу якість продукції та сприяти стійкому розвитку сільськогосподарської галузі.

Отже, оптимізація витрат основного виду діяльності сільськогосподарського підприємства є складним, але необхідним процесом для підвищення конкурентоспроможності та рентабельності. Впровадження сучасних технологій, енергоефективних рішень, удосконалення агротехнологій та ефективне управління ресурсами дозволяють значно скоротити витрати та підвищити ефективність діяльності. Системний підхід до контролю витрат та стратегічне планування допоможуть підприємствам адаптуватися до викликів сучасного ринку та досягати стабільного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Борисенко В.О., Борисенко Д.В. Оптимізація використання ресурсів та виробництва продукції в сільськогосподарських підприємствах. Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки, 2023, вип. 10(43). С. 107-114. DOI: [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2023.10\(43\).107-114](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2023.10(43).107-114).
2. Литовченко О. Ю. Управління витратами на підприємстві: теоретичний аспект. Інфраструктура ринку. 2019. Вип. 31. С. 301–309.

3. Коломієць Т.В., Фурдик О.А. Напрями стратегічного управління витратами сільськогосподарських підприємств. Економіка і суспільство. Випуск № 62. 2024. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-113>.

Терянік Д.О.,

здобувачка вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Науковий керівник – **Боднар О.А.**, к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв

РОЛЬ КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ У РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Кредитна політика є основним механізмом для забезпечення фінансової стабільності та розвитку територіальних громад в Україні, особливо в контексті реформування місцевого самоврядування. З набуттям більших повноважень та ресурсів місцеві органи влади отримують можливість активно впливати на соціально-економічний розвиток своїх територій. Це, в свою чергу, вимагає від них ефективного управління фінансами та залучення кредитних ресурсів для реалізації інфраструктурних та соціальних проєктів, що сприяють підвищенню рівня життя населення.

Однак, для досягнення успіху в цій сфері важливо враховувати специфічні умови кожної громади, її фінансову спроможність і потенціал для залучення позик. Крім того, економічні характеристики території, наявність інвестиційної привабливості та ефективність використання бюджетних коштів можуть суттєво вплинути на здатність громади реалізовувати свої проєкти за допомогою кредитування.

Залучення зовнішніх кредитів є важливим інструментом розвитку територіальних громад в Україні, зокрема в умовах децентралізації. Місцеві органи влади отримали більші повноваження щодо управління фінансами та розвитку інфраструктури своїх територій. Однак, для того, щоб цей механізм був ефективним, важливо, щоб громади могли надавати належні гарантії повернення позик. Одним із способів зниження кредитних ризиків є державні гарантії для місцевих позик, що робить їх більш доступними для малих і середніх громад, які раніше мали обмежений доступ до позикових коштів. Так, кредити можуть бути використані для фінансування проєктів у сферах будівництва доріг, реконструкції житлових будинків, модернізації освітніх і медичних установ, що напряду впливає на підвищення якості життя населення [1].

Крім того, ефективне використання внутрішніх фінансових ресурсів є критично важливим для розвитку місцевих громад. Місцеві органи влади повинні активно працювати над оптимізацією місцевих податків, таких як земельний податок, податки на майно, а також стимулювати платників податків

до більшої відповідальності. Розширення бази оподаткування дозволяє збільшити надходження до бюджету, що в свою чергу сприяє можливості фінансувати не лише поточні потреби, але й довгострокові проекти розвитку. Проте, низька ефективність збору податків і нераціональне використання ресурсів залишають значний потенціал для поліпшення фінансової спроможності громад.

Для подолання цієї проблеми потрібно працювати над вдосконаленням структури місцевих бюджетів. Оскільки більшість громад в Україні все ще залежить від державних трансфертів, необхідно створювати стимули для розвитку внутрішнього фінансового потенціалу. Це включає не лише податкову політику, але й створення сприятливих умов для залучення приватних інвестицій. Стимулювання малого та середнього підприємництва, підтримка нових бізнес-ініціатив, створення інфраструктури для інвесторів може значно зменшити залежність громад від зовнішніх кредитів [2].

Інші важливі елементи включають розвиток фінансових інструментів, таких як муніципальні облігації, які дозволяють громадам залучати кошти без необхідності втягуватися в боргові зобов'язання перед банками. Окрім цього, муніципалітети повинні інвестувати в підвищення фінансової грамотності місцевих органів влади та підприємців, що дасть змогу краще управляти фінансами та оптимізувати використання доступних ресурсів.

Загалом, для зменшення залежності від зовнішніх позик і забезпечення стабільного економічного зростання територіальних громад, важливо розвивати комплексний підхід, що включає [3]:

1. Вдосконалення місцевих податкових систем і підвищення ефективності збору податків.
2. Стимулювання підприємництва через фінансову підтримку та створення сприятливого інвестиційного клімату.
3. Розвиток інфраструктури для залучення приватних інвестицій.
4. Використання альтернативних джерел фінансування, таких як муніципальні облігації.
5. Посилення навчальних програм для розвитку фінансової грамотності серед органів місцевої влади та підприємців.

Цей комплексний підхід дозволить громадам більш ефективно використовувати наявні ресурси, знижувати боргове навантаження та забезпечувати сталий розвиток на місцевому рівні.

Отже, кредитна політика повинна бути частиною комплексної стратегії розвитку територіальних громад, що включає не лише залучення зовнішніх кредитів, але й зміцнення внутрішньої фінансової спроможності, сприяння ефективному управлінню ресурсами та розвиток місцевої економіки. У цьому контексті важливою є роль держави в підтримці кредитування громад, наданні гарантій та розробці фінансових інструментів, які б забезпечували доступність кредитів навіть для малих і середніх громад.

Список використаних джерел:

1. Августин Р., Демків І. Інструментарій політики розвитку та зміцнення конкурентоспроможності економіки територіальних громад. *Modeling the development of the economic systems*. 2023. Вип.2. С. 28–33. DOI: <https://doi.org/10.31891/mdes/2023-8-4>
2. Бовсуновська І. Партнерство влади, бізнесу та громади як складова дієздатності об'єднаних територіальних громад. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Державна служба*. 2020. Вип. 10(1). С. 10-15. DOI: <https://doi.org/10.17721/2616-9193.2018/10-2/12>
3. Сторонянська І. З., Пелехатий А. О. Фінансове забезпечення розвитку територіальних громад у контексті адміністративно-територіальної реформи. *Регіональна економіка*. 2014. № 3. С. 228-238. Режим доступу: <http://surl.li/wuaivp>

Хозяшев О.О.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник - **Боднар О. А.,** к.е.н., доцент,

доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОКРАЩЕННЯ

Фінансова стійкість підприємства визначається стабільним фінансовим станом, який досягається завдяки високому відсотку власного капіталу. Ключовими факторами для забезпечення цієї стійкості є постійне виробництво, успішні продажі, зростання прибутку відносно витрат та ефективне використання фінансових ресурсів.

Аналіз фінансової стійкості підприємства є важливим етапом оцінки його діяльності, оскільки він надає інформацію для інвесторів і характеризує здатність підприємства виконувати зобов'язання та розвивати економічний потенціал. Це дослідження допомагає виявити ключові фактори, вжити заходів для покращення фінансового стану, зменшити залежність від зовнішніх ресурсів і забезпечити довгострокову платоспроможність. У цій галузі активно працюють вчені як в Україні, так і за кордоном.

Успішне функціонування підприємства в ринковій економіці залежить від умов та стану його ресурсів, що зумовлює необхідність аналізу фінансового стану та оптимізації діяльності. Фінансовий стан підприємства є складним поняттям, що формується внаслідок взаємодії фінансових відносин та визначається факторами виробництва і господарювання. Він відображається через показники, які ілюструють наявність і використання фінансових ресурсів. Фінансова стійкість підприємства характеризує його здатність підтримувати фінансову рівновагу та забезпечувати розвиток під впливом різних факторів.

Вчені виділяють чотири типи фінансової стійкості підприємств:

Абсолютна стійкість - характеризується наявністю запасів і витрат, що менші за суму власного оборотного капіталу та кредитів.

Нормальна стійкість - забезпечує платоспроможність підприємства.

Нестійкий (передкризовий) стан - відзначається порушенням платоспроможності, але з можливістю відновлення рівноваги через залучення додаткових ресурсів.

Кризовий стан - підприємство на межі банкрутства, коли запаси і витрати перевищують доступні фінансові ресурси [1].

Кризові явища загрожують фінансовій стійкості підприємств, але їх виникнення є природним у циклічному розвитку економіки. Важливо виявляти економічні кризи та вчасно вживати заходів для управління кризовими ситуаціями, що формує комплексний підхід до управління фінансовою стійкістю. Планування в умовах кризи допомагає уникнути помилок в оцінці ринкових альтернатив і поведінки конкурентів та партнерів.

Недостатня фінансова стійкість підприємства може призвести до його неплатоспроможності та обмеження розвитку, в той час як надмірна стійкість може уповільнити виробничі процеси через надлишок запасів. Щоб уникнути цих проблем і визначити тип фінансової стійкості, застосовують систему показників оцінки. Для аналізу стійкості підприємства використовують кілька основних показників, зокрема: співвідношення залучених і власних коштів, коефіцієнти автономії, маневреності та ефективності використання власних ресурсів, а також коефіцієнти використання фінансових ресурсів і концентрації власного капіталу [2].

Зростання стійкості підприємств визначається рентабельністю продажів, оборотністю капіталу, фінансовою активністю та здатністю інвестувати прибуток. У сучасних ринкових умовах важливо мати достовірну інформацію про фінансову стійкість як власного підприємства, так і його партнерів, що допомагає зовнішнім суб'єктам, таким як банки та контролюючі органи, оцінити фінансові можливості підприємства та його незалежність від зовнішніх джерел.

Основне завдання аналізу фінансової стійкості підприємства полягає у виявленні причинно-наслідкових зв'язків між рівнем стійкості та впливовими факторами, що дозволяє оцінити фінансові можливості підприємства в майбутньому [3].

Сучасна економіка України стикається з кризою, що викликана інфляцією, політичними факторами та воєнними діями. Зниження платоспроможності споживачів веде до зменшення попиту на товари та скорочення доходів підприємств. Неконкурентоспроможність українських товарів на світовому ринку негативно впливає на фінансову стійкість, що вимагає розробки ефективної стратегії для її покращення.

Основні способи підвищення фінансової стійкості підприємства включають контроль дебіторської заборгованості, застосування факторингу, аналіз платоспроможності покупців, розробку стратегії збору платежів та впровадження системи планування запасів. Фінансова стійкість характеризує

ефективність використання фінансових ресурсів, що забезпечує стабільність виробництва і розвиток.

Отже, фінансова стійкість являється основою виживання і стабільного становища підприємства в ринкових умовах господарювання. Це комплексне поняття, яке володіє зовнішніми формами прояву, формується в процесі господарської діяльності і знаходиться під впливом різних факторів.

Список використаних джерел:

1. Вплив пандемії COVID–19 на фінансову стійкість підприємств. URL: <https://reposit.nupp.edu.ua/handle/polntnu/9561>.
2. Забезпечення фінансової стійкості підприємства за умов нестабільності середовища функціонування. URL: <http://mer-journal.sumy.ua/index.php/journal/article/view>.
3. Фінансова стійкість підприємства в сучасних умовах. URL: <https://doi.org/10.20998/2313-8890.2021.05.06>.

СЕКЦІЯ «ЗАСТОСУВАННЯ МАТЕМАТИЧНИХ МЕТОДІВ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ»

Бардовська Д.

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник – **Боднар О. А.**, к.е.н, доцент,

доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ІНФОРМАЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНАЛІЗУ ДОХОДІВ БАНКУ

Актуальність теми обумовлена необхідністю забезпечення прозорості та надійності банківської діяльності в сучасних умовах глобалізації фінансових ринків і посилення регуляторного контролю. Банки відіграють ключову роль в економіці будь-якої країни, тому аналіз їх доходів є важливим інструментом оцінки фінансової стійкості та ефективності. Для проведення якісного аналізу доходів банку необхідне повне та достовірне інформаційно-правове забезпечення, яке включає правові норми щодо розкриття інформації, фінансової звітності та доступу до необхідних даних.

Зміни у законодавстві, що регулюють банківську діяльність, зокрема міжнародні стандарти фінансової звітності (IFRS), впливають на способи отримання, збереження та аналізу фінансової інформації банками. Впровадження цифрових технологій також змінює характер обробки інформації та потребує відповідного регулювання.

Аналіз доходів банку є ключовим аспектом його фінансової діяльності, що дозволяє оцінити ефективність операцій та приймати обґрунтовані рішення. В умовах постійних змін у фінансовому середовищі та жорсткої конкуренції, важливим є не лише обробка даних про доходи, але й правове забезпечення, що гарантує прозорість, безпеку та відповідність нормативним вимогам. Інформаційно-правове забезпечення аналізу доходів банку охоплює юридичні норми, регуляції та інформаційні технології, які сприяють ефективному управлінню фінансовими ресурсами.

Одним із важливих аспектів, на який слід звернути увагу, є те, що інформаційні технології в банках представлені різними інформаційними системами та застосовуються в різних сегментах системи управління. Згідно з теорією ризик-менеджменту, інформаційна система управління ризиками визначається як «сукупність засобів, методів, процедур і персоналу, які забезпечують зберігання, обробку та своєчасне формування точних і якісних масивів даних для звітування, аналізу, моделювання та ухвалення управлінських рішень щодо управління ризиками» [1, с. 15].

Отже, ефективне інформаційно-правове забезпечення управління ризиками в банках є ключовим фактором для досягнення стабільної та надійної банківської діяльності. Створення дієвих інформаційних систем у межах ризик-менеджменту сприяє підвищенню керованості ризиків, забезпеченню оперативної та достовірної оцінки, а також ефективному використанню великих обсягів даних для прийняття

оптимальних рішень. Інтеграція інноваційних підходів, таких як стрес-тестування та хеджування ризиків, дозволяє банкам підвищувати свою стійкість до зовнішніх викликів і досягати довгострокових стратегічних цілей.

Інформаційно-правове забезпечення аналізу доходів банку можна визначити як сукупність правових норм, актів та інформаційних систем, які регулюють збір, обробку, зберігання та передачу інформації про доходи. Це включає в себе законодавство про банківську діяльність, захист персональних даних, а також інформаційні технології, що забезпечують автоматизацію процесів.

Згідно з Законом України "Про банки і банківську діяльність", банки зобов'язані вести облік своїх доходів та витрат у відповідності до визначених стандартів, що сприяє підвищенню прозорості їх фінансових звітів [2].

Правове забезпечення аналізу доходів банків регулюється рядом нормативно-правових актів, серед яких:

1. Закон України "Про фінансові послуги та фінансові компанії" визначає основи діяльності фінансових установ, включаючи банки, та їх обов'язки щодо звітності та інформаційної прозорості [3].
2. Національні стандарти бухгалтерського обліку та Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ), які регламентують порядок формування фінансових звітів, що містять інформацію про доходи банків.

Дотримання цих норм забезпечує не лише законність операцій, але й надійність фінансових звітів, що є важливим для інвесторів та регуляторів.

Сучасні інформаційні технології відіграють вирішальну роль у забезпеченні ефективності аналізу доходів банків. Впровадження автоматизованих систем управління та аналітики дозволяє швидше обробляти великі обсяги даних, що, в свою чергу, підвищує точність та оперативність аналізу.

Розвиток банку в умовах ринкової економіки визначається його стратегічними цілями та завданнями. У зв'язку зі змінами у внутрішньому та зовнішньому середовищах, для успішної реалізації стратегії банку необхідно постійно коригувати свою ринкову поведінку і створювати гнучку та адаптивну систему управління, яка є ключовим фактором забезпечення прибутковості та конкурентоспроможності. Управлінські механізми змінюються, підвищуються вимоги до облікової інформації, зокрема її гнучкості, аналітичності, об'єктивності та оперативності [4, с. 87].

У процесі управління доходами банку важливо вирішувати такі завдання, як регулярний аналіз фінансових показників для визначення основних джерел доходів і витрат з метою оптимізації фінансових потоків, розробка стратегії управління доходами з урахуванням прогнозу ринкових умов і змін у потребах клієнтів, встановлення конкурентоспроможних тарифів і ставок для залучення нових клієнтів та утримання існуючих, виявлення й оцінка ризиків, пов'язаних із кредитуванням та інвестиційною діяльністю, з метою запобігання втратам, регулярна оцінка структури активів і пасивів для підвищення ефективності використання капіталу, а також розробка і впровадження нових фінансових продуктів, які відповідають потребам клієнтів і тенденціям ринку [5].

Успішне управління доходами банку значною мірою визначається ефективністю його організаційного забезпечення, яке включає взаємопов'язані структурні служби та підрозділи. Інтеграція системи управління доходами з загальною організаційною структурою банку є ключовим фактором для зниження управлінських витрат і забезпечення координації дій. Це, в свою чергу, сприяє

підвищенню комплексності та ефективності контролю реалізації управлінських рішень. Отже, належна організація та інтеграція структур управління є критично важливими для досягнення стратегічних цілей і забезпечення стабільності та прибутковості банківської діяльності.

Сучасні інформаційні технології сприяють значному підвищенню ефективності аналізу доходів банків. Впровадження автоматизованих систем управління дозволяє швидко обробляти великі обсяги даних, що знижує ймовірність помилок і підвищує точність фінансових звітів.

ERP-системи (Enterprise Resource Planning) є прикладом програмних рішень, що інтегрують всі фінансові показники в єдину інформаційну платформу, забезпечуючи більш ефективний аналіз. Завдяки використанню таких систем банки можуть швидше реагувати на зміни в економічному середовищі та забезпечувати конкурентоспроможність.

Інформаційно-правове забезпечення аналізу доходів банків є важливим елементом їхньої діяльності. Якісне правове регулювання, разом із впровадженням сучасних інформаційних технологій, забезпечує прозорість та ефективність фінансових операцій. Проте існуючі виклики потребують уваги та своєчасного реагування з боку банківських установ та регуляторних органів.

Систематичний аналіз доходів банку, що ґрунтується на наявних інформаційних системах і законодавчих нормах, сприяє: оптимізації фінансової діяльності – завдяки якісному аналізу, банки можуть виявляти ефективні канали доходів і зменшувати витрати; прогнозуванню фінансових результатів – використання сучасних інформаційних технологій дозволяє створювати аналітичні моделі, що підвищують точність прогнозів.

Отже, інформаційно-правове забезпечення є важливим фактором, що сприяє підвищенню ефективності аналізу доходів банку та забезпеченню їх стабільного розвитку в умовах сучасних економічних викликів. Розвиток інформаційних технологій і вдосконалення нормативно-правової бази сприятимуть зростанню конкурентоспроможності банківських установ та їх здатності адаптуватися до змін у ринковому середовищі.

Список використаних джерел:

1. Краснова І. В., В. В. Лавренко, М. С. Щеглюк. Інформаційне забезпечення системи управління ризиками в банках. *Sciences of Europe* 99 (2022): 14-19.
2. Про банки і банківську діяльність: Закон України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2001, № 5-6, ст.30. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення: 26.11.2024).
3. Про фінансові послуги та фінансові компанії : Закон України. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2023, № 3-4, ст.10. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1953-20#Text> (дата звернення: 26.11.2024).
4. Особливості організації управлінського обліку в банках України / Л. В. Джулій, Л. М. Білорусець, Л. В. Ємчук, Н. В. Бочуля. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2020. № 4, т. 1. С. 86-89.
5. Будревич К.О. Формування власного капіталу банку та шляхи збільшення його доходності – Дипломна робота на здобуття освітнього ступеня магістра спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». *Національний авіаційний університет*. Київ, 2024. 58 с.

Вишневський П. П.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник – **Мельник О. І.**, канд. екон. наук, доцент,

доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

РИЗИКИ КІБЕРСТРАХУВАННЯ: АКТУАЛЬНІСТЬ У СУЧАСНОМУ БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩІ

У наш час проблема кібербезпеки є особливо актуальною. Враховуючи стрімкий розвиток сучасних технологій та їх інтеграцію у різні сфери життя суспільства, інформаційна безпека або кібербезпека є одними із найбільш вагомих питань, які хвилюють як уряди держав та міжнародних організацій, так і сучасні підприємства. З огляду на це, варто зазначити, що на сьогодні існує низка проблем, пов'язаних з глобальними порушеннями кібербезпеки на різних рівнях. Зокрема, до актуальних проблем кібербезпеки можна віднести: технічні проблеми; вразливість; соціальні та поведінкові проблеми; кримінальну діяльність у кіберпросторі; кібератаки; порушення конфіденційності та безпеки даних тощо.

Особливо актуальними ці проблеми є саме сьогодні, що пов'язано як з актуальним станом розвитку сучасних технологій, зокрема – з появою штучного інтелекту, так і з сучасним станом безпеки у бізнес-середовищі на регіональному та глобальному рівні. Діяльність компаній безпосередньо пов'язана з новітніми технологіями, соціальними мережами, базами даних, електронною комунікацією тощо. Тому у мережі Інтернет зберігаються конфіденційні та стратегічно важливі дані компаній, які обов'язково мають бути захищені. Враховуючи зростаючі загрози у віртуальному просторі, актуальним стає кіберстрахування, що дає можливість уникнути негативних наслідків від кіберзагроз та сучасних ризиків бізнес-середовища.

Згідно з визначенням сучасних дослідників, кіберстрахування є страховим продуктом, що пов'язаний із передачею фінансового ризику третій стороні – страховій компанії, з метою надання допомоги державі, суспільству, суб'єктам господарювання або фізичним особам зменшити вплив ризику за допомогою компенсації витрат, які пов'язані з ймовірно руйнівними наслідками кіберзлочинів, забезпечити їх захист від збитків, які можуть настати внаслідок порушення безпеки та конфіденційності. У такому випадку суб'єкти господарювання отримують страхові послуги від страхової компанії, яка надає необхідну допомогу у разі настання кіберзагроз з метою ліквідації їх негативних наслідків, а також для того, аби захистити компанію від збитків, які можуть виникнути внаслідок цього [1]. Крім того, у випадку кіберстрахування компанії захищені від різноманітних кібер-загроз, а саме – кібератак, крадіжки даних, вірусів та інших видів кіберзлочинності [2].

Роль кіберстрахування зростає протягом останніх років у зв'язку зі збільшенням кількості кіберризиків або ризиків кіберстрахування. Кіберризик характеризують як ймовірність виникнення подій, які шкодять роботі ІТ-системи та кібербезпеці організації внаслідок стороннього втручання цифрових та інших електронних технологій. Наслідком таких подій є виникнення збитків, руйнування цифрових активів, а також можлива втрата репутації організації. Серед найбільш актуальних кіберризиків зазначимо наступні:

- ризики викрадення конфіденційних даних у вигляді паролів доступу чи інших конфіденційних даних і збою системи, що є результатом DDoS-атак;
- ризик виникнення фінансових збитків компанії у результаті збою комп'ютерної системи;
- ризики фінансових втрат, які виникають внаслідок регресу компанії, причиною чого є витік особистої інформації або її крадіжка;
- ризик фінансових збитків, які можуть виникнути внаслідок вимагання коштів у комп'ютерній системі, яка була пошкоджена вірусом;
- ризики фінансових втрат, які можуть бути спрямовані на поновлення програмного забезпечення компанії, а також її інформації, які були пошкоджені чи викрадені у результаті дій кіберзлочинців.

Усі ці кіберризики є актуальними для сучасного бізнес-середовища. Пов'язано це з тим, що бізнес-середовище фактично представлене і у реальному житті, і у віртуальній мережі, тому майже усі компанії зберігають у спеціальних базах даних та хмарних джерелах особисту інформацію, важливі документи та кошти. Окрім цього, зростає кількість випадків виникнення кібератак, від яких страждають вітчизняні підприємства. Кібератаки стають причиною зупинки діяльності компаній, у результаті чого вони можуть понести суттєві втрати.

Кіберризики мають різну природу та різні наслідки, у зв'язку з чим застосовуються особливі напрями кіберстрахування. Серед найбільш поширених зазначимо такі:

- відшкодування витрат на відновлення інформаційних технологій;
- вахист компанії від збитків, які можуть завдати кіберзлочинці;
- компенсація компаніям збитків, які можуть бути завдані у результаті витоку персональних даних;
- покриття витрат на розблокування інформаційних систем у разі виникнення кіберзлочинів;
- відшкодування вартості програмного забезпечення, відновлення втраченої інформації тощо.

Ризики кіберстрахування стають все більш поширеними для сучасних компаній. Все частіше вони стають жертвами кібератак, витоку даних, шкідливого програмного забезпечення, страждають від масових кібератак та збоїв в інформаційних системах тощо. Також на компанії покладена відповідальність зберігати конфіденційні дані клієнтів. У зв'язку з цим, зростає

актуальність кіберстрахування, яке передбачає страхування підприємств від кіберризиків. В Україні кількість таких компаній обмежена: станом на 2023 рік послуги з кіберстрахування надавали ПрАТ «UPSK» та ПрАТ «АСКА». Перша компанія пропонує клієнтам комплексне страхування, куди входить також страхування від кіберризиків. Друга компанія пропонує страхування на випадок конкретного ризику, тобто має місце індивідуальний підхід.

В Україні немає чітких стандартів та правил у контексті страхування кіберризиків, також недостатньо розвинене кіберстрахування в цілому. Крім того, вітчизняні страхові компанії не мають достатньо досвіду у роботі з кіберризиками, тому це може принести додаткові ризики для їхньої фінансової стабільності. У такому випадку ризики кіберстрахування можна розглядати також у контексті ризиків для діяльності страхових компаній, які надають послуги зі страхування на випадок кіберризиків [3].

Таким чином, кіберстрахування в умовах розвитку сучасного бізнес-середовища стає все більш актуальним, оскільки дає можливість захистити компанії від виникнення кіберзагроз та кіберризиків, а також їхніх негативних наслідків. Ризики кіберстрахування пов'язані з тим, що діяльність компанії безпосередньо пов'язана з віртуальним середовищем, тому виникнення кіберзагроз може мати негативні наслідки, що створює необхідність у забезпеченні кіберстрахування. Розвиток кіберстрахування в Україні не є достатнім, тому в майбутньому важливо вдосконалювати цей напрям страхування, з огляду на зростаючі ризики у бізнес-середовищі.

Список використаних джерел:

1. Пікус Р. В., Бабенко Ю. Л. Кіберстрахування: нові можливості для страхового ринку України. *Економіка та держава*. 2022. №2. С. 134-140. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/2_2022/25.pdf
2. Попович Д. В., Бундз Н. Б., Іванків В. О. Проблеми та перспективи розвитку страхування кіберризиків на національному ринку. *Молодий вчений*. 2023. №4 (116). С. 168-172. URL: <https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/10/2.pdf>
3. Кіберстрахування несе значні ризики для фінансової стабільності страховиків. URL: <https://forinsurer.com/news/24/02/08/43507>

Гросу А. І., здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Кухтін А. С., здобувачка вищої освіти обліково-фінансового факультету
Науковий керівник - **Бурковська А. В.**, канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

МЕТОДИ АНАЛІЗУ В ФІНАНСОВІЙ СФЕРІ

У сучасних умовах швидких економічних змін, посилення конкуренції та ускладнення бізнес-середовища, ефективне управління фінансовими ресурсами є критично важливим для виживання підприємств. Фінансовий аналіз передбачає оцінювання фінансового стану, ефективності та перспектив розвитку компанії, що дозволяє забезпечити її стабільність і прибутковість [1].

Головною проблемою є необхідність створення комплексного підходу, що поєднував би різні методи аналізу, враховуючи особливості діяльності компанії, її галузеву належність і економічні умови. Існує потреба у модернізації традиційних методів аналізу, а також інтеграції сучасних технологій, зокрема автоматизації обробки даних, що дозволить отримувати більш точні та оперативні результати.

Фінансовий аналіз є потужним інструментом управління, який дозволяє всебічно оцінювати діяльність підприємства. За його допомогою можна не тільки оцінити ефективність роботи та визначити фактори впливу на поточний стан, але й відстежувати динаміку фінансових показників для визначення перспективних напрямків розвитку компанії [1]. Він забезпечує можливість формування різних сценаріїв економічного розвитку та допомагає в процесі збору, обробки та раціонального використання фінансової інформації [1].

Важливою функцією фінансового аналізу є оцінка кредитоспроможності підприємства та його здатності залучати додаткові кошти для розвитку бізнесу, що дозволяє здійснювати якісне фінансове планування та оптимально розподіляти наявні ресурси, забезпечуючи ефективне управління грошовими потоками [1, с.12].

Фінансовий аналіз дає змогу розробляти системи рейтингової оцінки фінансового стану та своєчасно впроваджувати заходи для підвищення фінансової стабільності й прибутковості підприємства, він допомагає виявляти потенційні можливості покращення фінансового стану та розробляти стратегії розподілу прибутку підприємства між його власниками [1]. Фінансовий аналіз дозволяє оцінювати бізнес-ризик щодо виконання зобов'язань, можливостей нарощування активів та інвестиційної привабливості компанії [1].

У сучасній економічній науці застосовується широкий спектр методів аналізу, які дозволяють всебічно вивчати економічні системи, глибше розуміти економічні процеси та приймати ефективні управлінські рішення. Усі ці методи умовно поділяються на три основні категорії: загальнонаукові, економіко-логічні та економіко-математичні [2].

Загальнонаукові методи включають класичні підходи пізнання та евристичні методи. Серед класичних методів варто виділити аналіз, який передбачає розподіл цілого на складові для детального вивчення їхніх характеристик, та синтез, що дозволяє об'єднувати елементи в єдине ціле для розуміння об'єкта у його комплексності [2]. Абстрагування забезпечує зосередження на суттєвих характеристиках об'єкта, ігноруючи несуттєві деталі, а узагальнення дозволяє виявляти спільні риси об'єктів і формувати нові теоретичні висновки [2]. Індукція та дедукція сприяють формуванню загальних висновків на основі окремих фактів і виведенню конкретних висновків із загальних положень відповідно [2]. Аналогія, класифікація та моделювання дозволяють шукати подібності між об'єктами, групувати їх за певними ознаками та створювати спрощені копії об'єктів для дослідження їхніх властивостей [2].

Евристичні методи стимулюють творчий пошук рішень, до них належать мозковий штурм, що забезпечує генерацію ідей без попередньої критики, та анкетування для збору думок експертів [2]. Морфологічний аналіз допомагає систематично аналізувати всі можливі варіанти вирішення проблем, метод контрольних запитань спрямований на дослідження проблеми з різних точок зору [2]. Метод асоціацій і метод фокальних об'єктів, допомагають знаходити нові ідеї через встановлення зв'язків між явищами або вдосконалення об'єктів через перенесення властивостей інших предметів [2].

Економіко-логічні методи поділяються на факторні та загальні [2]. Методи факторного аналізу (елімінування, логарифмування, інтегральний метод) дозволяють оцінювати вплив окремих і комплексних факторів [2]. Методи загального аналізу (порівняння, групування, індексний, балансовий) використовуються для виявлення тенденцій, структурування даних, аналізу змін через індекси та співвідношення економічних процесів [2].

Економіко-математичні методи забезпечують точність у кількісному аналізі економічних явищ. Методи економічної кібернетики слугують для використання автоматизованих систем для обробки інформації; дослідження операцій - для оптимізації управлінських рішень через математичне моделювання; економетричні методи дозволяють будувати математичні моделі для прогнозування економічних процесів, а математичне програмування - оптимізує господарську діяльність, кореляційно-регресійний аналіз допомагає досліджувати взаємозв'язки між економічними показниками [2].

Отже, слід професійно використовувати методи фінансового аналізу під час ухвалення управлінських рішень. Комбінація різних підходів сприяє формуванню ефективної системи стратегічного планування та досягненню бізнес-цілей.

Список використаних джерел:

1. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник / М. Р. Лучко, С. М. Жукевич, А. І. Фаріон . Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 304 с.
2. Методи фінансового аналізу. URL: <https://finances.in.ua/metody-finansovoho-analizu/>

Зерницька К.О.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Боднар О.А., к.е.н., доцент,

доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ПЛАТФОРМ ДЛЯ АВТОМАТИЗАЦІЇ ОБЛІКУ БАНКІВСЬКИХ ОПЕРАЦІЙ

У сучасному світі розвиток технологій значно впливає на функціонування фінансових установ, зокрема банків. В умовах жорсткої конкуренції банки зобов'язані забезпечувати високу якість обслуговування клієнтів, знижувати операційні витрати та мінімізувати ризики. Ці завдання неможливо вирішити без впровадження цифрових платформ, які дозволяють автоматизувати облік банківських операцій.

Цифрові платформи є комплексними програмними рішеннями, які інтегрують функції обліку, аналізу та управління банківськими операціями. Вони дозволяють автоматизувати процеси збору, обробки та збереження фінансових даних, забезпечуючи прозорість та ефективність операцій. Впровадження таких платформ сприяє оптимізації багатьох аспектів банківської діяльності, починаючи від роботи з клієнтами та закінчуючи звітністю перед регуляторами [1].

Однією з ключових переваг використання цифрових платформ є зниження витрат часу та ресурсів на виконання рутинних операцій. Наприклад, автоматизація обліку дозволяє значно скоротити час обробки платежів, формування балансових звітів або перевірки транзакцій на відповідність нормативним вимогам. Використовуючи алгоритми машинного навчання та штучного інтелекту, платформи можуть виявляти аномалії в операціях, знижуючи ризик шахрайства та помилок [2].

Сучасні цифрові платформи також забезпечують інтеграцію з іншими системами, такими як мобільні додатки чи CRM-системи. Це дозволяє банкам ефективно керувати всіма аспектами взаємодії з клієнтами, включаючи онлайн-платежі, обробку заявок на кредити, депозитні операції чи облік інвестиційних продуктів. У свою чергу, це підвищує задоволеність клієнтів завдяки швидкості та зручності обслуговування. Ще одним важливим аспектом є можливість гнучкого налаштування цифрових платформ під специфічні потреби банку. Наприклад, вони дозволяють автоматизувати облік за окремими напрямками діяльності: розрахунково-касовим обслуговуванням, валютними операціями, іпотечними кредитами чи управлінням активами. Це забезпечує більш точний контроль над фінансовими потоками та сприяє ефективному управлінню ризиками [3].

Не менш важливою перевагою цифрових платформ є їхній внесок у забезпечення відповідності банків нормативним вимогам. Сучасні системи

автоматично генерують звіти, які відповідають стандартам центральних банків або міжнародних організацій. Це знижує ризики санкцій та фінансових втрат через порушення нормативів.

Однак впровадження цифрових платформ супроводжується певними викликами. По-перше, це значні витрати на розробку, закупівлю або адаптацію програмного забезпечення. По-друге, багато банків стикаються зі складністю інтеграції нових систем у вже існуючу інфраструктуру. Важливим є також питання забезпечення кібербезпеки, оскільки банківські дані є об'єктом постійних атак з боку хакерів. У зв'язку з цим банки змушені інвестувати значні ресурси у захист інформації та навчання персоналу [2].

Сучасні приклади успішного використання цифрових платформ демонструють їх ефективність. Наприклад, такі міжнародні компанії, як SAP, Oracle або Microsoft, пропонують комплексні рішення для автоматизації обліку банківських операцій, які активно використовуються провідними банками світу. Серед них можна виділити такі:

- SAP S/4HANA. Пропонує комплексне рішення для автоматизації фінансових операцій, включаючи управління кредитами, аналіз ризиків і генерацію звітності. Використовується для управління великими обсягами транзакцій у міжнародних банках;

- Oracle Financial Services. Система, яка забезпечує повну автоматизацію операцій, управління клієнтськими рахунками та дотримання нормативних вимог. Використовується для обліку кредитів, ризиків, платежів і формування детальної аналітики;

- Microsoft Dynamics 365. Поєднує функції обліку з CRM-системами, дозволяючи вести клієнтську базу, проводити аналітику і синхронізувати дані з банківськими транзакціями [1].

Підводячи підсумки, можна сказати, використання цифрових платформ для автоматизації обліку банківських операцій є не лише трендом, а й необхідністю в сучасному фінансовому світі. Вони дозволяють банкам підвищувати ефективність, знижувати витрати, забезпечувати прозорість процесів та відповідність нормативним вимогам. Попри певні виклики, впровадження таких платформ є стратегічно важливим для забезпечення конкурентоспроможності та довгострокового успіху банківських установ.

Список використаних джерел:

4. Воробйов В.В., Майхер О.О., Корапінка П.С. Вплив діджиталізації і сучасних інформаційних технологій на стійкість банківської системи в умовах воєнного стану. *Академічні візії. Секція: економіка*. 2024. Вип. 28. С. 1-8. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.12204617>.

5. Реверчук С.К., Творидло О.І. Цифровізація банківського бізнесу: виклики та можливості для державного регулювання. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 55. С. 27-38. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-45>.

6. Кретов Д.Ю., Міндова О.І. Цифровізація банківського сектору України: сучасний стан та перспективи розвитку. *Сталий розвиток економіки*. 2024. Вип. 2(49). С. 223-228. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-49-35>.

Морозова А. Р.,

здобувач вищої освіти факультету менеджменту

Хилько І. І., старший викладач

кафедри економічної кібернетики,

комп'ютерних наук та інформаційних технологій

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ФІНАНСОВЕ ПРОГНОЗУВАННЯ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Прогнозування є важливим елементом системи управління підприємством, оскільки дозволяє передбачити майбутні тенденції та ризики і приймати обґрунтовані бізнес-рішення. Це допомагає підвищити ефективність діяльності підприємства, забезпечуючи планування ресурсів та виробничих процесів. Використання сучасних методів прогнозування дозволяє підприємствам адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі та мінімізувати негативні наслідки. Важливим елементом є інтеграція прогнозування в загальну стратегію розвитку компанії, що дозволяє визначити її довгострокові цілі та шляхи їх досягнення. Таким чином, прогнозування є основою для забезпечення стабільності та конкурентоспроможності підприємств на ринку.

Питання щодо прогнозування в системі управління підприємством досліджували такі учені, як: Ю. Великий, М. Бедринець, А. Буряк, І. Дем'яненко, Л. Довгань, Ю. Гайбура, Д. Жерліцин, Л. Загнітко, М. Кужелєв, В. Меженська, О. Чвартацька та ін. Однак сучасні умови господарювання зумовлюють необхідність подальшого дослідження особливостей фінансового прогнозування та розробки практичних рекомендацій для підприємств.

Недооцінка прогнозних значень в умовах ринкової економіки може призвести до економічних втрат, а в деяких випадках навіть стати причиною банкрутства підприємств. Самостійне формування та використання фінансових ресурсів і відповідальність перед кредиторами, інвесторами та державою підсилює роль та значення прогнозування у сучасних умовах, що в свою чергу уможливорює забезпечення ефективного функціонування підприємства.

Прогнозування та фінансове планування – це процес мобілізації, розподілу або перерозподілу фінансових ресурсів на цілі, визначені планом. Тобто, яке пов'язане з рухом фінансових ресурсів, фінансовими відносинами, що виникають у процесі цього руху, та комплексом заходів, передбачених планом економічного і соціального розвитку підприємства. Фінансове планування вимагає глибокого розуміння економічних та фінансових процесів та відносин, що їх визначають [1; 2].

Перспективне фінансове планування ґрунтується на фінансових прогнозах, які включають стратегію компанії та розглядають можливий майбутній фінансовий стан підприємства. Суть прогнозування полягає в розробці альтернативних фінансових показників і параметрів, які можуть бути

використані для визначення одного з варіантів розвитку фінансового стану підприємства відповідно до тенденцій ринкової кон'юнктури [3].

Фінансове прогнозування – це процес розробки та складання прогнозів, тобто науково обґрунтованих гіпотез про можливий майбутній стан економічної системи та економічних об'єктів, а також характеристик цього стану [4].

Основним завданням фінансового прогнозування на рівні підприємства є отримання своєчасної інформації, необхідної для вивчення та аналізу різних явищ і процесів, головною метою якого є забезпечення можливості адаптації до процесів, які відбуватимуться в майбутньому. Зокрема, фінансові прогнози мають на меті дослідити потенціал підприємства, тенденції розвитку підприємства, альтернативні варіанти розвитку, слабкі сторони підприємства, рівень потреб у ресурсах на підприємстві, вхідні та вихідні грошові потоки [5].

Слід зазначити, що фінансове прогнозування включає підготовку бюджетів та фінансової звітності для: бюджетів поточної діяльності, грошового бюджету, прогнозних фінансових звітів [3, с. 203].

Компоненти фінансового прогнозу тісно пов'язані між собою, оскільки базуються на однакових положеннях.

Отже, фінансове планування та прогнозування є ключовими елементами управління підприємством. Вони допомагають керівництву орієнтуватися в ринкових умовах, приймати обґрунтовані рішення та підвищують шанси досягнення результатів у нестабільній економічній ситуації.

Ці інструменти забезпечують стабільне функціонування підприємства, особливо під час криз, і сприяють ефективному використанню ресурсів для реалізації виробничих планів. У системі управління підприємством фінансове планування та прогнозування мають особливу роль, оскільки дають можливість оцінити фінансовий стан та вибрати оптимальні шляхи розвитку.

Список використаних джерел:

1. Великий Ю. М., Чвартацька О. В. Теоретичні основи фінансового планування та прогнозування на підприємстві. Ефективна економіка. 2018. № 11. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6641>
2. Пінчук А. В. Формування інвестиційної стратегії підприємства. Механізми економічного зростання і конкурентоспроможності національного господарства : зб. матер. Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 8 грудня 2018 р. Громадська організація «Київський економічний науковий центр». Київ, 2018. Ч. 1. С. 103–105.
3. Бедринець М. Д., Довгань Л. П. Фінанси підприємств : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 292 с.
4. Кужелев М. О. Сучасний стан фінансування української науки: проблеми та перспективи. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». 2015. Вип. 13/3. С. 129–131. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_13/116.pdf
5. Гайбура Ю. А., Загнітко Л. А. Фінансове прогнозування як елемент управління фінансовими ресурсами підприємства. Економіка і суспільство. 2017. Вип. 9. С. 968–974. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/9_ukr/167.pdf

Нестерчук Т. В.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник – **Мікуляк К.А.,**

асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ У РОЗРІЗІ РИНКУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ ТА СТРАХОВОГО БІЗНЕСУ

Використання цифрових технологій набуває все більшого значення в сучасних умовах господарювання та призводить до вагомих змін як в економіці України, так і в економіці всього світу.

Пандемія COVID-19 та повномасштабне вторгнення чітко продемонстрували необхідність впровадження та освоєння інноваційних інформаційних технологій. Останнім часом більшість компаній, незалежно від сфери діяльності, стикаються з необхідністю цифрових трансформацій, оскільки поява нових технологій здійснює значний вплив та докорінно змінює колишні принципи ведення бізнесу, підсилюючи при цьому і вимоги до фахівців в різних сферах економіки [1].

Дослідженням особливостей використання новітніх технологій сучасними фахівцями займаються В. К. Макарович [2], С. В. Шевченко. Окремими питаннями щодо розвитку Інтернет-страхування продовжують займатися В. Д. Базилевич, О. О. Гаманкова та ін.

Зокрема, В. К. Макарович зазначає, що для вільної орієнтації в інформаційних потоках сучасний фахівець будь-якого профілю повинен уміти одержувати, обробляти та використовувати інформацію за допомогою комп'ютерів, телекомунікацій та інших засобів [2].

Сьогодні цифрові трансформації охоплюють майже всі сфери діяльності. Починаючи з 2019 р. в Україні діє Міністерство цифрової трансформації, яке одним із перших у світі запровадило послугу шерингу або цифрових документів [3]. За допомогою застосунку «Дія» з'явилася можливість ідентифікувати особу у банку та отримати документи клієнта комерційного банку у цифровому вигляді, що є зручним як для клієнтів, так і самого банку. Доеднавшись до цифровізації країни, банки стають здатними скоротити бюрократичні процедури, значно спростити доступність до фінансових послуг та підвищити свою конкурентоспроможність.

У страховій сфері також активно розвивається цифровізація, що знаходить відображення у зростанні популярності інтернет-страхування, яке приносить переваги як страховикам, так і їхнім клієнтам. Більшість страховиків пропонують свої послуги через офіційні вебсайти та мобільні додатки, що вимагає від фахівців страхового бізнесу нових цифрових компетенцій.

Активний розвиток цифрових технологій у страховій сфері України підтверджується динамічним зростанням кількості електронних договорів ОСЦПВ. За даними МТСБУ [4], у 2023 р. було укладено 5,3 млн електронних

полісів, що становило 69% від загальної кількості договорів ОСЦПВ. Для порівняння, у 2021 р. частка електронних договорів становила 49%, а у 2018 р., коли тільки було запроваджено систему електронних полісів ОСЦПВ, частка електронних договорів становила лише 2% (рис. 1).

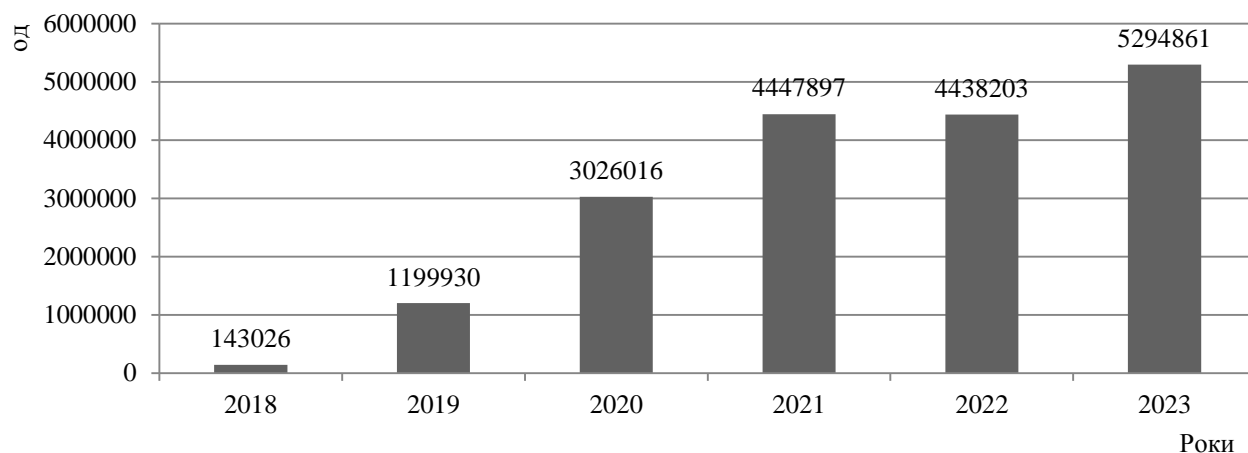

Рисунок 1 – Кількість електронних договорів ОСЦПВ 2018-2023 рр., од Джерело: побудовано за даними [4].

Така динаміка підкреслює довіру клієнтів до онлайн-інструментів, особливо з огляду на зручність укладання договорів через мобільні додатки, офіційні сайти страховиків та інтегровані платформи. Крім того, сума нарахованих страхових премій за полісом ОСЦПВ у 2023 р. зросла на 39% у порівнянні з 2022 р., досягнувши 6 439 099 тис. грн, що також свідчить про зростання попиту на ці послуги в умовах цифровізації.

З 2020 року в учасників ДТП з'явилася можливість оформлення євро протоколів не лише за допомогою вебсторінки МТСБУ, але й за допомогою застосунку «Мій поліс».

Важливою складовою у межах діджиталізації галузі ОСЦПВ є інтеграція електронних сервісів МТСБУ з державними сервісами. Таким чином, в державному застосунку «Дія» стала доступною можливість перевірки наявності чинного договору ОСЦПВ. З грудня 2020 р. МТСБУ перейшло на електронний документообіг з аварійними комісарами, що значно зменшує строки виплат з фондів, що є важливим для постраждалих в ДТП [5].

Отже, можна зробити висновок, що цифрова трансформація здійснює вагомий вплив на економіку країни. Таким чином, незалежно від сфери діяльності, запровадження нових технологій з одного боку потребує підвищення вимог до фахівців, а з іншого дозволяє зробити фінансові послуги більш доступними, та, в цілому, підвищити конкурентоспроможність бізнесових структур.

Список використаних джерел:

1. Сіренко Н. М., Мікуляк К. А. Імперативи розвитку банківської системи України в умовах цифровізації та ринкових трансформацій. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics»*. 2022. №34. С. 90-96. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V34\(2022\)-13](https://doi.org/10.31521/modecon.V34(2022)-13).

2. Макарович В.К. Роль інформаційних технологій при підготовці фахівців-обліковців. Інформаційні технології в культурі, мистецтві, освіті, науці, економіці та бізнесі : матер. міжн. наук.-практ. конф., м. Київ, 2 лютого 2017 р. Ч. 2. С. 95-96.
3. Міністерство цифрової трансформації України : офіційний сайт. URL: <https://thedigital.gov.ua/>.
4. Моторне (транспортне) страхове бюро України : офіційний сайт. URL: <https://mtsbu.ua/about/statistics>.
5. Онлайн-платформа «Дія.Бізнес». URL: <https://business.diia.gov.ua/>.

Чистякова Д.Д.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник – **Мікуляк К.А.,**

асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ: НОВІ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ СТРАХОВОГО БІЗНЕСУ

Широке використання цифрових технологій стає все більш важливим фактором не лише для фінансового ринку, але й для економіки загалом. Фінансові компанії можуть застосовувати нові технології не лише для створення страхових продуктів, а й для підвищення ефективності виконання регуляторних вимог щодо зменшення страхових ризиків. Цифровізація – один із глобальних трендів розвитку фінансового ринку. Хоча страхування є одним із найбільш консервативних секторів фінансового ринку, все ж спостерігається зростання використання цифрових технологій у цій сфері.

Актуальність дослідження впливу цифрових технологій на страховий бізнес посилюється з кожним роком як в Україні, так і за кордоном. Вітчизняні науковці, зокрема В. Д. Базилевич [1], Н. В. Приказюк [1] і О. М. Лобова [1] детально аналізують можливості цифрових інновацій для забезпечення конкурентних переваг страховиків, підкреслюючи їхній потенціал для залучення нових клієнтів. І. І. Чуницька [2] доповнює це дослідження, акцентуючи увагу на ключовій ролі цифрових технологій у розвитку страхового ринку. Водночас Л. А. Чвертко [3], Т. О. Корнієнко [3] та О. А. Вінницька [3] виокремлюють перешкоди, які гальмують цифрову трансформацію української економіки в цілому, і, зокрема, страхового сектору [4].

Основним мотивом для впровадження онлайн-обслуговування страховими компаніями є потреба у скороченні витрат, розширенні території діяльності та диверсифікації ризиків. Важливою є також зручність придбання страхових послуг онлайн [5]. Для розуміння ролі страхування в цифровій економіці необхідне теоретичне обґрунтування поняття «цифрове страхування», яке можна розглядати з двох сторін. По-перше, це частина економічних відносин, що виникають через наявність страхових інтересів та їх задоволення за

допомогою цифрових технологій. По-друге, це спосіб реалізації страхового захисту на основі цифрових технологій.

Згідно з програмою «Україна 2030Е – країна з розвинутою цифровою економікою», цифрова трансформація полягає в перетворенні існуючих аналогових продуктів і процесів на основі цифрових технологій. До ключових цифрових технологій, які зазначає Всесвітній економічний форум у Давосі, належать Інтернет речей, роботизація, штучний інтелект, великі дані, безпаперові технології, 3D-друк, хмарні обчислення, безпілотні та мобільні технології, біометричні технології, квантові обчислення, блокчейн та інші [6].

Активний розвиток цифрових технологій призводить до виникнення нових ризиків, які можна мінімізувати через страхування. Цифрове страхування можна розглядати як спосіб забезпечення традиційного страхового захисту, а також нового, пов'язаного із ризиками цифрової економіки. Дослідники виділяють три напрямки цифровізації страхового ринку: інтернетизація, індивідуалізація та діджиталізація.

Сьогодні значна частина страхових послуг, включаючи укладання договорів і врегулювання страхових випадків, відбувається онлайн. Основні страхові продукти, що продаються через Інтернет, включають обов'язкове страхування цивільної відповідальності власників наземних транспортних засобів (ОСЦПВВНТЗ), КАСКО, добровільне медичне страхування, туристичне страхування та інші. З 1 вересня 2022 року українські страхові компанії почали укладати міжнародні договори страхування «Зелена картка» в електронному вигляді. Протягом перших шести днів електронну форму укладення обрали понад 60% договорів [7].

У 2021 році значна частина автовласників укладала електронні договори ОСЦПВ. Кількість таких полісів склала 4,5 млн, що дорівнювало половині всіх договорів, а сума премій перевищила 3 млрд грн [8]. Крім того, водії мають можливість оформляти ДТП через електронний європротокол.

Страховий ринок переходить від стандартизованих продуктів до індивідуального підходу. Це стає можливим завдяки технологіям великих даних (BigData), Інтернету речей (IoT), штучному інтелекту, блокчейну та технології RegTech.

Технологія великих даних (BigData) дозволяє аналізувати великі обсяги інформації для прийняття рішень, виявлення шахрайства та надання індивідуальних пропозицій. Блокчейн дозволяє уникнути неправомірних дій, таких як повторні виплати чи укладення договорів. Технологія RegTech оптимізує процес управління ризиками та виконання регуляторних вимог.

Штучний інтелект використовується для розпізнавання шахрайства, обробки заяв страхувальників та роботи чат-ботів. Інтернет речей дозволяє зібрати нові дані для оцінки ризиків та фіксації страхових випадків.

Серед найпоширеніших цифрових технологій у страхуванні – великі дані, штучний інтелект, телематика та страхування на основі використання часу («плати коли їздиш»). Телематика створила революцію в автострахуванні,

завдяки таким моделям, як Pay-As-You-Drive (PAYD) та Pay-How-You-Drive (PHYD) [9].

Діджиталізація включає бухгалтерський облік, оцінку ризиків, продаж страхових послуг і документообіг. Основні виклики для діджиталізації пов'язані з витратами на IT-інфраструктуру та безпекою даних.

Отже, цифрова трансформація радикально змінює обличчя страхового ринку. Впровадження цифрових технологій, таких як великі дані, штучний інтелект та Інтернет речей, дозволяє страховикам підвищити ефективність, персоналізувати пропозиції та знизити витрати. Інтернетизація страхових послуг, індивідуалізація продуктів та діджиталізація процесів – це ключові тренди, які формують нову екосистему страхування. Хоча цифрова трансформація відкриває широкі можливості, вона також створює нові виклики, пов'язані з безпекою даних та інвестиціями в IT-інфраструктуру. Для успішної цифрової трансформації страховим компаніям необхідно адаптувати свої бізнес-моделі та культуру, а державі – створити сприятливе регуляторне середовище.

Список використаних джерел:

1. Базилевич В. Д., Приказюк Н. В., Лобова О. М. Цифровізація у забезпеченні конкурентних переваг страхових компаній. *Економіка та держава*. 2020. №2. С. 15-20. DOI: 10.32702/2306-6806.2020.2.15.
2. Чуницька І. І., Ясентюк А. С. Функціонування страхового ринку України в умовах сучасної цифрової трансформації. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Економіка»: науковий журнал. Острог: Вид-во НаУОА, грудень 2021. No 23(51). С. 89–94. DOI: 10.25264/2311-5149-2021-23(51)-89-94.
3. Чвертко Л. А., Корнієнко Т. О., Вінницька О. А. Цифровізація страхового бізнесу як дієвий важіль управління ризиками. *Sciences of Europe*. 2022. Вип. 89. С. 7-11.
4. Попова Л.В. Сучасні тенденції розвитку цифрових технологій у страхуванні. Гроші, фінанси і кредит. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління. 2022. №5. URL: <https://reicst.com.ua/pmt/article/view/2022-5-08-02/2022-5-08-02>.
5. Снідко Є.А., Мікуляк К.А. Insurtech як напрям розвитку страхування. Трансформація страхового ринку України в світлі сучасних економічних викликів : матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених. м. Миколаїв, 18-19 квітня 2023 р. Миколаїв : МНАУ, С. 40-42.
6. Україна 2030E - країна з розвинутою цифровою економікою. URL: <https://hvylyya.net/analytics/economics/ukraine-2030e-kraina-z-rozvinutoju-cifrovoju-ekonomikoju.html>.
7. Електронна «Зелена картка» швидко завойовує популярність серед українських автовласників. Моторне (транспортне) страхове бюро України. Вебсайт. URL: <https://mtsbu.ua/ua/presscenter/news/169660/>.
8. В 2021 р. страховики ОСЦПВ здійснили рекордну кількість виплат постраждалим в ДТП. МТСБУ : вебсайт. URL: <https://mtsbu.ua/ua/presscenter/news/168069/>.
9. Технології: Телематика, BigData, IoT, Штучний інтелект. Forinsurer : веб-сайт. URL: <https://forinsurer.com/theme/77>.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: ТЕНДЕНЦІЇ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

Матеріали
VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції,
м. Миколаїв, 21–22 листопада 2024 р.

Технічний редактор:

Олена БОДНАР

Формат 60 x 84 1/16. Ум. друк. арк. 7,0

Тираж 100 прим. Зам. № ____

Надруковано у видавничому відділі

Миколаївського національного аграрного університету

54009, м. Миколаїв, вул. Г. Гонгадзе, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490 від 20.02.2013 р.